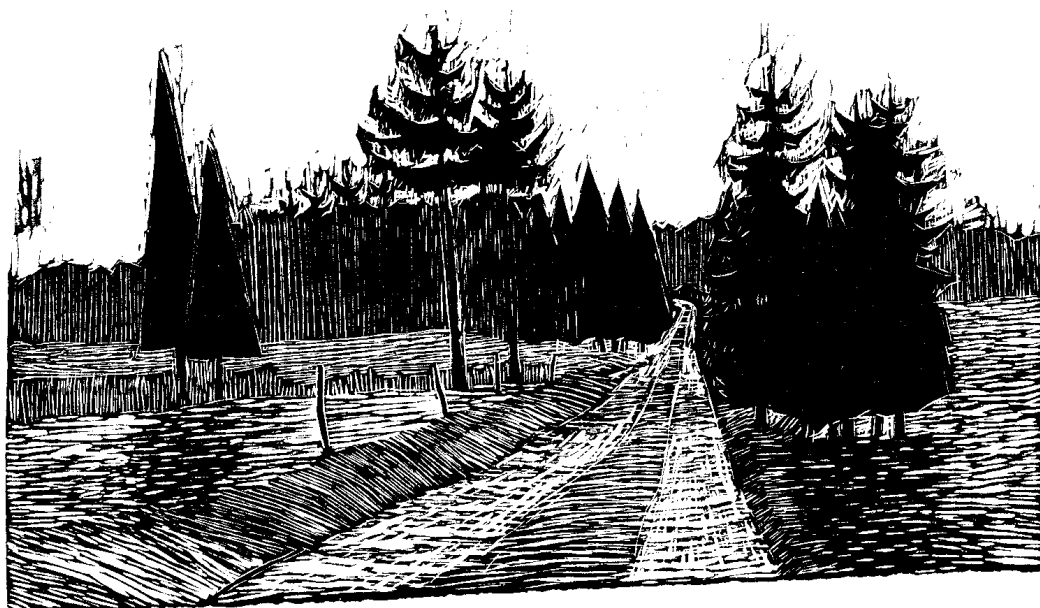

Lunds Universitet
Sociologiska institutionen
Avd. för Rättssociologi
Räs 650 D-Uppsats
Höstterminen 2004
Handledare: Karsten Åström
Louise Højsgaard Nielsen

VEJMELDING

Latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?

VEJMEDLING

Latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?

Indhold:

Kapitel I.	s. 1
Forord og formål	
Opgavens problemformulering, baggrund, metode og opbygning.	
I.1.1 Indledning	s. 1
I.1.2 Baggrund	s. 1 - 2
I.2.1 Formål	s. 2
I.3.1 Metode	s. 2
I.4.1 Opgavens disposition og indhold	s. 2 - 3
Kapitel II.	s. 4
Teori	
Præsentation af opgavens teoretiske udgangspunkter; Robert Merton, Thomas Mathiesen, Thomas Hylland Eriksen, Fredrik Barth m.fl, Benedict Anderson, Zygmunt Bauman, Henrik Zip Sane, Peter Burgess og Pierre Bourdieu	
II.1.1 Manifeste og latente funktioner	s. 4 - 5
II.1.2 Fordele ved anvendelse af begrebet ”latent funktion”	s. 5
II.1.3 Latente funktioner i retten?	s. 6
II.1.4 Latente motiver?	s. 6 - 7
II.1.5 Latente funktioner og motiver i den danske udlændingelovgivning?	s. 7
II.2.1 Identitet og etnicitet	s. 7
II.2.2 Identitet	s. 7
II.2.3 Kollektive identiteter	s. 8 - 9
II.2.4 Etnicitet – én form for kollektiv identitet	s. 9
II.2.5 Behovet for ”de andre”	s. 9 - 10
II.2.6 Fællesskabet – ”os”	s. 10 - 11
II.3.1 Ret og identitet – kan retten have den latente funktion at udtrykke identitet eller trække grænser mellem ”os” og ”dem”?	s. 11 - 12
II.3.2 Rettens værktøjer og strategier	s. 12 - 13
II.3.3 Doxa, ortodoksi og heterodoksi	s. 13 - 15
II.4.1 Socialantropologi og retssociologi – en kundskabscocktail?	s. 15 - 16

Kapitel III	s. 17
Empiri – Del 1	
Præsentation af de danske politiske partier, deres holdninger og politik i forhold til udlændingelovgivningen generelt.	
III.1.1 Partierne	s. 17 - 18
III.2.1 Partiernes udlændingepolitik	s. 18
III.3.1 Regeringspartiernes udlændingepolitik	s. 18
III.3.2 Venstre	s. 18 - 19
III.3.3 Det Konservative Folkeparti	s. 19 – 20
III.4.1 Støttepartiet Dansk Folkeparti	s. 20 - 21
III.5.1 Oppositionspartiernes udlændingepolitik	s. 21
III.5.2 Enhedslisten	s. 22
III.5.3 Socialistisk Folkeparti	s. 22 - 23
III.5.4 Socialdemokratiet	s. 23 - 24
III.5.5 Det Radikale Venstre	s. 24 - 25
III.5.6 Kristendemokraterne	s. 25 - 26
III.6.1 Kapitlets anvendelse	s. 26
Kapitel IV.	s. 27
Empiri – Del 2	
Begrænsning af det empiriske undersøgelsesområde og gennemgang af Folketingets behandling af ét udvalgt lovforslag.	
IV.1.1 Begrænsning af det empiriske undersøgelsesområde	s. 27
IV.1.2 De empiriske kilder	s. 27 - 28
IV.1.3 Udvalg af konkret materiale	s. 28 - 29
IV.1.4 Kapitlets indhold og disposition	s. 29
IV.2.1 ”En ny udlændingepolitik”	s.29
IV.3.1 Udlændingeloven	s. 30
IV.3.2 Tilknytningskravet og den praktiske anvendelse heraf	s. 30 - 32
IV.3.3 Konkret afvejning af tilknytning	s. 32
IV.3.4 Fravigelse af tilknytningskravet	s. 33
IV.4.1 Mundtlig behandling i Folketinget	s. 33
IV.4.2 At mindske tilstrømningen	s. 34
IV.4.3 Hvorfor skal tilstrømningen mindskes?	s. 34 - 36
IV.4.4 En ny slags tilstrømning?	s. 36
IV.4.5 Hvornår er man tilknyttet – nok?	s. 37 - 38
IV.4.6 Hvad bliver konsekvenserne af tilknytningskravet?	s. 38 - 39
IV.4.7 At tale om ”de andre” – og sig selv	s. 39 - 42
IV.5.1 Kapitlets anvendelse	s. 43

Kapitel V.	s. 44
Diskussion	
Opdeling af opgavens problemformulering, analyse af opgavens empiriske kapitler ud fra de valgte teorier og forsøg til besvarelse af problemformuleringens spørgsmål herudfra.	
V.1.1 Genopfriskning og funktionel opdeling af problemformuleringens indhold...	s. 44
V.2.1 Kan der findes latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?	s. 44
V.2.2 Forekomsten af latente funktioner og motiver i udlændingelovgivningen	s. 45
V.2.3 Latente <i>funktioner</i> i dansk udlændingelovgivning	s. 45
V.2.4 Latente <i>motiver</i> i dansk udlændingelovgivning	s. 45 - 46
V.3.1 Forklaring af latente funktioner og motiver i termer af identitet og etnisk grænsetrækning?	s. 46 - 47
V.3.2 Retslig grænsetrækning mellem kollektiver	s. 47
V.3.3 Identifikation af det fremmede	s. 47 - 48
V.3.4 Tilknytningskravet – retslig etnicitetsmarkør?	s. 48 – 50
V.4.1 Hvorfor kan udlændingelovgivningen have disse identitetsmarkerende latente funktioner – og hvordan?	s. 50
V.4.2 Hvorfor kan udlændingelovgivningen markere grænserne om en etnisk gruppe?	s. 50 - 51
V.4.3 Retslig formalisering af identitet	s. 51 - 53
V.4.4 Hvordan kan udlændingelovgivningen have denne identitets- og etnicitetsafgrænsende funktion?	s. 53 - 56
V.5.1 Konklusioner	s. 56 - 57
V.6.1 Videre studier	s. 57
Afslutning	s. 58
Referencer	s. 59 - 63

KAPITEL I.

Forord og formål

Opgavens baggrund, formål, metode og opbygning.

"1)Two roads diverged in a yellow wood,
and sorry I could not travel both
and be one traveller, long I stood
and looked down one as far as I could
to where it bent in the undergrowth;

3) and both that morning equally lay
in leaves no step had trodden black.
Oh, I kept the first for another day!
Yet knowing how ways lead on to way,
I doubted if I should ever come back.

2) then took the other, as just as fair,
and having perhaps the better claim,
because it was grassy and wanted wear;
though as for that the passing there
had worn them really about the same,

4) I shall be telling this with a sigh
somewhere ages and ages hence:
two roads diverged in a wood, and I...
I took the one less travelled by,
and that made all the difference."¹

I.1.1 Indledning

Ethvert valg indebærer, som Robert Frost beskriver i sit digt *The Road Not Taken*, også et fravalg - således også i mødet mellem mennesker og i afgørelsen om med hvilke forventninger, forudsætninger, konsekvenser og resultater det gennemføres.

I.1.2 Baggrund

Jeg er, sandsynligvis som følge af socialantropologisk miljøskadning, interesseret af, hvordan mennesker forstår, opfatter og organiserer kollektive identiteter ved hjælp af de mennesker og grupper som omgiver dem, og af hvordan dette påvirker begge grupper. Indenfor socialantropologien anvender man sig ofte af "vi"- "dem" dikotomien til at beskrive og analysere fremvæksten, forandringen og opretholdelsen af forskellige kollektive identiteter. Jeg mener, at dette perspektiv også kan være interessant i en retssociologisk sammenhæng, og særligt i forbindelse med en undersøgelse af ændringerne i den danske indvandrerlov og stramningerne af reglerne for ægteskab og familiesammenføring. Jeg er interesseret af at undersøge, om lovgivning kan anvendes som intern grænseskaber til at definere et "os" og et "dem", og i så fald hvordan og hvorfor.

Den nuværende danske regerings udlændingepolitik hviler, ifølge regeringens formulering af denne i *Udlændingepakken*, på tre grundlæggende hensyn; "1. Danmarks forpligtelser efter internationale konventioner m.v. skal respekteres. 2. Antallet af udlændinge, der kommer til Danmark, skal begrænses, og der skal stilles skærpede krav til selvforsørgelse. 3. De flygtninge og indvandrere, der bor i Danmark, skal integreres bedre og komme hurtigt i arbejde. Tilskyndelsen til selv at søge arbejde skal derfor styrkes."² Jeg mener dog, at det kan være interessant, at undersøge om regelforandringerne muligvis kan forklares ud fra andre udtalte ønsker, og om de, ikke mindst, har andre og flere funktioner og effekter end de som fremsættes i formålserklæringen.

For læseren er det nok vanskeligt at undgå at opdage, at min egen indstilling til den nuværende regering og dens forskellige udspil og lovændringer på flygtninge/indvandrerområdet er ganske kritisk. Ikke desto mindre kan det være vigtigt at skrive dette lige ud, så

¹ Robert Frost *The Road Not Taken* Hentet 3/1 2005 fra www.poets.org/poems.cfm?prmID=1645

² *Udlændingepakken* (Regeringens udspil til en ny udlændingepolitik i 2002) Offentliggjort 17/1 2002 Hentet 1/11 2004 fra www.bm.dk/flygtninge_indvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp s. 1

min metode, litteraturvalg og konklusioner kan vurderes herefter. Trods min skeptiske grundindstilling, har jeg forsøgt, at i opgaven holde mig fra alt for moraliserende og fordømmende udgangspunkter, og i stedet indtage en mere kritisk granskende indstilling. Dette er, mener jeg muligt gennem indholdet i min problemformulering og mine teoretiske udgangspunkter. At kritisere den danske indvandrerlov som racistisk og inhuman er sandsynligvis fuldt berettiget, men ikke i sig selv specielt interessant i opgavesammenhæng. Endvidere må der, håber og tror jeg, findes flere forklaringer på lovens nuværende form og indhold, idet den tydeligvis finder støtte i meget politisk varierende kredse.

I.2.1 Formål

Formålet med denne opgave er således, at undersøge om der i den danske udlændingelov, foruden de udtalte funktioner (at mindske indvandring og forbedre integrationen) findes underliggende/uartikulerede sådanne, og om disse, i så fald, kan forklares og forstås i termer af identitet - og i så fald hvordan og hvorfor.

I.3.1 Metode

Til denne opgave har jeg valgt at anvende mig af litteraturstudier og af materiale hentet fra Internettet; dette for at sikre en solid teoretisk forankring, og for at få tilgang til empirisk materiale som ikke er publiceret og som, mener jeg, ikke kan indsamles på anden måde (fx gennem feltarbejde og interviews), idet det udvalgte empiriske område ikke er aktuelt eller behandles nu i det udvalgte felt.

Teorimæssigt har jeg valgt at benytte mig af en metode som af visse, mere eller mindre hånlige, benævnes som eklektisk, fordi den anvender forskellige teorier til belysningen af én problemformulering. Jeg mener, at denne metode er den mest anvendelige i forhold til denne opgave, idet jeg endnu ikke er stødt på nogen helstøbte teorier, som både tillader en problemformulering af den form jeg har valgt, eller tilbyder muligheder til forklaring af alle dens aspekter. Jeg mener selv, at jeg har undgået en gennemgående blanding og begrebsforvirring idet jeg helt enkelt anvender forskellige teoretikere til at belyse og analysere forskellige dele af min problemformulering. Dette er, mener jeg, rimeligt med tanke på, at problemformuleringen er en blanding af retssociologiske og socialantropologiske interesser og spørgsmål.

Jeg har valgt at begrænse mit empiriske materiale til selve udlændingelovgivningen, og i denne videre til en speciel regel/paragraf. Jeg anvender mig i opgaven af de aktuelle formelle lovtekster, Udlændingestyrelsens tekster og den politiske, professionelle debat og konklusioner om denne udvalgte regel de politiske partier imellem. Materialet er fundet på Internet via Folketingets egen hjemmeside, hvor alle behandlinger af den aktuelle lov og regel er transskriberede, samt på forskellige partiers hjemmesider, hvor der oftest findes en meget mere omfattende behandling af udlændingepolitikken generelt. Denne begrænsning og mine videre argumenter for rimeligheden heri, redegør jeg for senere i indledningen til empirikapitel IV.

I.4.1 Opgavens disposition og indhold

For at besvare opgavens problemformulering, forsøger jeg;

I kapitel II: at skabe et teoretisk fundament for mine antagelser om forekomsten af flere funktioner (både artikulerede og usynlige) i den danske udlændingelov gennem at gennemgå Robert S. Mertons begreber "manifeste" og "latente" funktioner samt Thomas Mathiesens anvendelse af disse i en retssociologisk sammenhæng.

Videre gennemgår jeg antropologiske teorier om identitet, etnicitet, "vi"/"dem"-dikotomien og social grænsetrækning ud fra både mine egne undersøgelser i tidligere opgaver og, for mig, andet og nyere materiale, for at kunne besvare opgavens spørgsmål om hvorvidt eventuelle latente mål kan forstås i termer af identitet og grænsetrækning, og til belysning af

hvorfor dette i så fald er tilfældet.

Jeg anvender mig af Pierre Bourdieu til berettigelse af afgrænsningen af det empiriske område, hans teorier om magten i sproglige handlinger, og begreberne doxa, ortodoksi og heterodoksi til belysning af hvilken betydning kognitive skemaer og det-taget-for-givne har for forståelsen af ”virkeligheden” og opfattelsen af mulige handlingsmønstre som følge heraf, og således til forklaring af hvordan retten kan have de latente funktioner jeg foreslår i opgaven.

Jeg har valgt at opdele det empiriske materiale i to kapitler for at skabe en større sammenhæng og forståelse heri - og af. Kapitel III er således en præsentation af de danske politiske partier og deres udlændingepolitik generelt, mens kapitel IV indeholder en præsentation af en specifik lovtekst/paragraf og Folketingets behandling af denne fra lovforslag til gennemførelse.

I kapitel V. diskuterer jeg problemformuleringen og forsøger at besvare dens spørgsmål ud fra teorierne præsenteret i kapitel II og det empiriske materiale i kapitel III og IV. I slutningen af kapitlet forsøger jeg at sammenfatte mine resultater i en kort konklusion.

Til sidst; en afslutning.

KAPITEL II.

Teori

Præsentation af opgavens teoretiske udgangspunkter;

Robert Merton, Thomas Mathiesen, Thomas Hylland Eriksen, Fredrik Barth m.fl, Benedict Anderson, Zygmunt Bauman, Henrik Zip Sane, Peter Burgess og Pierre Bourdieu.

"Gid år 2005 må blive et år med solstrejf selv på de mørkeste dage, og hvor glæden må tændes gang på gang, hvor sår må læges, og hvor vi kan række hinanden hånden, så at revner og sprækker ikke bliver til afgrunde."³

I dette kapitel forsøger jeg at skabe grundlaget for den senere gennemgang af det empiriske materiale og diskussionen i relation til problemformuleringen. For at gøre dette, gennemgår jeg først udviklingen og anvendelsen af begreberne "manifest" og "latent" funktion, i forhold til analyser af sociale hændelser og forhold, og forsøger at vise hvorfor denne indfaldsvinkel kan være interessant indenfor denne opgaves emneområde. Derefter behandler jeg antropologiske identitets- og etnicitetsteorier. Til sidst går jeg igennem nogle af Pierre Bourdieus teorier om felt, doxa, ortodoksi og heterodoksi – dette for at belyse spørgsmålet om hvordan retten kan have de latente funktioner jeg foreslår.

I Kapitel V anvendes disse forskellige teorier, i kombination med det empiriske materiale præsenteret i kapitel III og IV, til besvarelse af forskellige dele/underspørgsmål af opgavens problemformulering.

II.1.1 Manifeste og latente funktioner

I bogen *Social Theory and Social Structure* vil Robert S. Merton skabe grundlaget for en ny sociologisk, funktionalistisk analyse af forskellige samfundsforhold og hændelser. Han præsenterer i bogens første kapitel derfor en liste over de emner, forhold og begreber som kan og skal observeres og analyseres ved hjælp af denne nye metode, som skal hjælpe med en dybere analyse end funktionalismen traditionelt tillader. Selve den funktionalistiske analyse er ikke af større interesse for denne opgave. Derimod mener jeg, at ét af punkterne i Mertons forslag til en ny videnskabelig metode er anvendeligt indenfor denne opgaves emne.

Merton mener, at der indenfor sociologisk forskning findes en tendens til at, ved analyse af forskellige sociale foreteelser, sammenblende den subjektive, bevidste kategori "motiv" og den objektive "funktion". Løsningen på problemet er, ifølge Merton, at indføre og anvende en ny 2-delt begrebsmæssig distinktion for at skabe en bredere og dybere forståelse af forskellige sociale forhold og hændelser.⁴ Sociologien behøver således, ifølge Merton; "[...] a conceptual distinction between the cases in which the subjective aim-in-view coincides with the objective consequence, and the cases in which they diverge."⁵

Da Mertons indfaldsvinkel er funktionalistisk, bygger begrebsdelingen på to former af funktioner; af Merton kaldet manifeste og latente. "*Manifest functions* are those objective consequences contributing to the adjustment or adaptation of the system which are intended and recognized by participants in the system; *Latent functions*, correlatively, being

³ ”Hendes Majestæt Dronningens nytårstale 2004” *Morgenavisen Jyllands-Posten* Søndag 2/1 2005, 1. sektion, s. 4

⁴ Robert S. Merton *Social Theory and Social Structure. Toward the Codification of Theory and Research* The Free Press of Glencoe, Illinois 1951 s. 50

⁵ Merton 1951 s. 51

those which are neither intended nor recognized."⁶ De manifeste og latente funktioners indhold beskrives videre af Merton; "[...] the first referring to those objective consequences for a specified unit (person, subgroup, social or cultural system) which contribute to its adjustment or adaptation and were so intended; the second referring to unintended and unrecognised consequences of the same order."⁷ Merton skriver, i en fodnote til førstnævnte definition, at der findes flere former af latente funktioner; både funktionelle sådanne, som er positive for det system de forekommer i, samt dysfunktionelle som modvirker systemets interne sammenhæng og bevidst søgte funktioner eller effekter. Videre peger Merton på, at der findes ikke-erkendte konsekvenser som ikke har nogen effekt/er irrelevante for systemets andre funktioner; non-functional consequences. Mest interessante, for min opgaves problemformulering, er naturligvis de latente funktioner som har en positiv effekt for det system eller den sociale gruppe/sammenhæng de forekommer i.

II.1.2 Fordele ved anvendelse af begrebet "latent funktion"

Videnskaben beskæftiger sig, mener Merton, traditionelt mest eller kun med undersøgelse og kortlægning af manifeste funktioner, og må således affærdige alle former for sociale handlinger som ikke har/opfylder manifeste mål, som overtro eller traditionelle irrationaliteter. Med begrebsdelingen, og fokusering på latente funktioner, bliver det muligt for sociologen at gå "[...] beyond the question of whether or not the behaviour attains its avowed purpose."⁸ - Og på denne måde at undersøge flere sociale foreteelser i dybden, og muligvis at opdage ellers skjulte funktioner og effekter. Merton eksemplificerer med Hopi-indianernes regndans, for at vise hvordan og hvorfor distinktionen mellem de to former for funktioner er anvendelig. Skulle man i denne sammenhæng nøje sig med at undersøge fænomenet regndans ud fra spørgsmålet om hvorvidt dets manifeste funktioner opfyldes, bliver problemet, ifølge Merton, af meteorologisk snarere end sociologisk karakter. Undersøger man derimod fænomenet ud fra begrebet latent funktion, kan man "[...] examine the consequences of the ceremony not upon the rain gods or upon meteorological phenomena, but upon the groups which conduct the ceremony."⁹ Sådanne ceremonier har ofte, skriver Merton, den latente funktion at styrke den udførende gruppes kollektive identitet. Merton udvikler ikke denne form for latent funktion videre, men nøjes sig med at konkludere, at tilsyneladende overtroiske og irrationelle handlinger (uden manifest funktionsopfyldelse) også kan have vigtige latente funktioner.

Jeg mener dog, at hypotesen også er anvendelig i andre sammenhænge, og at det ikke kun er ceremonier rettet mod uopnåelige eller overnaturlige mål, som kan have som latent funktion at skabe eller styrke en kollektiv identitet, og jeg håber, i løbet af opgaven, at kunne vise om/hvordan udlændingelovgivning kan have lignende funktioner og effekter.

Merton skriver selv, at muligheden for undersøgelse af latente funktioner ofte forkastes i situationer hvor handlingerne/opførslen *ikke* er "[...] directed toward a clearly unattainable objective [...]."¹⁰ Den danske udlændingelov har som en af sine manifeste funktioner, at mindske antallet af indvandrere som kommer til og får opholdstilladelse i Danmark. Statistikken viser, at dette mål faktisk opfyldes; målet er opnåeligt. Det er dog, mener jeg ud fra Merton, interessant og nødvendigt at se igennem og videre end disse opfyldte manifeste funktioner og undersøge forekomsten af latente sådanne som, mener jeg, kan have samme identitetsskabende karakter og indhold som fx Hopi-indianernes regndans.

⁶ Merton 1951 s. 51 (kursiv orig.)

⁷ Merton 1951 s. 63

⁸ Merton 1951 s. 64

⁹ Merton 1951 s. 64

¹⁰ Merton 1951 s. 65

II.1.3 Latente funktioner i retten

Den norske professor i rettsociologi, Thomas Mathiesen, har anvendt sig af Mertons funktionsdistinktion i undersøgelser af forskellige retsregler. I bogen *Rätten i samhället* behandler han tre generelle problemstillinger, som han mener er centrale i rettsociologiens behandling af retten i samfundet. Disse er; 1) i hvilken udstrækning, og i så fald hvordan, påvirker de øvrige samfundsforhold udviklingen af retslige beslutninger, regler og institutioner? 2) I hvilken udstrækning, og i så fald hvordan, påvirkes de andre samfundsforhold af retslige regler, beslutninger og institutioner? 3) I hvilken udstrækning eksisterer der et samspil mellem retslige regler, beslutninger og institutioner og de øvrige samfundsforhold?¹¹ For denne opgave er specielt Mathiesens andet spørgsmål interessant; og det er da også dette han behandler mest indgående. Spørgsmålet kan, mener Mathiesen, opdeles i to underspørgsmål; fungerer retten som tænkt? - og har retten andre utilsigtede effekter eller funktioner?¹² Igen er det det andet spørgsmål som er mest interessant; særligt fordi Mathiesen anvender sig af Mertons distinktion mellem manifeste og latente funktioner; af Mathiesen kaldet "åsyftade" og "icke åsyftade" effekter.¹³ I bogen undersøger Mathiesen straf generelt og arbejdsret og retshjælp specifikt.

Mathiesen beskriver funktion i rettsociologisk sammenhæng som "[...] en effekt som bidrar till att det fenomen som har effekten fortsätter att existera."¹⁴ Mathiesen behandler i denne sammenhæng fængselsstraffen først og skriver, at denne form for sanktioner ved lovovertrædelse nødvendigvis må eksistere, fordi det har andre (latente) funktioner end de (manifeste), som anføres til støtte for dets fortsatte anvendelse. Ifølge Mathiesen viser et antal forskellige undersøgelser, at fængselsstraffen slet ikke har den individuelle og almenpræventive virkning vi normalt tilskriver den – og som er dens manifeste funktion. Derimod må der, mener Mathiesen, findes andre funktioner, som ikke gerne anerkendes af myndighederne men som, ikke desto mindre, er mere vigtige. Mathiesen kommer frem til, at fængslet har tre vigtige latente funktioner; reoveringsfunktionen (afvigere placeres udenfor samfundets cirkulation), afledningsfunktionen (småsyndere straffes i stedet for de store og magtfulde bagmænd eller organisationer) og handlingsfunktionen (myndighederne viser at de forsøger at gøre noget aktivt for at fjerne problemerne fra samfundet; denne aktivitet synliggøres med fængslet).¹⁵ Konklusionerne på de undersøgelser Mathiesen har gennemført (straf, arbejdsret og retshjælp) som er interessante for min problemformulering er, at forskellige specifikke retsområder kan have delvis forskellige latente funktioner. Mathiesen mener videre, at retten generelt har en legitimerende funktion; "[...] rätten skapar trovärdighet inom större eller mindre befolkningsgrupper för de ordningar som är etablerade i samhället."¹⁶

Mathiesen mener, at analysen af rettens latente funktioner hører til rettsociologiens vigtigste opgaver, men erkender, at det ikke altid er helt enkelt at skelne mellem manifeste (åsyftade) og latente (icke åsyftade) funktioner, men at det letteste er, at tage udgangspunkt i de manifeste (åsyftade) funktioner som er udtalte.

II.1.4 Latente motiver?

Merton mener, som sagt, at hans nye sociologiske analyse skal bygge på en deling af begreberne motiv og funktion, og videre at handlinger både kan have manifeste og latente funktioner og beskriver de sidstnævnte som "not intended" eller "not recognized". Merton eksemplificerer, som vist, med Hopi-indianernes regndans hvis manifeste funktion er

¹¹ Thomas Mathiesen *Rätten i samhället* Bokförlaget Korpen, Göteborg 1985 s. 22 (min kursiv)

¹² Mathiesen 1985 s. 25

¹³ Mathiesen anvender sig af begreberne "åsyftade" og "icke åsyftade" funktioner gennem hele bogen, men jeg fortsætter, for nemheds skyld, at anvende mig af Mertons ordvalg.

¹⁴ Mathiesen 1985 s. 46

¹⁵ Mathiesen 1951 s. 47

¹⁶ Mathiesen 1985 s. 54

at fremkalde regn, men videre, ifølge Merton, har den latente funktion at sikre gruppens interne sammenhold og opretholdelse af dens kollektive identitet.

Ud fra Merton mener jeg, at det i analysen af latente funktioner også kan være interessant at undersøge om der bag disse findes latente motiver – altså en slags mere eller mindre bevidst bagtanke. Da dette ikke findes med i hverken Mertons eller Mathiesens analyser, anvender jeg mig i opgaven naturligvis ikke af nogen af disse teoretikere til at forklare fund af eventuelle latente motiver; men kun til at indirekte påpege muligheden for deres eksistens. Til analysen af eventuelle latente motiver anvender jeg mig af de antropologiske teoretikere og Pierre Bourdieus begreber.

II.1.5 Latente funktioner og motiver i den danske udlændingelovgivning?

Teorien om manifeste og latente funktioner (og mine egne forventninger om latente motiver inspireret af Mertons fokus på latente funktioner) er interessant for denne opgave, idet den viser, at sociale foreteelser ofte har flere funktioner end de artikulerede målsætninger, og at disse kan være både positive og negative for den sociale sammenhæng de forekommer i, og for de grupper de påvirker. I det følgende vil jeg gennemgå forskellige antropologiske teorier om identitet og etnicitet for at vise, at én mulig latent funktion i den sociale konstruktion jeg undersøger (den danske udlændingelovgivning) er skabelsen og opretholdelsen af kollektive identiteter af varierende størrelse og omfang.

II.2.1 Identitet og etnicitet

Identitet og etnicitet har længe interesseret mig, og er meget centralt i flere af mine opgaver; specielt min C og D-uppsats i socialantropologi. Denne opgave har, som følge af emnet den skrives indenfor, naturligvis helt andre udgangspunkter og teoretisk indhold, men jeg mener dog, at den viden jeg tidligere har indhentet omkring netop identitet og etnicitet er anvendelig og værdifuld i denne sammenhæng. Formålet med at genanvende materiale fra tidligere opgaver er således ikke at hoppe over hvor gærdet er lavest, men helt enkelt at videreudvikle og benytte mig af kundskaber som jeg allerede er vel indsat i. Jeg anvender mig således både af materiale hentet fra tidligere opgaver og af teoretikere jeg ikke tidligere har anvendt, men som jeg mener er særligt interessante for denne opgaves problemformulering.

II.2.2 Identitet

"At være eller ikke, det er sagen [...]"¹⁷ - Sagde Hamlet; og flere med ham har stillet sig selv spørgsmål som "hvem er jeg", "hvad er jeg" og "hvorfor er jeg"? Psykologiens og filosofiens forsøg til svar på disse spørgsmål ligger oftest hos individet, og dettes oplevelse af sig selv i forhold til en ellers mere eller mindre kaotisk omverden. Socialpsykologiske og socialantropologiske studier har arbejdet videre i et bredere perspektiv, og anvendt sig af en mere kollektivt indrettet approach, hvor også individets identifikation med forskellige grupper er interessant; ikke som et studieobjekt i sig selv, men som en del i konsolideringen af forskellige sociale grupper. Fokus i en sådan social indfaldsvinkel til studiet af identitet ligger derfor ikke på, hvad det er som gør individer forskellige fra hinanden og unikke; men hvilke forhold og mekanismer det er, som tillader og opmuntrer individer at søge sammen i større grupper *på trods af* individuelle forskelligheder.¹⁸

¹⁷ William Shakespeare "Hamlet" I: *Samlede Shakespeare, Dramatiske værker* P. Hasse & Søns Forlag, 3. udgave 1998 s. 1040

¹⁸ Louise Højsgaard Nielsen *Hønsesuset. Sladder, rygter og stereotyper - Redskaber til konstruktion af kollektiv identitet?* D-Uppsats, Socialantropologi/SAN 504 2003 s. 4

II.2.3 Kollektive identiteter

Cathrine Hasse skriver i sin artikel *Identitet som læreproces*; "At vi betegnes som det samme er at tilskrive en gruppe mennesker en fælles identitet ved at fremhæve *et* aspekt af deres hele menneskelighed."¹⁹ Skabelsen af en gruppe gennem navngivning (at mennesker identificerer sig som medlemmer i en gruppe med et bestemt navn; fx "danskere") bygger på fremhævelse af ligheder og ignorering af forskelle. Som Christian Jungersen skriver i romanen *Undtagelsen*; "Vi overdriver lighederne mellem medlemmer af vores egen gruppe, vi overdriver ensartetheden blandt medlemmer af andre grupper, vi overdriver forskellene imellem grupperne."²⁰

Som jeg har argumenteret for i tidligere opgaver, kan et menneske have mange individuelle identiteter og forskellige niveauer af kollektive identiteter (grupper af varierende størrelse hvor de mindre inkorporeres i en større afhængigt af de sociale omstændigheder) som ikke nødvendigvis står i modsætningsforhold til hinanden. Man kan således være både dansker, europæer, kvinde, datter, nabo og kommunist uproblematisk på én gang.²¹ Mennesket har således flere identiteter; sådanne som knytter sig til mennesket som specifikt individ, og sådanne som bestemmer og bestemmes af dets sociale tilhørighedsforhold. De forskellige identiteter aktualiseres, mener jeg, afhængigt af hvilken social situation man befinder sig i.

Ivars Austers skriver i introduktionen til sin Ph. D- afhandling i psykologi, *Perspectives of Ethnic Group Attributions*, om den kollektive identitet; "We do not act and think only as individuals; we also belong to different social groups, which contribute a part of our identity. That is, questions like 'who am I?' are nearly impossible to answer without referring to the groups to which we ascribe ourselves."²²

Interessant i denne sammenhæng er Rune Johansens skelnen, i *Etnicitetens grunder och mångfald*, som jeg også har anvendt i tidligere opgaver, mellem identitet og identifikation. Identiteten består af de personlige kvaliteter og kvalifikationer man tilskriver sig selv (og som forandres livet igennem), mens identifikationen indeholder en aktiv og udlevet bevidsthed om hvilke grupper man tilhører. Identifikationen er ikke lige så "fri" som identiteten; hvis individets identifikation skal være gyldig eller af relevans, må den stemme overens med omverdenens identifikation af individet som virkelig tilhørende den gruppe det fremholder. Individer risikerer således både at nægtes identifikation med selvvalgte grupper, og kan samtidigt identificeres som medlemmer af grupper, hvis identitets-indhold de har, men ikke selv identificerer sig med.²³ Indenfor denne opgaves emneområde kan dette være interessant idet udlændingeloven jo bygger på en identifikation af bestemte mennesker og grupper som "indvandrere", "flygtninge" og "familiesammenførte".

Ivars Austers mener, at gruppedannelse nødvendigvis må ske i overensstemmelse med en intern samhørighedsfølelse mellem gruppens medlemmer, og at grupper altså ikke kun kan skabes af omverdenens identifikation og afgrænsning af en bestemt gruppe. Som jeg har skrevet i en tidligere opgave, bør man måske hér tillægge, at Austers sikkert har ret i dette med hensyn til fremvæksten og skabelsen af socialt handlekraftige grupper. Derimod mener jeg, at diskriminerede grupper, uden særlige sociale og politiske handlemuligheder, absolut kan skabes alene af omverdenens identifikation på

¹⁹ Cathrine Hasse *Identitet som læreproces - En diskussion af idem et idem-forhold i faglige grupper* Hentet fra www.politologiske.dk/artikel01-ps8.htm 13/7 2003 s. 1 af 6 (min kursiv) (Også anvendt i Højsgaard Nielsen 2003 s. 6)

²⁰ Christian Jungersen *Undtagelsen* Gyldendal, København 2004 s. 449

²¹ Louise Højsgaard Nielsen *Trylleord. Grønland, Norddanmark eller Kalaallit Nunaat? Sprogets betydning som etnicitetsmarkør i Grønland* C-Uppsats, Socialantropologi/SAN 503 2002 s. 3

²² Ivars Austers *Perspectives of Ethnic Group Attributions* Akademitryck AB, Edsbruk 2001 s. 1 (Også anvendt i Højsgaard Nielsen 2003 s. 6)

²³ Rune Johansen "Gemenskapens grunder" I: *Etnicitetens grunder och mångfald* Carlssons, Stockholm 1999 s. 88 - 89 (Også anvendt i Højsgaard Nielsen 2003 s. 7)

trods af medlemmernes manglende egen identifikation.²⁴ Dette perspektiv er interessant for denne opgaves problemformulering, idet det kan belyse indholdet i udlændingelovens eventuelle latente funktioner og disses årsager og effekter.

II.2.4 Etnicitet - én form for kollektiv identitet

Thomas Hylland Eriksen skriver, i *Etnicitet och nationalism*, at ordet etnicitet stammer fra det græske "ethnikos" som betyder hedning. Erikson skriver videre, at ordet anvendtes i denne betydning (i det engelske sprog) fra midten af 1300-tallet og frem til midten af 1800-tallet hvor dets betydning skiftede, og det begyndte at anvendes om "racemæssige" særtræk.²⁵ Hylland Eriksen skriver videre, at begrebet fra 1960'erne og frem, anvendes som standardbegreb indenfor antropologisk forskning, men at få har forsøgt at definere det entydigt. Man kan sige, mener jeg, at begrebet fra 1960'erne i stigende grad er blevet anvendt som betegnelse for social konstruktioner af kollektiv identitet, snarere end som det ældre udtryk for opfattede fysiske eller naturlige forskelligheder mellem forskellige grupper.

I min C-uppsats i socialantropologi anvendte jeg mig af en definition af Helge Kleivan, som jeg mener også er anvendelig i denne sammenhæng; en etnisk gruppe er således "En befolkning der under henvisning til kendetegn som oprindelse, baggrund og kultur opfatter sig selv som forskellig fra andre og af andre betragtes og opfattes som forskellig."²⁶ Hylland Eriksen skriver, at etnicitet kan defineres som en social (kollektiv, min anmærkning) identitet kendetegnet af en forestilling om fællesskab eller slægtskab. Etniciteten kan, skriver Hylland Eriksen, både have en politisk eller organisatorisk samt en symbolsk betydning for den gruppe, den omfatter.

Kleivans definition er videre interessant i forhold til Hylland Eriksens behandling af begrebet. Hylland Eriksen mener nemlig, om denne forskellighed og dens betydning for etniciteten; "Bara i den mån kulturella skillnader uppfattas som viktiga, och görs socialt relevanta, innehåller sociala relationer ett etnisk element."²⁷ Indenfor socialantropologien anvender man sig i denne sammenhæng af "vi"- "dem" dikotomien til at undersøge og forklare forskellige gruppers etnicitet. Mere herom i næste afsnit.

II.2.5 Behovet for "de andre"

"För att skapa en skillnad krävs minst två ting [...]. Vart och ett för sig är uppenbarligen - för medvetandet och förnimmelsen - en icke-entitet, ett icke-vara. Varken annorlunda än vara eller icke-vara. Ett ovetbart, ett Ding an sich, ljudet från en ensam applåderande hand."²⁸ Etniciteten kræver således, som Hylland Eriksen skriver, både kontakt mellem forskellige grupper, samt en forestilling i disse grupper om, at de adskiller sig fra hinanden. Denne idé bygger på forestillingen om, at ting erkendes i modsætningspar; lyset kan ikke identificeres uden mørket, det varme ikke uden det kolde - og "vi" således ikke uden "dem". "Det för etniciteten grundläggande är tillämpningen av systematiska distinktioner mellan fränder och utomstående; mellan Oss och Dem. Om ingen sådan princip finns kan det inte finnas någon etnicitet, eftersom etniciteten förutsätter ett institutionaliserat förhållande mellan avgränsade kategorier vilkas medlemmar betraktar varandra som kulturellt särpräglade."²⁹

Som jeg skrev i min C-uppsats i socialantropologi mener Fredrik Barth, at det

²⁴ Højsgaard Nielsen 2003 s. 7

²⁵ Thomas Hylland Eriksen *Etnicitet och nationalism* Bokförlaget Nya Doxa AB, Nora 1993 s. 12

²⁶ Citat af Helge Kleivan i Hovedfagsspeciale ved afd. for grønlandsk sprog og kultur ved Århus Universitet af Else Marie Heilmann 1989 s. 6 (Også anvendt i Højsgaard Nielsen 2002 s. 4)

²⁷ Hylland Eriksen 1993 s. 22

²⁸ Hylland Eriksen 1993 s. 9 Citat af Gregory Bateson

²⁹ Hylland Eriksen 1993 s. 28

ikke er muligt at ud fra en liste over forskellige gruppers objektive særtræk, at forudsige hvilke(t) som får betydning som grænsemærker mellem de to grupper; disse udvælges subjektivt (men sandsynligvis ubevidst) af gruppen, og varierer gerne over tid. Det eneste som er konstant og forudsigeligt i konstruktionen og opretholdelsen af etniciteten er "[...] continuing dichotomization between members and outsiders."³⁰ Dette citat peger på, at etniciteten hverken er statisk eller "naturlig", men derimod en konstruktion som forandres over tid og tilpasses forskellige omstændigheder.

Dikotomien og dens opretholdelse er interessant for denne opgave, idet den kan sandsynliggøre at udlændingeretten kan have den latente funktion at trække disse grænser mellem "os" og "dem".

II.2.6 Fællesskabet – "os"

I *Den Föreställda Gemenskapen* behandler Benedict Anderson nationalismens fremvækst, forandring og anvendelse. Selv om jeg ikke anvender mig af nationalismen som teoretisk forklaringsmodel i denne opgave, er Andersons betragtninger om større kollektiver/kollektive identiteter interessante for min opgave.

Benedict Anderson definerer nationen som et forestillet politisk fællesskab, som både præsenteres/forestilles som begrænset og suveræn. "Den är föreställd eftersom medlemmarna av även den minsta nation aldrig kommer att känna, träffa eller ens höra talas om mer än en minoritet av övriga medlemmer, och ändå lever i vars och ens medvetande bilden av deras gemenskap."³¹ Vigtigt i denne sammenhæng er at påpege, at Anderson ikke lægger nogen negativt værdiladet betydning i ordet "forestillet" i forståelsen kunstig eller artificiel. Det forestillede fællesskab i formen af en nation, er således ikke mere eller mindre vigtigt eller rigtigt end andre fællesskaber. Anderson skriver, at alle fællesskaber, som *ikke* bygger på daglig individ-til-individ-kontakt, er forestillede; "Gemenskaper känns inte igen på sin falskhet/autencitet utan på hur de föreställs."³² Videre, skriver Anderson, opfattes fællesskabet som begrænset, fordi selv de største omgiver sig med grænser bagom hvilke der findes andre fællesskaber. Som Anderson skriver, indbilder ingen nation sig, at den sammenfalder med hele menneskeligheden.³³ Anderson skriver videre, at nationen opfattes som et fællesskab "[...] eftersom nationen, oaktat den faktiska ojämlikhet och exploatering som kan råda, alltid betraktas som ett djupt, horisontellt kamratskap."³⁴

Andersons definition af det nationale fællesskab er, mener jeg, meget interessant for denne opgave når det kombineres med Zygmunt Baumans teorier, med en lidt anden vinkling på og indhold, om fællesskab. I *Community* skriver Bauman; "'Community' is nowadays another name for paradise lost – but one to which we dearly hope to return, and so we feverishly seek the roads that may bring us there."³⁵ Bauman mener, at mennesker i den moderne verden leder og smægter efter det fællesskab, de mener kan bringe dem tryghed og sikkerhed i en ellers kaotisk verden. Interessant for denne opgave er måden dette, ifølge Bauman, nødvendigvis må skabes på og de konsekvenser Bauman identificerer som

³⁰ Frederik Barth "Introduction" I: *Ethnic Groups and Boundaries*, Universitetsforlaget, Oslo 1969 s. 14 (Også anvendt i Højsgaard Nielsen 2002 s. 5)

³¹ Benedict Anderson *Den Föreställda Gemenskapen. Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning* Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg 1991 s. 21(kursiv orig.)

³² Anderson 1991 s. 21

³³ Anderson 1991 s. 22 Anderson skriver også om suveræniteten, men da det ikke er interessant for denne opgave, har jeg valgt at undlade forklaringen på denne opfattelse.

³⁴ Anderson 1991 s. 22

³⁵ Zygmunt Bauman *Community. Seeking Safety in an Insecure World* Polity Press, Cambridge 2001 s. 3 Bauman skriver videre om det han kalder det "rigtige" fællesskab, at man i dette er tryk, hjælper hinanden, regner med hinanden, forstår hinanden og tilgiver hinanden. Prisen for dette er at andre holdes ude, og at folk i fællesskabet følger dets strenge regler og lægger sin egen individuelle identitet og frihed på hylden til fordel for en kollektiv sikkerhed. Bauman 2001 s. 1 - 4

ufrakommelige herved. For at opnå det sikre og trygge fællesskab er det, ifølge Bauman, nødvendigt at opgive sin individualitet og frihed og følge strenge regler for at holde fællesskabet lukket – og dermed sikkert. ”Do you want warmth? Do not open the window, and never open one. The snag is that if you follow this advice and keep the windows sealed, the air inside would soon get stuffy and in the end oppressive.”³⁶ Bauman kommer frem til, at det ”rigtige” fællesskab, som folk søger efter, hvis det gennemføres, vil være alt andet end det de håber på; ”It will call for twenty-four hours a day vigilance and a daily resharpening of swords; of struggle, day in day out, to keep the aliens off the gates and to spy out and hunt down the turncoats in their own midst.”³⁷

Bauman skriver videre, at nationalstaten er det største grænsetrækkende fællesskab og at dette, som alle andre ”rigtige” fællesskaber, bygger på homogenitet og følgsomhed. I et sådant fællesskab er der ikke plads til forskellighed og sproglig, etnisk, kulturel eller religiøs mangfoldighed. Alligevel må nationalstaten rumme mennesker som ikke passer ind i de godkendte rammer; disse klassificeres og behandles under etiketten ”minoritet”. Dette er, ifølge Bauman, ikke en beskrivelse disse grupper vælger selv (de bestemmer sandsynligvis heller ikke grænserne om den kollektivitet de indregnes i) men én de tvangsmæssigt tilskrives. Bauman skriver videre, at nationalstaten for at sikre sin homogenitet forsøger at assimilere de elementer som afviger, “[...] to strip the ’other’ of their ’otherness’ [...]”, men at der samtidigt ofte findes grupper som staten *ikke* ønsker at assimilere og gøre til ”os”; ”The decision as to who was and who was not fit for assimilation (and conversely, who was bound to be excluded and prevented from contaminating the national body and sapping the sovereignty of the nation-state) was for the dominant majority, not for the dominated minority, to take.”³⁸

Benedict Anderson og Zygmunt Baumans teorier er interessante for denne opgave når de kobles sammen med/sættes i relation til Rune Johansens teorier om identifikation (præsenteret i afsnit II.2.3) og Pierre Bourdieus teorier om at ”gøre ting med ord” (som præsenteres til sidst i dette kapitel); særligt den magt der ligger bestemme hvad folk skal kaldes og efter hvilken etiket de skal behandles.

II.3.1 Ret og identitet

- kan retten have den latente funktion at udtrykke identitet eller trække grænser mellem ”os” og ”dem”?

I artiklen *Medborgerskabet fødes* skriver Henrik Zip Sane om udvisningspraksisen i Danmark i årene 1875 – 1915. Hans demografiske ræsonnementer omkring de udviste og gennemgangen af politiets udvisningsmetoder er ikke af videre interesse for dette afsnit; derimod er det interessant, at han mener, at det var i denne periode som grundlaget for en senere egentlig udlændingelovsstiftning blev lagt. ”I løbet af det 19. århundrede skabtes et særligt syn på indvandrere – eller i datidens sprog – de fremmede. Med et særligt syn menes her, at indvandrere efterhånden blev udskilt som en særlig gruppe, om hvilken der kunne skabes og trives særlige forestillinger, som havde betydning for kultur, adfærd, lovgivning og politik.”³⁹ Zip Sane fører i artiklen en argumentation om, at formen på senere tiders udlændingelovgivning bygger på denne periodes overgang fra husstandenes personlige hjælp til fattige og nødlidende, til en offentlig og upersonlig forsørgelse. Zip Sane mener videre, at varetagelsen af selve fordelingen, af både hjælptrængende og hjælp, udgjorde fundamentet for det han kalder ”det administrative fædreland”, som videre var, mener Zip

³⁶ Bauman 2001 s. 4

³⁷ Bauman 2001 s. 17

³⁸ Bauman 2001 s. 93 Assimilering er et begreb som anvendes specielt indenfor antropologi og som indebærer en forventning om at mennesker i mødet med en ny kultur kan og/eller vil tage denne fuldstændigt til sig på bekostning af den gamle. (Se fx Hylland Eriksen 1993 s. 30 - 31)

³⁹ Henrik Zip Sane ”Medborgerskabet fødes. Udvisningspraksis i Danmark 1875 – 1915” Hentet 20/10 2004 fra www.historisktidsskrift.dk/pdf_histtid/99_1/99_1_1.pdf s. 1

Sane, helt afgørende for opbygningen af det ideologiske fædreland.⁴⁰

Denne opgave har ikke til formål at diskutere grunden for den formelle form på dagens indvandrerlovgivning, men Zip Sanes artikel er interessant, fordi den viser hvordan retssystemet (både formuleringen af selve loven og politiets praktiske udøvelse af den) kan anvendes til grænsetrækning mellem ”os” og ”dem”. Zip Sane skriver; ”Det administrative fædreland byggede på, at nogen hørte til og at andre ikke gjorde. Fædrelandets indbygger- eller medborgerlogik var på den måde helt analog til samtidens opbygning af et foreningsland, hvor der var tydelig forskel på medlemmer og andre.”⁴¹

I rapporten *Law and Cultural Identity* skriver Peter Burgess; “A law organizes the way we understand the world.”⁴² Videre mener han, at rettens struktur og begreber er afgørende for hvordan mennesker agerer i og forstår hverdagens virkelighed; ”Concepts organize reality, shaping, grounding and regulating the laws of the understandable.”⁴³ Burgess skriver videre; “[...] the naming of a thing is invariably caught up in the structure of the governance, organization of the thing with regard to human understanding.”⁴⁴ Burgess skriver også, at enhver samling af ting eller mennesker er organiseret af én eller flere regler; “The rule is what permits us to speak of, indeed to think of assembly.”⁴⁵ Dette tydeliggøres med Burgess’ ord; “Identity is law [...] The notion of collectivity is based on a law of belonging. If there is a collectivity, there is a rule, a law of who/what belongs and does not belong.”⁴⁶

II.3.2 Rettens værktøjer og strategier

Til Pierre Bourdieus artikel, *The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field*, findes en introduktion af oversætteren Richard Terdiman som hér gennemgår de mest centrale begreber og elementer i Bourdieus teorier generelt, og artiklen specielt. Terdiman skriver, at Bourdieu mener, at samfundsanalytikeren bør fæste opmærksomhed ved symbolske og lingvistiske/sproglige strategier i forskellige sammenhænge. Som Terdiman skriver, er dette særligt interessant indenfor retten. Terdiman skriver, at vi for det meste opfatter sprog som et redskab til at beskrive hændelser, forhold og fakta med, men at sprog, i J. L Austins ”speech-act” teorier ” har en kapacitet, som gør det muligt, at gøre ting sande ”[...] simply by saying them.”⁴⁷ Terdiman skriver videre; ”The texts of the law are thus quintessentially texts which produce their own effects.”⁴⁸ Terdiman skriver, at Bourdieu lægger særlig vægt ved rettens kapacitet til at ”gøre ting med ord” i dens formalisering og kodificering af alt som behandles og bevæger sig indenfor dens rammer. Gennem at det er retten som bestemmer hvad som kan behandles indenfor dens område og hvilken form det skal have (jvf. kodificeringen og formaliseringen), bestemmer den en del af virkeligheden; nemlig den retslige del heraf. Indenfor indvandrerområdet er denne retslige del, mener jeg, en meget stor og afgørende del af virkeligheden, idet den bestemmer eller påvirker næsten alt i hverdagen for de individer som kategoriseres som henhørende under rettens bestemmelsesområde, og hvis rettigheder og pligter er definerede i dens formelle regler. Indvandrerlovgivningen bestemmer selv *hvem* som skal og kan behandles administrativt

⁴⁰ Zip Sane 1999 s. 2 ”Når bonden eller husmanden havde betalt sin skat, skulle han kunne forvente, at den tidligere personlige forsorgsindsats var blevet til en offentlig forsorg. Det betød, at trængende, som ikke var anerkendte til forsørgelse i lokalområdet, var mere uvelkomne end nogensinde.” s. 20

⁴¹ Zip Sane 1999 s. 2

⁴² J. Peter Burgess ”Law and Cultural Identity” I: *Arena. Working Paper* Arena, Blinders No. 14, July 1997 s. 1

⁴³ Burgess 1997 s. 1

⁴⁴ Burgess 1997 s. 2

⁴⁵ Burgess 1997 s. 4

⁴⁶ Burgess 1997 s. 3 Burgess fortydliger dette med ” Only Norwegians, that is individuals with properties x,z,y are admissible in the Norwegian collectivity.” s. 3

⁴⁷ Richard Terdiman ”Translator’s Introduction” Til Pierre Bourdieu ”The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field” I: *The Hastings Law Journal* July 1987 s. 809

⁴⁸ Terdiman 1987 s. 809

under dens regler, og fastsætter således med ord menneskers identitet og identifikation (i alt fald indenfor rettens behandling af dem, og sandsynligvis også i samfundet omkring dem) gennem enten at tildele udvalgte opholdstilladelse eller dansk indfødsret, og behandle og afgøre deres videre skæbne og forhold i Danmark hovedsagelig i termer af denne tildelte identitet; sagt og skabt med ord. I *Language and Symbolic Power* skriver Bourdieu: "Legal discourse is a creative speech which brings into existence that which it utters. [...] One should never forget that language, by virtue of the infinite generative but also originative capacity [...] which it derives from its power to produce existence by producing the collectively recognized, and thus realized, representation of existence, is no doubt the principal support of the dream of absolute power."⁴⁹

II.3.3 Doxa, ortodoksi og heterodoksi

Dette fokus på magtmulighederne som findes i sproglige handlinger (både talte og skrevne), bliver endnu mere interessant for denne opgave, når det kobles sammen med Bourdieus anvendelse af begreberne "field", "doxa", "heterodoksi" og "ortodoksi".

I artiklen *The Force of Law* undersøger Bourdieu dét han kalder "det juridiske felt". Ifølge Terdiman beskriver Bourdieu med termen felt "[...] an area of structured, socially patterned activity or 'practice' [...]"⁵⁰ I artiklen undersøger Bourdieu ét professionelt felt, nemlig retten. Jeg mener dog, at hans termer og teorier også er interessante i relation til denne opgave, idet jeg har begrænset mine empiriske undersøgelser til et lille område, som jeg mener også kan betegnes og analyseres som et felt; nemlig den offentlige og professionelle danske politiske arena. I min læsning af Bourdieus artikel har jeg ikke set nogen behandling af det politiske element i lovstiftningen; Bourdieu holder sig til de retslige institutioner og disses professionelle aktører. Jeg mener dog, at politikerne, ved analyse af et retssystem som det danske, bør inddrages i analysen, idet selve retsreglerne her skabes udenfor retssalen i politiske debatter og overenskommelser. Jeg mener således, at Bourdieus term "the juridical field" i denne opgave kan udstrækkes til også at omfatte den professionelle politiske behandling og debat. Bourdieus egen beskrivelse af det juridiske felt tillader, mener jeg, denne udvikling af dets indhold idet han skriver; "The juridical field is the site of a competition for monopoly of the right to determine the law."⁵¹

I ethvert felt, uanset dets størrelse, findes bestemte ubevidste kognitive og sproglige rammer som medlemmerne nødvendigvis må tilegne sig, hvis de skal kunne begå sig og accepteres blandt feltets andre medlemmer. Disse rammer kan beskrives som en slags common sense og kaldes af Bourdieu "doxa".

Terdiman skriver om doxa, at det "[...] implies the immediate agreement elicited by that which appears self-evident, transparently normal. Indeed doxa is a normalcy in which realization of the norm is so complete that the norm itself, as coercion, simply ceases to exist."⁵² Bourdieu skriver selv, i *Outline of a Theory of Practice*; "Every established order tends to produce (to very different degrees and with very different means) the naturalization of its own arbitrariness. Of all the mechanisms tending to produce this effect, the most important and the best concealed is undoubtedly the dialectic of the objective chances and the agents' aspirations, out of which arises the *sense of limits*, commonly called the *sense of reality*, i.e. the correspondence between the objective classes and the internalised classes, social structures and mental structures, which is the basis of the most ineradicable adherence to the established order."⁵³ Bourdieu skriver videre, at klassifikationssystemer, produceret i disse

⁴⁹ Pierre Bourdieu *Language and Symbolic Power* Polity Press, Cambridge 1991 (A) s. 42

⁵⁰ Terdiman 1987 s. 805

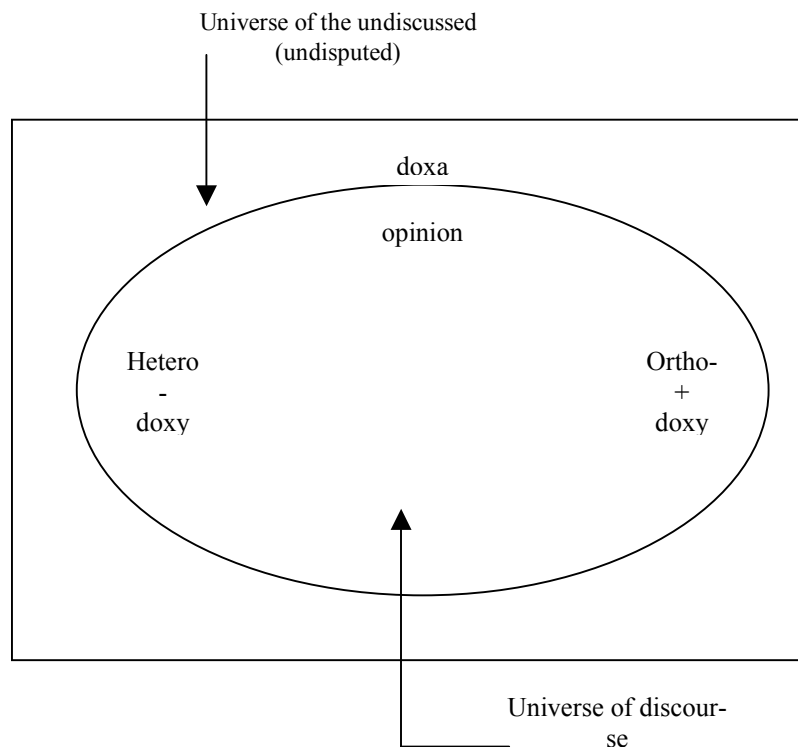
⁵¹ Bourdieu 1987 s. 817

⁵² Terdiman 1987 s. 812

⁵³ Pierre Bourdieu *Outline of a Theory of Practice* Cambridge University Press, Cambridge 1991(B) (Førsteudgave 1977) s. 164 (kursiv orig.)

ordner, skaber og reproducerer ved sin egen logik, de objektive klasser og grupper som de ordner, og de bidrager således til skabelse eller opretholdelse af de magtforhold de selv er et resultat af, gennem at modvirke erkendelse af, at disse klasser og grupper er tilfældige/uforudsigelige; og hverken er naturlige eller uforanderlige. Når der i ekstreme tilfælde er overensstemmelse mellem den objektive orden og de subjektive principper for organisation, skriver Bourdieu; "[...] the natural and social world appears as self-evident."⁵⁴ Ud af disse ovenstående teorier, herleder Bourdieu begrebet doxa; "This experience we shall call *doxa*, so as to distinguish it from an orthodox or heterodox belief implying awareness and recognition of the possibility of different or antagonistic beliefs."⁵⁵

Bourdieu har en model af hvordan doxa kan forstås i samfundet.⁵⁶

Bourdieu skriver i den forbindelse; "The dominated classes have an interest in pushing back the limits of *doxa* and exposing the arbitrariness of the taken for granted; the dominant classes have an interest in defending the integrity of doxa or, short of this, of establishing in its place the necessarily imperfect substitute, orthodoxy"⁵⁷ Hvor doxa er en slags ubevidst common sense, kan ortodoksi siges at være et bevidst forsøg på at opretholde indholdet i doxa som det eneste gyldige; en slags bevidst censurering af hvad man *skal* og *bør* mene og tænke - og hvordan. Ortodoksi eksisterer, som Bourdieu skriver, kun i modsætningsforholdet til heterodoksi. Heterodoksi repræsenterer, ifølge Bourdieu, det frie valg; "[...] the existence of *competing possibles* and [...] the sum total of the alternatives not chosen that the established order implies."⁵⁸ Bourdieu skriver videre, at denne

⁵⁴ Bourdieu 1991b s. 164

⁵⁵ Bourdieu 1991b s. 164 (kursiv orig.)

⁵⁶ Bourdieu 1991b model s. 168

⁵⁷ Bourdieu 1991b s. 169

⁵⁸ Bourdieu 1991b s. 169 (min kursiv)

synlige/manifeste censurering som den ortodokse diskurs skaber og anvender sig af (den officielle, og acceptable, måde at tale og tænke i og om den naturlige og sociale verden), dækker over en mere radikal modsætning; nemlig den mellem "[...] 'right' opinion and 'left' or 'wrong' opinion [...]." ⁵⁹ Denne modsætning, skriver Bourdieu, afgrænser omfanget af den mulige diskurs (universe of discourse/or argument) og maskerer videre den grundlæggende og afgørende modsætning mellem "[...] the universe of things that can be stated, and hence thought, and the universe of that which is taken for granted." ⁶⁰

Doxa kan således beskrives som en slags "common-sense" som er så "common" at vi slet er bevidste om hvordan den styrer og bestemmer klassifikation, kognition, vurderinger og synet på det normale og afvigende. Ortodoksi kan samtidigt beskrives som et bevidst forsøg på at styre hvad som skal være bevidst common-sense; et magtfuldt forsøg på at skabe det næstbedste efter en doxa som gavner de dominerende klasser – nemlig censur eller forkastning af alt som går den imod. Heterodoksien kan samtidigt beskrives som ortodoksiens nødvendige modsætning hvor det frie valg og eksistensen af mange muligheder/virkeligheder præsenteres.

Alle begreberne er interessante for denne opgave. Doxa fordi det muliggør en analyse af den ellers sværfangede danske politiske common-sense/det taget-for-givne (sandsynligvis delt af de lægmænd som har stemt den regerende politiske konstellation frem) og forestillinger om både indvandrere, udlændinge og danskere som ikke behandles i argumentationen omkring forandringen af udlændingeloven, men som ligger til grund for denne og præger eller bestemmer dens form og retning. - Og ortodoksi, samt dets givne/nødvendige modsætning heterodoksi, fordi de er anvendelige begreber til at analysere de forhold og forestillinger man er blevet bevidst om (som er gledet fra doxa og ind i den bevidste verden) men som man forsøger at holde fast som naturlige og alment gyldige - i alt fald fra den nuværende højreorienterede regerings side (ortodoksien) og som oppositionen, med heterodoksien, forsøger at sætte gyldige spørgsmålstejn ved. Dette er utroligt interessant i forhold til mit udvalgte empiriske materiale præsenteret i kapitel III og IV.

II.4.1 Socialantropologi og retssociologi – en kundskabscocktail?

Med ovenstående teorikapitel håber jeg at have lagt grunden for de næstkommende empiriske kapiteler og den efterfølgende diskussion af problemformuleringen. Jeg mener selv, at den retssociologiske problemformulering og grundteori (Merton og Mathiesen om manifeste og latente funktioner) har meget at vinde på min antropologiske indfaldsvinkel.

Ud fra Merton og Mathiesen mener jeg at have tydeliggjort hvordan retten, foruden sine manifeste funktioner, kan have latente sådanne. Jeg håber også, at ud fra disse teoretikere have påpeget muligheden for at der i tillæg til latente funktioner, kan findes latente motiver.

Videre mener jeg, ved hjælp af Henrik Zip Sane og Peter Burgess, at have sandsynliggjort, at en af rettens latente funktioner meget vel kan være identitetsmarkering eller grænsetrækning mellem "os" og "de andre".

Med grund i teoretikerne anvendt i mine socialantropologiske c og d-uopsatser håber jeg at have vist, at mennesker har mange identiteter og at kollektive identiteter, her i form af etnicitet, ofte er en vigtig del heraf. Med Benedict Anderson og Zygmunt Bauman håber jeg at have vist, hvordan denne grænsetrækning kan være sanktioneret/påbudt af nationalstaten (i denne opgave forventes dette altså blandt andet at tage sig udtryk i retsreglerne og deres anvendelse), og at have udpeget visse af de mulige måder for konsolidering og opretholdelse af kollektive identiteter i et fællesskab af omfattende omfang.

⁵⁹ Bourdieu 1991b s. 169

⁶⁰ Bourdieu 1991 s. 169 - 170

Som jeg har påpeget ud fra Frederik Barth, kan ingen kollektiver, i form af etniske grupper, eksistere uden at have andre grupper i nærheden at identificere sig i relation eller modsætning til, dog kan formen på og konsekvenserne af modspejlingen i ”de andre” tage sig forskellige udtryk og have forskellige, mere eller mindre negative konsekvenser og effekter.

Ud fra Bourdieu håber jeg at have vist, hvordan retten kan tænkes at have muligheder for at udøve de latente funktioner jeg undersøger i dette kapitel, samt at have lagt grunden til en forklaring af hvordan og hvorfor der måske også kan findes latente motiver i den danske udlændingelovgivning.

Kapitel III. Empiri - Del 1

Præsentation af de danske politiske partier,
deres holdninger og politik i forhold til udlændingelovgivningen generelt.

Og kan du ikke dig ret forsone
med livsledsagersken, sur og grå,
så tag en udlænding som din kone.

En lille villig, taknemlig gås!
Så tag til Malmö og skrot den gamle,
der si'r man "velkommen" til enhver,
og skulle glæden og lykken ramle,
så få en ny, det er ikke svært.⁶¹

Da denne opgave behandler politiske forhold og debatter i Danmark, men skrives i retssociologi ved Lunds Universitet, har jeg valgt at medtage en lille introduktion af de politiske partier og deres indbyrdes placering på højre/venstre-skalaen inden jeg præsenterer deres generelle udlændingepolitik. Dette skal tjene både som anvendeligt empirisk materiale til diskussionen og som introduktion til næste kapitel hvor jeg præsenterer folketingsmedlemmernes holdninger og udtalelser på og om det specifikke område jeg har valgt at behandle i denne opgave.

Jeg har valgt at anvende mig af ganske mange og omfattende citater, både i dette kapitel og det næste, idet jeg mener, at de konkrete formuleringer i deres helhed for denne opgave kan være ganske interessante.

III.1.1 Partierne

Her følger en kort præsentation af partierne repræsenteret i Folketinget og forkortelserne anvendt i det følgende empirikapitel; vi begynder fra venstre og bevæger os mod højre;

Enhedslisten (EL)

Socialistisk Folkeparti (SF)

Socialdemokraterne (S)

Det Radikale Venstre (RV)

Kristendemokraterne (KD)

Venstre (V)

Det Konservative Folkeparti (KF)

Dansk Folkeparti (DF)

Herudover findes to opstillingsberettigede partier (som har samlet tilstrækkeligt mange underskrifter for at få lov til at stille op til valg, men som ikke er blevet valgt ind) nemlig Centrumdemokraterne (CD) og Minoritetspartiet (M), samt, repræsenteret i Folketinget, repræsentanter fra de grønlandske og færøske partier samlede i Den Nordatlantiske Gruppe (Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóoveldisflokkurin og Sambandsflokkurin). Jeg har ikke medtaget nogen af disse i det empiriske materiale præsenteret i næste kapitel, idet de ikke tildeles taletid eller stemmemuligheder i Folketinget i denne sammenhæng.

⁶¹ *Tag til Malmö* vise ved Bertel Haarder (Danmarks Integrationsminister) skrevet til et møde mellem regeringsmedlemmer på en restaurant i København. (Mel. Jeg plukker fløjlsgræs) *Sydsvenskan* lørdag 2/10 2004

Regeringen består for øjeblikket af Venstre og Det Konservative Folkepartis Dansk Folkeparti er regeringens eksterne støtteparti.

III.2.1 Partiernes udlændingepolitik

Jeg har valgt at kort præsentere partiernes (de som er repræsenteret i Folketinget) generelle udlændingepolitik, da jeg mener, at det må give en bedre forståelse af debatten om det specifikke område præsenteret i næste kapitel, hvis man har kendskab til hvad partierne mener generelt på dette område. Materialet jeg har valgt at anvende mig af, er hentet dels fra Folketingets hjemmeside, og dels fra partiernes egne web-steder, og er alle produceret af partierne og deres medlemmer. Præsentationen af partiernes udlændingepolitik er således videre både anvendelig og interessant i denne sammenhæng, idet den udtrykker en bestemt måde at tænke og tale om udlændinge og udlændingepolitik; udtryk som er interessante for denne opgaves formål – nemlig at undersøge eventuelle latente mål og ubevidst common sense som afgørende for udformningen af den gældende udlændingelovgivning. Jeg har derfor valgt både at anvende materiale som konkret handler om indvandringspolitikken og artikler, breve og informationssider som jeg mener kan være interessante for afdækningen af latente funktioner (og måske motiver), selv om de ikke direkte handler om udlændingepolitik (- fx hvordan partierne beskriver sine grundprincipper, idégrundlag og indstilling til og beskrivelse af dansk kultur og identitet).

Jeg begynder med at præsentere de to regeringspartiers politik, går videre med støttepartiet og tager derefter oppositionen begyndende længst mod venstre.

III.3.1 Regeringspartiernes udlændingepolitik

Jeg begynder her med at præsentere de to regeringspartiers mål med og for udlændingepolitikken, sådan som den er præsenteret på partiernes egne hjemmesider.

III.3.2 Venstre

På Venstres hjemmeside præsenteres partiets opfattelse af sin plads i den liberale tanketradition. Partiet skriver, at liberalisme er frisind, og videre at frisind er "[...] den holdning, at ethvert enkelt menneske anerkender det andet menneskes ret til frit at tænke, tro og tale og til frit at vælge sin livsform."⁶² Samtidigt påpeges det dog at "[...] frisind betyder *ikke*, at den enkelte skal acceptere alle livsværdier og livsmønstre som ligeværdige. Hvis alle holdninger bliver opfattet som lige gyldige, bliver de også ligegyldige. Frisind er det modsatte af holdningsløshed. Frisind er, at den, der selv har en fast overbevisning, ikke blot kæmper for sin egen holdning, men også kæmper for andres ret til at have en anden opfattelse."⁶³ Om den liberale ideologi på kulturområdet skriver Venstre, at de historiske og folkelige rødder er afgørende for danskernes erfaringer som selvstændigt folk med en tydeligt defineret identitet. Glemmer eller negligerer man disse erfaringer, ophører man, ifølge partiet, med at være et selvstændigt folk og hvis dette sker bliver danskerne "[...] lette ofre for manipulation og ideologiske modebølger."⁶⁴

Partiet skriver, at antallet af indvandrere og "efterkommere fra ikke-vestlige lande" under den foregående Socialdemokratiske og Radikale regering blev fordoblet (man skriver ikke i forhold til hvad eller angiver konkrete tal), men at den nuværende regering ved valget lovede at stramme op på udlændingepolitikken, og herigennem at mindske tilstrømningen. Dette mål mener man, ifølge partiets hjemmeside, at have opfyldt, og derigennem mener man også at have forbedret mulighederne for og kvaliteten på

⁶² "Det liberale menneskesyn" Citatet fundet i artiklen under overskriften "Frisind - det modsatte af holdningsløshed" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=522

⁶³ "Det liberale menneskesyn" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=522 (min kursiv)

⁶⁴ "Kunst og kultur" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=533

integrationen.⁶⁵

I liberalismens ånd, ifølge Venstre, mener partiet på integrationsområdet, at udlændinges eget sprog og kultur skal respekteres, men at undervisningen heri ikke skal tilværetages eller garanteres af det offentlige. For udlændinge som skal opholde sig i Danmark i en længere periode er det, mener Venstre, vigtigt/krævbart at de lærer sig det danske sprog, dansk historie, kultur og menneskesyn i et sådant omfang "[...] at det danske samfund fortsat bygger på en klar national identitet, der har sit udspring i et fælles historisk og kulturelt grundlag."⁶⁶ I et integrationsoplæg fra 2004 skriver Venstre, at man, for at kunne kaldes integreret, må være blevet en del af det danske samfund og derfor "[...] føler sig som borger i samfundet både med fornuft, følelser og handlinger i dagligdagen."⁶⁷

For at forbedre integrationen bør man, ifølge Venstre, anvende sig af rollemodeller blandt unge indvandrere, lære af andre lande, skabe bedre tilgang til uddannelse for de unge indvandrere, følge op på danskundervisningen, nedbryde indvandrernes fordomme om og angst for de danske sociale institutioner (fx folkeskolen) og sætte fokus på børneopdragelsesområdet.⁶⁸ Om rollemodel-punktet skriver man, at anvendelsen af rollemodeller (i form af velintegrerede indvandrere med kendskab til "begge sider") har den fordel, at de giver et bevis for andre på, at integration er mulig; "Og at man kan leve et godt liv i harmoni med det danske samfund uden at miste sin identitet."⁶⁹

III.3.3 Det Konservative Folkeparti

På De Konservatives hjemmeside findes en præsentation af hvad konservatismen bygger på og er. Her skriver partiet, at konservatismen, i modsætning til socialismen og liberalismen ikke hviler på et bestemt filosofisk system med en utopisk samfundsmodel; "Konservatismen er en individorienteret samfundsteori, hvor samfundet tilpasses de menneskelige behov - og ikke omvendt."⁷⁰ Videre skriver man, at det at være konservativ i politisk sammenhæng betyder, at man ønsker at forbedre og forny samfundet, og i denne proces at søge at bevare det bedste af det allerede eksisterende og bruge dette som afsæt for en fremadrettet udvikling.⁷¹ Videre pointeres det, at konservatismen bygger på tanken om frihed under ansvar, og forsøget på at skabe en modvægt til det man kalder "det socialdemokratiske samfunds lovjungle" og "liberalismens junglelov". Særligt vigtigt er det, at "[...] bekæmpe den socialdemokratiske tendens til at udvide statens magt så meget, at menneskets mulighed for selv at forme sin egen tilværelse bliver alt for begrænset."⁷²

I partiprogrammet udvikles denne grundlæggende idé om at bevare, til også at omfatte bestemte grundlæggende værdier, som man mener det danske samfund bygger på. Det Konservative Folkeparti vil således værne om "[...] vore fælles værdier og traditioner, om Grundloven, kongehuset, Folkekirken og det danske sprog."⁷³ Videre står der i

⁶⁵ "Retfærdig og konsekvent udlændingepolitik" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=509

⁶⁶ "Flygtninge" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=518

⁶⁷ "De næste skridt mod en bedre integration" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/fileadm/venstre.dk/main/files/integrationsoplaeg.pdf

⁶⁸ "De næste skridt mod en bedre integration" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/fileadm/venstre.dk/main/files/integrationsoplaeg.pdf

⁶⁹ "De næste skridt mod en bedre integration" Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/fileadm/venstre.dk/main/files/integrationsoplaeg.pdf

⁷⁰ "Konservatismen nu og i fremtiden" Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1730 Skrevet 2/12 2004

⁷¹ "Konservatismen nu og i fremtiden" Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1730 Skrevet 2/12 2004

⁷² "Konservatismen nu og i fremtiden" Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1730 Skrevet 2/12 2004

⁷³ "Historie, kultur og identitet" I *Partiprogram* Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/~konservative/partiprogram/fornuft_og_fornyelse.pdf

partiprogrammet, at dansk kultur og identitet, både før og nu, henter styrke i sin åbenhed mod omverdenen og i et samspil med andre kulturer og folkeslag. I Danmark er der, mener man, plads til disse andre kulturer og folkeslag, og partiet vil værne om "[...] frihed til forskellighed og tolerance overfor anderledes tænkende som en del af vort kulturelle værdigrundlag."⁷⁴ I forlængelse heraf skriver De Konservative; "Derfor er det for os naturligt, at Danmark har plads til andre kulturer og folkeslag, og at mennesker fra andre kulturer integreres i det danske samfund. Formålet er jo ikke at forandre Danmark, men at forbedre vilkårene for dem vi byder velkommen og giver beskyttelse, og som kan medvirke til at berige Danmark og dansk kultur. Derfor forudsætter vi naturligvis, at mennesker fra andre kulturer, der har valgt at bosætte sig i Danmark, aktivt arbejder for at integrere sig og tilpasse sig dansk kultur og danske forhold."⁷⁵

Partiets udlændingepolitik præsenteres under overskriften "En retfærdig indsats". I denne artikel gøres der meget ud af at skelne mellem flygtninge og indvandrere, og det pointeres, at flygtninge naturligvis skal have hjælp (hvis de har "et virkeligt behov"), men at de ikke skal gøres til indvandrere, og at de derfor skal vende tilbage til deres hjemland når forholdene der normaliseres. Om Danmarks internationale og moralske forpligtelser står der; "Danmark skal hjælpe reelle flygtninge og mennesker, der er i akut nød på grund af krigshandlinger. Men mennesker, der kun kommer for at opnå bedre sociale forhold eller ikke er i akut fare, skal vi ikke give opholdstilladelse. Ressourcerne kan hjælpe langt flere i de områder, hvor flygtningeproblemerne opstår."⁷⁶

Reglerne for familiesammenføring behandles også kort, og partiet understreger medholdet i den senere vedtagne politik (diskuteret i næste kapitel) om, at indvandrere ikke skal have retskrav på familiesammenføring.

III.4.1 Støttepartiet Dansk Folkeparti

Formålet med Dansk Folkeparti er, ifølge partiets principprogram, at "[...] hævde Danmarks selvstændighed, at sikre det danske folks frihed i eget land samt at bevare og udbygge folkestyre og monarki."⁷⁷ Videre skriver man om dansk kultur; "Kulturen består af summen af det danske folks historie, erfaringer, tro, sprog og sædvaner. Beskyttelse og videreudvikling af denne kultur er en forudsætning for landets beståen som et frit og oplyst samfund. Vi ønsker derfor en bred indsats for at styrke danskheden overalt."⁷⁸

På Dansk Folkepartis hjemmeside starter man, måske ikke overraskende, med at i beskrivelsen af udlændingepolitikken konkludere, at der i de seneste 20 år er sket en forandring og eksplosionsartet vækst i indvandringen til Danmark. Partiet mener ikke, at disse moderne "folkevandringer" er et udtryk for et "naturligt samkvem" mellem mennesker fra forskellige kulturer, men derimod for at en række lande udenfor den vestlige kulturkreds ikke har kunnet skabe en bæredygtig udvikling. "Dansk Folkeparti mener, at løsningen på disse problemer ikke kan findes i en indvandring af den tredje verdens befolkningsoverskud til bl.a. Danmark. Danmark er danskernes land, det er meget lille og dets fortsatte eksistens som et stabilt demokrati er betinget af, at vores befolkningssammensætning ikke ændres

⁷⁴ "Historie, kultur og identitet" I *Partiprogram* Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/~konservative/partiprogram/fornuft_og_fornyelse.pdf

⁷⁵ "Historie, kultur og identitet" I *Partiprogram* Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/~konservative/partiprogram/fornuft_og_fornyelse.pdf

⁷⁶ "En retfærdig indsats" Hentet 17/12 2004 fra www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1651 Skrevet 26/10 2004

⁷⁷ "Principprogram" Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=19185&menu_parent=&layout=0&print=1

⁷⁸ "Principprogram" Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=19185&menu_parent=&layout=0&print=1

vidtgående.”⁷⁹

Partiet mener, at udlændingepolitikken skal afskaffes eller udlændingeloven ophæves, sådan at Danmark kun modtager indvandrere som er berettiget til asyl i overensstemmelse med FN's flygtningekonvention.

Dansk Folkeparti mener, at globalisering og multikulturalisme truer det danske samfund, og at forsøg på at skabe et multietnisk samfund i Danmark skal bekæmpes for at bevare ”[...] vores hidtil stabile, homogene samfund.”⁸⁰ Risikoen med fortsat indvandring uden nye stramninger er, ifølge Dansk Folkeparti, at indvandrerne i Danmark vil videreføre deres egen kultur med samme følger som i hjemlandet; altså uro, økonomisk instabilitet og religiøs undertrykkelse. For at få ophold i Danmark mener Dansk Folkeparti at; ”Flygtninge og indvandrere, som søger ophold i Danmark skal, inden ophold bevilges, gøres bekendt med, hvad dansk kultur og levevis indebærer, og de skal herefter afgive en erklæring om, at de er villige til at indordne sig under dansk lovgivning og leve på en måde, der er forenelig med vores kultur, så længe de opholder sig her.”⁸¹ Om den socialdemokratiske regerings integrationsindsats skriver Pia Kjærsgaard i et ugebrev fra juli 2004; ”Kun kan det slås fast, at den integrationsindsats, der har været prøvet, har været virkningsløs og at det største flertal af mennesker af anden etnisk oprindelse slet ikke ønsker at integreres i vor kultur og levemåde. Deres efterkommere kommer heller ikke til det, for man kan ikke pille et folks kultur ud af det på under fem generationer - og slet ikke hvis de fremmede lever i parallelkulturer, og det ser vi som bekendt.”⁸²

Videre står der på hjemmesiden, at indfødsrettens værdi er blevet devalueret med den øgende tildeling af sådan til indvandrere, og partiet mener, at dette er en af de største farer det danske folk udsættes for. ”Det bør betragtes som noget særligt at opnå dansk indfødsret. Der skal normalt kun kunne ansøges om tildeling af statsborgerskab, når følgende betingelser er opfyldt; 1) ansøgeren skal have haft mindst 10 års tidsbestemt opholdstilladelse, 2) ansøgeren må ikke have været idømt frihedsstraf, 3) ansøgeren skal have opfyldt alle forpligtelser overfor det danske samfund, 4) ansøgeren skal ved sit arbejde have bidraget positivt til det danske samfund, 5) ansøgeren skal have bestået en mundtlig og skriftlig prøve i det danske sprog og skriftlig prøve i almen viden om dansk kultur, danske forhold og danmarkshistorie, 6) ansøgeren skal underskrive en erklæring om at ville overholde dansk lovgivning.”⁸³ Efter dette sidste punkt pointeres det, at man mener, at indfødsretslovgivningen skal udforme således, at det danske statsborgerskab kan ophæves, hvis personer som har fået det tildelt begår kriminalitet der medfører fængselsstraf. Videre skal statsborgerskabet kunne ophæves, hvis det kan bevises eller konstateres, at ansøgeren bevidst har afgivet forkerte eller urigtige oplysninger.⁸⁴

III.5.1 Oppositionspartiernes udlændingepolitik

Jeg præsenterer her oppositionspartiernes egen indstilling til og idealer om

⁷⁹ ”Udlændinge- og asylpolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0=print=1

⁸⁰ ”Udlændinge- og asylpolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0=print=1

⁸¹ ”Udlændinge- og asylpolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0=print=1

⁸² ”Indvandrerne og deres efterkommere er ved at få den danske velfærdsstat til at kuldsejle” Pia Kjærsgaards ugebrev, mandag 19/7 2004. Hentet 18/12 2002 fra www.danskfolkeparti.dk

⁸³ ”Udlændinge- og asylpolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0=print=1

⁸⁴ ”Udlændinge- og asylpolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0=print=1

udlændingepolitik, kritikken af politikken som føres af regeringen, og partiernes egne udspil på forskellige områder indenfor udlændinge- og integrationsområdet.

III.5.2 Enhedslisten

Enhedslisten skriver om flygtningepolitikken i Danmark, at denne bygger på skræmmebilleder produceret af bestemte partier, som forsøger at overbevise folk om, at alle verdens flygtninge har kurs mod Danmark. Ifølge Enhedslisten bliver 95% af alle flygtninge i deres nærområder (flest i den 3. Verden) samtidigt som kun en meget lille del af de sidste 5 % faktisk søger sig til Danmark. Forholdene som ”skaber” flygtninge beskriver Enhedslisten i termer af moderne imperialismen og udbytning, gennemført af og profiteret på af de vestlige industrinationer. Dette er en særligt tungtvejende grund til, at disse lande, deriblandt Danmark, må tage ansvaret for og konsekvenserne af sine handlinger, ændre sin grundlæggende indstilling til samvirke med disse lande, bibeholde/øge bistanden og tage imod de flygtninge som ikke kan hjælpes i nærområderne.

Om effekterne af den øgede indvandring skriver partiet; ”Danmark er i løbet af de sidste 30 år blevet et mere mangfoldigt land. Indvandrere og flygtninge har i denne periode bidraget økonomisk og kulturelt til det danske samfund. Alligevel fremstilles flygtninge og indvandrere stadig oftere som ’problemer’ for Danmark af medier og politikere, Enhedslisten er ikke enig i denne fremstilling.”⁸⁵ Sådan skriver Enhedslisten, i sin indledning til den korte præsentation af, hvad partiet har for holdninger på udlændingeområdet. I samme afsnit betones det dog, at man i partiet er bevidst om at der *er* problemer i Danmark, og man mener at disse rammer flygtninge og indvandrere særligt hårdt - selv om disse grupper ikke har nogen andel i deres produktion. Partiet skriver, at det, med de nye stramninger af udlændingelovgivningen (både i Danmark og fælles i EU med effekt særligt ved de ydre grænser) er blevet meget svært for flygtninge overhovedet at komme til Danmark; ”Ikke desto mindre tales der meget om, at Danmark bliver ’oversvømmet’ af flygtninge. Det er skræmmepropaganda, som både de fremmedfjendske og racistiske tendenser spreder i befolkningen. For Enhedslisten er en aktiv kamp mod racisme og fremmedhætz - lige ret for alle - den anden side af arbejdet for en human flygtningepolitik.”⁸⁶

Om formen på regeringens integration skriver partiet; ”[...] krav til de etniske mindretal om ’at blive rigtige danskere hurtigst muligt’ er en form for diskrimination. For os er det en vigtig opgave at skabe respekt for kulturel mangfoldighed, altså at udvide rammerne for hvordan man kan være dansk [...]”.⁸⁷ Videre skriver partiet om sine generelle, moralske indsatser for indvandrere og flygtninge; ”Enhedslisten går aktivt imod alle fremmedfjendske eller racistiske tendenser, hvad enten vi møder dem i bussen eller i Folketinget og hvad enten de kommer fra den højreekstremistiske og nazistiske fløj eller fra samfundets egne institutioner.”⁸⁸

III.5.3 Socialistisk Folkeparti

I forbindelse med regeringens præsentation af *Udlændingepakken* i januar 2001, kom SF med sine egne ideer og en kritik af regeringens udspil. Grunden i SF’s politik beskrives i en artikel på partiets hjemmeside; ”SF’s integrationspolitik bygger på grundpillerne frihed, lighed, demokrati, solidaritet og selvforvaltning. SF’s politik omkring

⁸⁵ ”Det mener Enhedslisten om flygtninge og indvandrere” Artikel fra uddelingsavisen *Respekt* maj 2004 hentet 18/12 2004 fra www.magtenspris.dk

⁸⁶ ”Det mener vi om flygtningepolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.enhedslisten.dk/nyhed.asp?nyhed=2399

⁸⁷ ”Det mener Enhedslisten om flygtninge og indvandrere” Artikel fra uddelingsavisen *Respekt* maj 2004 hentet 18/12 2004 fra www.magtenspris.dk

⁸⁸ ”Det mener Enhedslisten om flygtninge og indvandrere” Artikel fra uddelingsavisen *Respekt* maj 2004 hentet 18/12 2004 fra www.magtenspris.dk

integration og etnisk ligestilling tager udgangspunkt i solidaritet og i arbejdet med at sikre alle borgere lige rettigheder og muligheder.⁸⁹ Særligt vigtigt for SF i denne sammenhæng er alles lige tilgang til uddannelse og arbejde, samt at bevare udlændinges ret til modersmålsundervisning. Videre mener partiet, at alle som kommer til Danmark, indenfor 14 dage efter ankomsten skal have udarbejdet en individuel handlingsplan, og hurtigst muligt hjælpes i gang med ny/fortsat uddannelse, praktik eller arbejde. I dag må asylansøgere ikke søge eller indehave arbejde; ifølge SF's hjemmeside får mange af disse mennesker med tiden asyl i Danmark, og man mener derfor, at det er i samfundets interesse, at tage vare på mulighederne og potentialet i disse mennesker så hurtigt som muligt idet de på denne måde både bidrager til det samfund de skal indgå i, og bliver naturligt integrerede.⁹⁰ ”SF ønsker et samfund, der har fælles værdier og mål og plads til kulturel forskellighed. Det kan lykkes, når man giver mennesker med anden etnisk baggrund ordentlige muligheder på det danske arbejdsmarked. Vi har brug for arbejdskraften og for den integration, der ligger i at være på arbejdsmarkedet.”⁹¹

I en artikel fra 2002 præsenterer SF et bud på hvordan integrationen for nyttilkomne kan forbedres. Her slås det fast, at SF kæmper for værdier som frisind, tolerance, demokrati og social retfærdighed. Disse værdier er, mener SF; ”[...] hjertet i den danske kultur og tradition. Værdier, som vi skal slås for at værne om. At undertrykke andres ret til at have en mening - uanset hvor uenig man kan være - er i bund og grund udansk. Ligesom manglende frisind og manglende tolerance overfor fremmede er det.”⁹² Videre skriver man, at der i tolerance og frisind nødvendigvis må findes en respekt for det som er anderledes. ”Vi har et homogent land, men det er også - og har altid været - præget af mangfoldighed. Dansk kultur har mange udtryksformer, og det er en styrke, at vi altid har kunnet respektere og leve med disse forskelligheder, uden at vi kommer i krig med hinanden.”⁹³ I slutningen på artiklen som indeholder SF's bud på en bedre integration, slås det fast, at; ”Mennesker i Danmark har brug for tryghed, velfærd, samarbejde og gensidig respekt. Vi har brug for integration og etnisk ligestilling.”⁹⁴

III.5.4 Socialdemokratiet

I Socialdemokraternes principprogram, *Hånden på hjertet*, skrives der bl.a. om betydningen af en stærk personlig og national identitet; ”Et menneske med en stærk identitet tør møde andre mennesker med åbent sind. Et land med en stærk fælles kultur tør møde verden.[...] Jo bedre vi kender os selv og vor egen kultur, jo bedre forudsætning har vi for at møde andres kultur.”⁹⁵ I samme afsnit, under overskriften ”Vi tror på Danmark”, skriver Socialdemokraterne om globalisering og indvandring, at dette indebærer, at de danske værdier bliver udfordret. Partiet vil værne om disse danske værdier, og samtidigt udbrede dem til andre lande. Man mener, at dette er muligt at gøre med respekt og forståelse for andres værdier, men ønsker samtidigt ikke ”[...] at Danmark skal udvikle sig til et samfund, hvor

⁸⁹ ”Kort om SF's udlændingepolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=3546

⁹⁰ ”Kort om SF's udlændingepolitik” Hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=3546 samt ”Frihedens århundrede” SF's udspil til regeringens udlændingepolitik, januar 2001 hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2536

⁹¹ ”Gi' tolerancen stemme” SF's bud på en bedre integration 16 december 2002 hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2091

⁹² ”Gi' tolerancen stemme” SF's bud på en bedre integration 16 december 2002 hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2091

⁹³ ”Gi' tolerancen stemme” SF's bud på en bedre integration 16 december 2002 hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2091

⁹⁴ ”Gi' tolerancen stemme” SF's bud på en bedre integration 16 december 2002 hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2091

⁹⁵ ”Hånden på hjertet” Socialdemokraternes Principprogram 2004 hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokraterne.dk/?main=2&subc=7&pgid=2064&page=1

større befolkningsgrupper lever isoleret med egne normer og værdier og uden tilskyndelse til at tage del i de forpligtelser og det fællesskab, der er grundlaget for vort samfund.”⁹⁶ I principprogrammet skriver Socialdemokraterne, om disse danske værdier og dansk kultur, at dette går dybere end kolonihaver, smørrebrød, Tuborg og hygge, og opremser den kønspolitiske kamp, evner til demokratisk samtale, højt uddannelsesniveau og folkeoplysning, frisind og tolerance, miljøbevidsthed og internationalt engagement. På baggrund af alle disse kvaliteter mener partiet; ”Vore værdier er derfor i grundlæggende modstrid til intolerance, lukkethed og væren sig selv nok; derfor mener Socialdemokraterne, at der er vigtigt, at vi styrker og udvikler forståelsen for dansk kultur, sprog og historie.”⁹⁷

Om den praktiske integration skriver partiet, at dette hverken drejer sig om religion, påklædning eller spisevaner; ”Integration betyder, at man kan fungere i det danske samfund på lige fod med andre - med de forpligtelser, rettigheder og muligheder, som et demokratisk samfund bygger på.”⁹⁸ Videre mener partiet, at den nuværende regering har sat kæppe i hjulet for tidligere integrationsindsatser, og således fremmet den ghettodannelse man fra regeringens side siger sig at arbejde imod. Ghettodannelsen er, ifølge Socialdemokraterne, vigtig at bekæmpe idet den hindrer vellykket integration og udbredelse af kendskabet til og accepten af de danske værdier.⁹⁹ På hjemmesiden skriver partiet videre, at man efter nytår (i 2005) vil fremsætte en række beslutningsforslag i Folketinget, for at presse regeringen til at tage nye tag i integrationsindsatsen. Forslagene indeholder bl.a. en lovændring i forhold til tvangsægteskaber, oprettelse af en særlig politipatrulje til at hjælpe kvinder i tvangsægteskaber, etablering af ordning med frivillige danske ”integrationsfamilier”, bedre tolke, sprogtest og et uafhængigt klagenævn for udlændinge, idet udlændingeloven, ifølge partiet, efterhånden er blevet meget vanskelig at gennemskue.

Om regeringens førte politik, og sin egen indstilling hertil, skriver Socialdemokraterne; ”Socialdemokraterne mener, det er vigtigt at skelne mellem indvandrere og flygtninge. Flygtninge er mennesker i nød. De indvandrere, som kommer til Danmark på trods af indvandrerstopet, er højtuddannet arbejdskraft eller mennesker, som familiesammenføres til danskere eller udlændinge i Danmark. Vi ønsker ikke at splitte etablerede familier, men der skal være balance mellem udlændinges ret til at tage bopæl i Danmark og det danske samfunds chance for at håndtere integrationen. Derfor har vi accepteret nogle af den siddende regerings opstramninger i forhold til familiesammenføring, men krævet nogle klare kriterier, som etablerede familier med stor, varig tilknytning til Danmark kan opfylde.”¹⁰⁰

III.5.5 Det Radikale Venstre

På De Radikales hjemmeside findes en artikel om regeringens udlændingepolitik og dens effekter/konsekvenser for integrationen. Elsebeth Gerner Nielsen skriver hér; ”Problemet med den førte udlændingepolitik er imidlertid, at den er så stram og kuldeskabende, at den lægger gift for integrationen.”¹⁰¹ Herefter fremlægger Elsebeth Gerner

⁹⁶ ”Hånden på hjertet” Socialdemokraternes Principprogram 2004 hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokraterne.dk/?main=2&subc=7&pgid=2064&page=1

⁹⁷ ”Hånden på hjertet” Socialdemokraternes Principprogram 2004 hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokraterne.dk/?main=2&subc=7&pgid=2064&page=1

⁹⁸ ”Hånden på hjertet” Socialdemokraternes Principprogram 2004 hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokraterne.dk/?main=2&subc=7&pgid=2064&page=1

⁹⁹ ”Mindre ghetto; mere integration” Skrevet 9/2 2004 Hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokratiet.dk/default.php?main=2&subc=6&pgid=1508&page=2

¹⁰⁰ ”Socialdemokraterne - Udlændingepolitik” Hentet 26/12 2004 fra www.partiernespolitik.ft.dk/content.asp?catid={C271607D-AF71-4F2B-82EA-25A28BCCD4EA}&docid={CA71C493-4A67-4FF7-B01A-6974098F3809}

¹⁰¹ ”Fremmer udlændingepolitikken integrationen?” Artikel af Elsebeth Gerner Nielsen, marts 2004 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article_print.aspx?aid=19654

Nielsen flere eksempler, som hun mener belyser problemerne med regeringens udlændingepolitik. Interessant for denne opgave er, at der i artiklen findes et ganske stort fokus på hvilke signaler regeringen og Folketinget sender til vælgerne, om hvad og hvordan man kan og bør tænke om udlændinge.

Forfatteren behandler specielt regeringens såkaldte ”Starthjælp” - en økonomisk ydelse som først og fremmest gives til indvandrere og flygtninge som er lavere end almindelig kontanthjælp, og som regeringen forestiller sig, skal være et incitament til at søge arbejde. ”Udgangspunktet er nemlig, at de fremmede ikke vil arbejde. For at få dem i gang, skal de derfor have mindre økonomisk hjælp end den almindelige dansker, som mister sit arbejde. I Folketingsflertallets optik er ’de’ altså pr. definition mere dovne end ’vi’ er. [...] Ved at stigmatisere f. eks flygtninge som nogen, der ikke vil arbejde, rammes hele den store gruppe af herboende med udenlandsk baggrund. Når et flertal i Folketinget hævder, at ’de’ ikke vil arbejde, hvorfor skulle menigmand så ikke legitimt kunne mene det samme?”¹⁰²

I sin artikel skriver Elsebeth Gerner Nielsen, at regeringens politik bedst betegnes som en kulturkamp - en kamp for ”det danske”. Det Radikale Venstre mener, ifølge artiklen, at en bedre integrationspolitik nødvendigvis må tage udgangspunkt i, at debatten herom føres i en ordentlig tone, og med en bevidsthed om og respekt for at det er mennesker der tales om og med - ”Mennesker som er en del af Danmarks hverdag.”¹⁰³

De Radikale har, i marts 2003, forfattet et eget udspil på udlændingeområdet med titlen *Danmark i verden. Verden i Danmark*. I udspillet skriver man om formålet med ændringsidéerne; ”Med forslagene vil vi sikre, at Danmark ikke splittes op i ’dem’ og ’os’. Et holdbart Danmark er et Danmark, hvor flest muligt får mulighed for at høre til.”¹⁰⁴

Videre fokuserer De Radikale i sit udspil på, at udlændingelovgivningen skal være gennemskuelig, klar og enkel og være tilpasset den globale verden som Danmark er en del af; ”Vores politik skal være præget af udsyn og ikke snæversyn. Fremfor at være en lukket ø, bør Danmark være en del af samarbejdet Europa.”¹⁰⁵ Grundlaget i De Radikales udspil er, at udlændingepolitikken skal være tilgængelig og forståelig for alle; både i anvendelse af og diskussioner omkring indholdet; ”Alle skal kunne forstå udlændingeloven. Det er det bedste grundlag for en folkelig debat og når der opstår behov for ændringer.”¹⁰⁶

III.5.6 Kristendemokraterne

Kristendemokraterne skriver, i sit arbejdsprogram for 2001 - 2005, at man ønsker, at flygtninge- og indvandrerpolitikken skal baseres på det kristne menneskesyn og buddene om barmhjertighed og næstekærlighed. ”Gæstfrihed og imødekommenhed skal præge samfundets varetagelse af alle spørgsmål angående flygtninge og indvandrere selv om det hverken er muligt eller ønskeligt at lade grænserne være så åbne, at der er ubegrænset adgang til landet.”¹⁰⁷ I modsætning til fx Dansk Folkeparti, gør Kristendemokraterne meget ud af at pointere, at FN’s flygtningekonvention ikke er tilstrækkelig til bestemmelser om

¹⁰² ”Fremmer udlændingepolitikken integrationen?” Artikel af Elsebeth Gerner Nielsen, marts 2004 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article_print.aspx?aid=19654

¹⁰³ ”Udlændingepolitik og integration” Udspil fra Det Radikale Venstres Folketingsgruppe november 2001 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?ais=1094

¹⁰⁴ ”Danmark i verden. Verden i Danmark” Radikale udspil på udlændingeområdet, Det Radikale Venstres Folketingsgruppe, marts 2003 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?aid=2477

¹⁰⁵ ”Danmark i verden. Verden i Danmark” Radikale udspil på udlændingeområdet, Det Radikale Venstres Folketingsgruppe, marts 2003 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?aid=2477

¹⁰⁶ ”Udlændingepolitik og integration” Udspil fra Det Radikale Venstres Folketingsgruppe november 2001 hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?ais=1094

¹⁰⁷ ”Flygtninge og indvandrere” Fra Kristendemokraternes arbejdsprogram 2001-2005 hentet 18/12 2004 fra www.kd.dk/index.phtml?krf=1416&lokal=0 (Kristendemokraterne har for nylig skiftet navn fra Kristeligt Folkeparti. I denne opgave henviser jeg til dem som Kristendemokraterne.)

tildelingen af asyl, idet verden er forandret siden denne blev formuleret i efterkrigstiden.

Flygtningepolitikken bør, mener partiet, baseres på respekt for menneskerettighederne og anvende sig af tre løsningsmodeller prioriteret i følgende orden; ”1)Repatriering (frivillig hjemsendelse), 2) Bosættelse i samme kulturkreds, 3) Bosættelse i en fremmed kulturkreds.”¹⁰⁸ Videre mener man *ikke*, at der bør indføres en fast kvote for antallet af flygtninge Danmark kan tage imod. Partiet mener, at der skal sættes flere ressourcer ind på at hjælpe flygtninge så tæt på disses oprindelsesland som muligt (hvilket formodes at underrette pkt. 1 i løsningsmodellerne), men pointerer samtidigt, at ikke alle problemer kan løses i de krisehærgede nærområder, og at man derfor må være både villig og parat til fortsat at løse en del af opgaverne i Danmark.

Partiet lægger stor vægt på, at mennesker som skal opholde sig i Danmark (enten permanent eller på længere ubestemt tid) får mulighed for at lære at begå sig og trives i landet og dets samfundsforhold. Kristendemokraterne skriver om integration; ”Integration må ikke forveksles med assimilation. Ved integration forstås, at herboende udlændinge indgår i samfundslivet på linje med danske statsborgere. Det betyder, at de skal kunne deltage i uddannelse, på arbejdsmarkedet, i erhvervslivet, i det lokale politiske liv, i kulturaktiviteter sammen med danskere uden, at den enkelte udlænding - mod sin vilje - mister de identitetsbærende træk fra det hidtidige kulturgrundlag.”¹⁰⁹

På partiprogrammet findes også et afsnit med titlen ”Holdninger til de fremmede”. Her skriver man, at det er meget vigtigt at modvirke racisme, fremmefrygt og had mellem danskere og indvandrere/flygtninge. Dette skal ske gennem initiativer (gerne med statsstøtte) til at skabe bedre kontaktmuligheder mellem udlændingene og danskerne. Partiet mener i den sammenhæng, at det, i det multikulturelle samfund som vokser frem, er nødvendigt at kende sine rødder; ”Derfor må der gøres en indsats for at forberede især børn og unge på kulturmødet ved at indføre dem i, hvad det betyder at være dansk. I den forbindelse må man styrke folkeskolens undervisning i dansk kultur - herunder kristendommens rolle - i relation til andre kulturer og religioner.”¹¹⁰

III.6.1 Kapitlets anvendelse

Jeg håber at med ovenstående kapitel både at have givet et lille indblik i hvad Danmarks forskellige partier mener om udlændingelovgivning generelt, samt have præsenteret interessant materiale anvendeligt i det senere diskussionskapitel hvor problemformuleringen diskuteres ud fra teori og empiri.

¹⁰⁸ ”Flygtninge og indvandrere” Fra Kristendemokraternes arbejdsprogram 2001-2005 hentet 18/12 2004 fra www.kd.dk/index.phtml?krf=1416&lokal=0

¹⁰⁹ ”Flygtninge og indvandrere” Fra Kristendemokraternes arbejdsprogram 2001-2005 hentet 18/12 2004 fra www.kd.dk/index.phtml?krf=1416&lokal=0

¹¹⁰ ”Flygtninge og indvandrere” Fra Kristendemokraternes arbejdsprogram 2001-2005 hentet 18/12 2004 fra www.kd.dk/index.phtml?krf=1416&lokal=0 (I denne sammenhæng er det interessant, at Kristendemokraterne mener, at missionærer fra forskellige trossamfund skal have mulighed og ret til at kunne søge og opnå arbejdstilladelse i Danmark i 4 år med mulighed for forlængelse.)

KAPITEL IV.

Empiri - Del 2

Begrænsning af det empiriske undersøgelsesområde
og gennemgang af Folketingets behandling af ét udvalgt lovforslag.

"Altså situationen er jo den, og det er den vi tager udgangspunkt i, at vi ser, at man i 1., 2., 3. generation hos visse indvandrergupper i Danmark næsten altid henter sin ægtefælle i det land, man oprindelig kom fra, og det er specielt galt i de lande med en vidt forskellig kulturkreds, de, som kommer fra en helt anden oprindelse, end vi kender til her i Danmark. Det er det, man foretager et indgreb overfor med denne lovgivning."¹¹¹

IV.1.1 Begrænsning af det empiriske undersøgelsesområde

Som nævnt i metodeafsnittet i kapitel I, har jeg valgt at begrænse mit empiriske materiale til selve udlændingelovgivningen og har her valgt bestemte paragraffer at fordybe mig i som jeg, ud fra teorikapitlet, mener er mest interessante for besvarelsen af opgavens problemformulering.

Begrænsningen af materialet på denne måde kan, mener jeg, retfærdiggøres med henvisning til Pierre Bourdieus teorier om felt, doxa, ortodoksi og heterodoksi præsenteret i forrige kapitel. Som tidligere nævnt, mener jeg, at det politiske retsforum er en vigtig del af det juridiske felt, og behandler dette i denne opgave som en afgørende del af det juridiske felt ud fra Bourdieus definition af feltet som et forståelsesmæssigt eller kognitivt område (altså ikke nødvendigvis fysisk be- eller afgrænset) med socialt bestemt aktivitet og praksis.¹¹² I min begrænsning af materialet til dette bestemte felt (partiernes interne debat med offentlig modtager i form af vælgerne) håber jeg, at kunne identificere en bestemt doxa rådende indenfor feltet, samt at kunne finde eksempler på ortodoksi og heterodoksi. Disse forventer jeg at, ud fra både Merton, Mathiesen, Bauman og Anderson, kunne tolke i eller omsætte til termer af latente funktioner (og måske motiver) i form af intern national etnicitetsmæssig identitetsafgrænsning. Partierne, politikerne og regeringen er de aktører på det juridiske felt som er endeligt bestemmende for udformningen af retten og lovens manifesterede funktioner; og gennem den habitus og doxa, ortodoksi og heterodoksi der findes som underløbende, styrende strømninger, også for de latente funktioner. Der er, som Bourdieu skriver, en konstant kamp på feltet om monopolets på bestemmelser om rettens indhold og, i overensstemmelse med folkevalgenes udfald, varierer det hvem som løber af med sejren. Bestemmelsesmulighederne for rettens konkrete og formelle indhold flyttes dog ikke, men forbliver i feltets interne varetægt.

IV.1.2 De empiriske kilder

Både social-antropologien og sociologien anvender sig til stor del af feltstudier og interviews i sine undersøgelser. Denne form for materialeindsamling er uden tvivl oftest meget givende, men indenfor denne opgaves tids- og interesseramme mener jeg ikke, at den er umiddelbart anvendelig. Formålet for analysen og empiriindsamlingen er et bredt "felt" og den, mere eller mindre latente og ubevidste, doxa og habitus, samt det lidt mere tydelige ortodoksi og heterodoksi, som er rådende her. Disse kan naturligvis også belyses og afdækkes ved hjælp af feltstudier, men jeg mener, at tilgangen til alle feltets offentlige diskussioner og

¹¹¹ Peter Skaarup ved anden behandling af L 152 i Folketinget hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

¹¹² Terdiman 1987 s. 805

debatter på Internettet giver tilgang til et mindst lige så interessant materiale af større omfang end jeg selv, indenfor opgavens tidsrammer, ville have haft mulighed for at samle ind. Jeg anvender mig i dette kapitel således af materiale hentet fra Internettet, fundet på Folketingets hjemmeside, hvor man kan finde transskriptioner af alle mundtlige offentlige debatter, lovbehandlinger, interne spørgerunder og skriftlig korrespondance.

IV.1.3 Udvalg af konkret materiale

Udlændingeloven, og forandringerne af den i sin helhed, er utroligt interessante, men en samlet analyse af hele det nye lovkompleks ligger langt udenfor denne opgaves mulige omfang. For at besvare opgavens problemformulering er det, mener jeg, således helt nødvendigt at afgrænse empirien til en bestemt del eller aspekt af den nye indvanderlovgivning. Da jeg i opgaven anvender mig af antropologiske identitets- og etnicitetsteorier, og er interesseret af at undersøge om der findes latente mål i lovstiftningen som kan tolkes og forklares i termer heraf, er det, mener jeg, det såkaldte "tilknytningskrav" som er af størst interesse for besvarelsen af opgavens problemformulering.

Der er sket mange ændringer i den danske udlændingelovgivning de seneste år, og ændringer i den gældende lov (som jeg har anvendt mig af i denne opgave) er kommet til løbende og ved forskellige behandlinger i Folketinget. Da det er tilknytningskravet i dets nuværende form og debatten heraf jeg har været interesseret af, har jeg helt enkelt søgt på "tilknytningskrav" på folketingets hjemmeside og her fundet de tre behandlinger af lovforslag nr. L 152 hvor denne ændring præsenteredes, debatteredes og gennemførtes. Udlændingeloven er ændret siden da, men tilknytningskravet er det samme, og jeg har derfor ikke ledt efter yderligere debatter i Folketinget herom.¹¹³

Et af regeringens udtalte/manifeste mål med forandringerne i udlændingeloven har gennem hele debatten (særligt i medierne), været et ønske om at aktivt bekæmpe tvangs- og proformaægteskaber mellem indvandrere med fast opholdstilladelse i Danmark og ægtefæller fra "hjemlandet".¹¹⁴ Centralt i denne sammenhæng har været den såkaldte 24-årsregel, forsørgelseskravet, boligkravet og tilknytningskravet - hvoraf jeg, som nævnt tidligere, har valgt at fokusere på tilknytningskravet. Dette er dog tæt forbundet med de andre (særligt 24-årsreglen) og bliver i debatten derfor oftest koblet sammen med et eller flere af disse. Jeg mener dog, at tilknytningskravet i denne opgave alligevel både kan og bør analyseres forholdsvis selvstændigt ud fra teorierne præsenteret i kapitel II idet det, mener jeg, bedst og enklest kan belyse problemformuleringen omkring eventuelle latente mål i termer af identitet og intern etnisk grænsetrækning.

Tilknytningskravet er, mener jeg, interessant for denne opgave fordi en analyse

¹¹³ Behandlingsrunden i Folketinget er beskrevet på Folketingets hjemmeside, og præsenteres her kort. Lov- og beslutningsforslag kan fremsættes af alle Folketingets medlemmer, men normalt står den siddende regering for de fleste. Et lovforslag skal behandles tre gange i Folketingssalen. Ved førstebehandlingen skal forslaget drøftes ud fra principielle synspunkter uden en nærmere gennemgang af enkeltheder. Herefter henvises lovforslaget oftest til et stående udvalg (som opstartes og nedlægges ved begyndelsen og slutningen af hvert folketingsår) som oftest fremkommer med en betænkning. Andenbehandlingen foregår efter at partierne har fået mulighed for at læse den eventuelle betænkning. I samme omgang kan både udvalg, partimedlemmer og andre interesserede frit stille spørgsmål om lovforslaget til den ansvarlige minister. Ved andenbehandlingen kan man gå mere på dybet om enkeltheder i loven. I mange tilfælde finder ingen egentlig andenbehandling sted, men man går til direkte afstemning om eventuelle ændringsforslag, og lovforslaget går herefter videre til tredjebehandlingen. Det kan dog forekomme, at et forslag efter andenbehandlingen sendes ud i udvalgene igen, som så fremkommer med en tillægsbetænkning inden tredjebehandlingen. For at et forslag kan vedtages skal over halvdelen af Folketingets medlemmer være tilstede.

"Folketingets arbejdsform" hentet 9/12 2004 fra: www.Folketinget.dk/?/Samling/20041/MENU/00000004.htm

¹¹⁴ Problemstillingen og opfattelsen omkring tvangs, proforma og arrangerede ægteskaber præsenteres udførligt i regeringens handlingsplan for 2003 - 2005 mod netop disse former for ægteskab. "The Government's Action Plan on Forced, Quasi-forced and Arranged Marriages" Hentet 15/9 2004 fra www.inm.dk/imagesUpload/dokument.Actionsplan_on_forced_marriages_FINAL_GB.pdf

af debatten herom, ud fra mine valgte teoretikere, burde kunne vise noget om hvad politikerne tænker om etnicitet, identitet og tilhørighed, og således burde kunne tilbyde en besvarelse af problemformuleringens spørgsmål om hvorvidt der i udlændingelovgivningen kan tænkes at findes latente mål i form af identitetsafgrænsning og grænsetrækning mellem ”os” og ”dem”.

IV.1.4 Kapitlets indhold og disposition

Dette kapitel indledes med en præsentation af regeringens forslag til lovmæssige forandringer på udlændingområdet fremlagt i januar 2002 under overskriften *Udlændingepakken*, efterfulgt af selve de interessante paragraffer - i Mertons og Mathiesens termer; de manifeste funktioner.

Herefter følger materiale som jeg håber kan belyse eventuelle latente funktioner (og evt. latente motiver), i form af en præsentation af forskellige partimedlemmers individuelle indlæg i debatten ved de tre behandlinger af lovforslag nr. L 152 i Folketinget.

Diskussion af det empiriske materiale i forhold til teorikapitlet gøres i næste kapitel.

IV.2.1 ”En ny udlændingepolitik”

17. januar 2002 fremlagde den nuværende regering et forslag til forandringer i udlændinge- og integrationspolitikken i Danmark under navnet *Udlændingepakken*. Formålet med forandringerne var, som nævnt i indledningen til denne opgave, at begrænse antallet af udlændinge som kommer til Danmark og at stille skærpede krav til selvforsørgelse hos de som får opholdstilladelse, og at forbedre integrationen og mindske arbejdsløsheden for og hos de indvandrere som bor i Danmark – alt med overholdelse af underskrevne internationale konventioner for øje.

For at opfylde disse mål for indvandrerpolitikken fremsatte regeringen en række forslag til forandringer og stramninger i udlændingepakken under forskellige overskrifter som fx; ”Færre flygtninge til Danmark, flygtninge skal ikke blive indvandrere, strammere asylsagsbehandling, kontrol med udlændinge på tålt ophold, skærpede krav til selvforsørgelse, færre familiesammenføringer i Danmark, stramning af ægteskabsbetingelserne, bekæmpelse af proformaægteskaber, skærpede betingelser for permanent opholdstilladelse, bedre kontrol med offentlige ydelser, rekruttering af kvalificeret arbejdskraft, integration på arbejdsmarkedet, bedre introduktion til nyankomne udlændinge og indsats for bedre integration af børn og unge.”¹¹⁵

Som nævnt foroven, har jeg i denne opgave valgt at begrænse mine undersøgelser til det såkaldte ”tilknytningskrav”. Om dette står der i *Udlændingepakken*; ”Hvis flygtninge, der har fået asyl i Danmark, fordi de har familiemæssig tilknytning, gifter sig med en person fra et andet land, skal det vurderes, om tilknytningen stadig er stærk nok til Danmark. Hvis ikke, skal udlændingen udsendes til ægtefællens hjemland.”¹¹⁶ Videre står der; ”Kravet om, at ægtefællerne skal have tilknytning til Danmark, skal udvides til også at gælde for herboende danskere, så ægtefællesammenføring også i disse tilfælde sker i det land, hvortil den samlede tilknytning er størst. Ved vurderinger af, om tilknytningskravet er opfyldt, skal der lægges vægt på en række forhold, herunder den herboendes familiemæssige bånd til den tilkommende ægtefælles hjemland. I tilfælde, hvor en eller begge den herboendes forældre er kommet hertil fra det samme land som den tilkommende ægtefælle, vil der i mange tilfælde være sådanne familiemæssige bånd til dette land også for den herboende, at tilknytningskravet ikke er opfyldt.”¹¹⁷

¹¹⁵ *Udlændingepakken* (Regeringens udspil til en ny udlændingepolitik i 2002) Offentliggjort 17/1 2002 Hentet 1/11 2004 fra www.bm.dk/flygtninge_inndvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp s. 1

¹¹⁶ *Udlændingepakken* (Regeringens udspil til en ny udlændingepolitik i 2002) Offentliggjort 17/1 2002 Hentet 1/11 2004 fra www.bm.dk/flygtninge_inndvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp s. 2

¹¹⁷ *Udlændingepakken* (Regeringens udspil til en ny udlændingepolitik i 2002) Offentliggjort 17/1 2002 Hentet

IV.3.1 Udlændingeloven¹¹⁸

Om tildelingen af opholdstilladelse til udlændinge i Danmark står der i bekendtgørelsen af udlændingeloven;

"§9. Der kan efter ansøgning gives opholdstilladelse til

- 1) en udlænding over 24 år, som samlever på fælles bopæl eller i fast samlivsforhold af længere varighed med en i Danmark fastboende person over 24 år, der
 - a) har dansk indfødsret,
 - b) har statsborgerskab i et af de andre nordiske lande,
 - c) har opholdstilladelse efter §7 eller §8 eller
 - d) har haft tidsubegrænset opholdstilladelse her i landet i mere end de sidste tre år,

- 2) et ugift mindreårigt barn under 15 år af en i Danmark fastboende person eller dennes ægtefælle, når barnet bor hos forældremyndighedens indehaver og ikke gennem fast samlivsforhold har stiftet selvstændig familie, og når den i Danmark fastboende person
 - a) har dansk indfødsret,
 - b) har statsborgerskab i et af de andre nordiske lande,
 - c) har opholdstilladelse efter §7 eller §8 eller
 - d) har tidsubegrænset opholdstilladelse eller opholdstilladelse med mulighed for varigt ophold."¹¹⁹

IV.3.2 Tilknytningskravet og den praktiske anvendelse heraf

Et af de manifesterede mål artikuleret i *Udlændingepakken* er helt konkret, at mindske antallet af indvandrere som kommer til og får permanent opholdstilladelse i Danmark. Dette søges opnået særligt gennem stramninger og ændringer på en række forskellige områder i forbindelse med reglerne for familiesammenføring; fx regler som skal hindre tvangs- og proformaægteskaber (24-årsreglen), krav om forsørgelsespligt ved familiesammenføring, krav til boligstørrelse samt det ovennævnte tilknytningskrav;

"Stk 7. Opholdstilladelse efter stk. 1, nr. 1, litra a, når den herboende person ikke har haft dansk indfødsret i 28 år, og efter stk. 1, nr. 1, litra b-d, kan, medmindre ganske særlige grunde taler derimod, kun gives, såfremt ægtefællernes eller samlevernes *samlede tilknytning til Danmark* er større end til et andet land."¹²⁰

1/11 2004 fra www.bm.dk/flygtninge_inndvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp s. 3 - 4

¹¹⁸ LBK nr. 808 af 14/7 2004 (Gældende) Lov nr. 429 af 9/6 2004 Hentet 22/11 2004 på www.retsinfo.dk/_GETDOCI_/ACCN/A20040080829-REGL

¹¹⁹ LBK nr. 808 af 14/7 2004 (Gældende) Lov nr. 429 af 9/6 2004 Hentet 22/11 2004 på www.retsinfo.dk/_GETDOCI_/ACCN/A20040080829-REGL

¹²⁰ LBK nr. 808 af 14/7 2004 (Gældende) Lov nr. 429 af 9/6 2004 Hentet 22/11 2004 på www.retsinfo.dk/_GETDOCI_/ACCN/A20040080829-REGL (min kursiv) 24-årsreglen indebærer at opholdstilladelse gennem familiesammenføring ved ægteskab ikke kan opnås medmindre begge parterne er over 24 år. Reglen har til formål at hindre tvangsægteskaber idet det forudsættes at unge mennesker bliver bedre i stand til at kæmpe imod familiens krav og beslutninger jo ældre de bliver. "The Government's Action Plan for 2003- 2005 on Forced, Quasi-forced and Arranged Marriages" Hentet 15/9 2004 fra www.inm.dk/imagesUpload/dokument.Actionsplan_on_forced_marriages_FINAL_GB.pdf s. 16

Og videre i stk. 13;

"Opholdstilladelse efter stk. 1, nr. 2, kan i tilfælde, hvor ansøgeren og en af ansøgerens forældre er bosiddende i hjemlandet eller et andet land, kun gives, såfremt ansøgeren har eller har mulighed for at opnår *en sådan tilknytning til Danmark*, at der er grundlag for en vellykket integration her i landet. [...]"¹²¹

Sådan ser reglerne og kravet ud i den gældende udlændingelovgivning efter behandlingen og gennemføringen af lovforslag nr. L 152 i 2002.

På Udlændingestyrelsens hjemmeside uddybes og forklares indholdet i reglen og retningslinjerne for tillemplingen af tilknytningskravet lidt mere udførligt;

"Tilknytningskravet stilles *ikke*, hvis den person, der bor i Danmark, har haft dansk statsborgerskab i over 28 år. Det samme gælder personer, som har opholdt sig lovligt i Danmark i over 28 år, og som er født og opvokset i Danmark eller kommet hertil som mindre børn. Hvis tilknytningskravet stilles skal ægtefællernes/partnerens eller samlevernes samlede til Danmark være større end deres samlede tilknytning til et andet land.

Når Udlændingestyrelsen skal afgøre, om tilknytningskravet er opfyldt, lægges bl.a. vægt på:

- hvor lang tid personen i Danmark og ansøgeren har boet her i landet.
- om én eller begge har tilknytning til andre personer i Danmark, fx familie.
- om én eller begge har forældremyndighed over eller samværsret med mindreårige børn i Danmark.
- om én eller begge har gennemført et uddannelsesforløb eller har fast tilknytning til arbejdsmarkedet i Danmark
- hvilke danske sprogfærdigheder de har
- hvor stor tilknytning de har til et andet land, herunder om de har været på længerevarende besøg i det land.
- om ansøgeren har børn eller familie i et andet land."¹²²

Kravet om tilknytning blev allerede formuleret af den tidligere socialdemokratiske regering, men var da begrænset til ægteskaber indgået mellem udlændinge/folk med erhvervet opholdstilladelse og kravet var da, at tilknytningen skulle være mindst lige så stor til Danmark som til et andet land for at familiesammenføring kunne tillades ægteparret i Danmark. Det "nye" i den nuværende regerings forslag er således, som det fremgår af et notat fra Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration samt et notat fra Udlændingestyrelsen 26 nov. 2002, at tilknytningskravet, hvis ikke ganske særlige grunde taler imod, skal stilles ved alle ansøgninger om familiesammenføring hvor parten som er bosiddende i Danmark har haft dansk statsborgerskab i under 28 år; uanset om dette er erhvervet ved fødslen eller gennem tildeling af opholdstilladelse senere.¹²³ Hvis ægtefællernes

¹²¹ LBK nr. 808 af 14/7 2004 (Gældende) Lov nr. 429 af 9/6 2004 Hentet 22/11 2004 på www.retsinfo.dk/_GETDOCI/_ACCN/A20040080829-REGL (min kursiv)

¹²² Hentet 7/12 2004 fra www.udlst.dk/Familiesammenfoering/Aegtefaeller/Default.htm (kursiv orig.)

¹²³ Bestemmelsen om tilknytningskrav i forbindelse med familiesammenføring mellem ægtefæller og samlevende blev indført ved lov nr. 424 af 31. Maj 2000. Denne trådte i kraft 3. Juni 2000. Med lov nr. 365 af 6. Juni 2002 blev tilknytningskravet skærpet på enkelte punkter. Loven trådte i kraft 1. Juli 2002. "Notat om anvendelsen af tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7." Hentet 9/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvtilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 1 - 2 (af 7) Den form som tilknytningskravet tog her, har det bibeholdt i den gældende lovtekst fra 2004 jeg anvender mig af i denne opgave.

eller samlevernes samlede tilknytning til et andet land af myndighederne bedømmes som lige så stor eller større end tilknytningen til Danmark, kan de som udgangspunkt altså ikke opnå familiesammenføring i Danmark. I notatet står der videre, at der i bemærkningerne til bestemmelserne i L 152 står, at formålet med tilknytningskravet er; "[...] at opnå, at der alene meddeles tilladelse til ægtefællesammenføring, når ægtefællernes samlede tilknytning til Danmark er så stærk, at ægtefællesammenføring bør ske her i landet. [...] Ved vurderingen af, om tilknytningskravet er opfyldt, må der foretages en afvejning af på den ene side den herboende persons tilknytning til Danmark og på den anden side ægtefællens tilknytning til sit hjemland. Hertil kommer en afvejning af den herboende persons tilknytning til ægtefællens hjemland overfor ægtefællens tilknytning til Danmark."¹²⁴

IV.3.3 Konkret afvejning af tilknytning

Tilknytningen skal, ifølge notatet og dets behandling af bemærkningerne til bestemmelserne i lovforslag nr. L 152, vurderes konkret ud fra forholdene præsenteret i listen herover. Særligt kravene stillet til den herboendes opvækst og ophold i Danmark er interessante for denne opgave; "Hvis den herboende er født i Danmark, eller er kommet hertil som barn og derfor har haft sin opvækst og skolegang i Danmark, må den pågældende som udgangspunkt antages at have opnået en væsentlig tilknytning til det danske samfund."¹²⁵ Som man efterfølgende skriver i notatet, kan denne antagelse fraviges, hvis den herboende rejser ud af Danmark for en længere periode, og således har afbrudt stabiliteten og kontinuiteten i sit ophold i Danmark i den periode personen ansøger om familiesammenføring med en udenlandsk person. Videre står der i notatet; "Udgangspunktet om den herboendes væsentlige tilknytning til det danske samfund svækkes betydeligt, hvis den pågældende er kommet til Danmark som 12-13årig eller senere. Jo senere den herboende er kommet til Danmark og jo mindre del af opvæksten, der er foregået her, des større krav skal der stilles til andre tilknytningsmomenter til Danmark [...]."¹²⁶ I notatet står der videre, at hvis den herboende ikke er født og opvokset i Danmark, kræves der et længerevarende og kontinuerligt ophold i Danmark hvis tilknytningskravet skal anses som opfyldt. Med forskellige lovændringer er tiden for meddelelse af tidsbegrænset opholdstilladelse for en udlænding blevet ændret fra tre til syv år. For at myndighederne skal bedømme den herboendes tilknytning som stærkest til Danmark, kræves et (hovedsageligt) sammenhængende ophold i Danmark på mellem 10 og 12 år samt en aktiv indsats for at blive integreret i det danske samfund. Langvarige besøg eller ferier i hjemlandet taler, ifølge notatet, imod en stærk tilknytning til Danmark.

De øvrige forhold på listen ovenover (familiemæssige bånd til Danmark, ansøgerens og evt. den herboendes hjemland, parrets sprogfærdigheder, uddannelses- eller arbejdsophold i Danmark eller ansøgerens hjemland, familiemæssige bånd for både ansøger og herboende) behandles også i notatet, men jeg har valgt ikke at præsentere dem her både af pladmæssige hensyn og en overbevisning om, at problemstillingen kan belyses effektivt ud fra eksemplet på konkret afvejning præsenteret herover. Skulle nogen være særligt interesseret af notatets behandling af de andre overvejelser og forhold som skal indgå i afvejningen af tilknytningskravet, kan det læses på:

www.folketinget.dk/Samling/20021/udvtilag/UUI/Almdel_bilag106.htm.¹²⁷

¹²⁴ "Notat om tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7." Hentet 9/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvtilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 2

¹²⁵ "Notat om tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7." Hentet 9/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvtilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 3

¹²⁶ "Notat om tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7." Hentet 9/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvtilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 3

¹²⁷ Jeg forsøger i opgaven at *ikke* behandle tilknytningskravet og dets bestanddele/de praktiske afvejningsmomenter ud fra en moralsk vurdering af, om det er rigtigt eller forkert, men forsøger at holde mig til at undersøge hvad en dybere (læs latent) funktion, og muligvis motiv for tillem্পningen og skærپningen af reglen

IV.3.4 Fravigelse af tilknytningskravet

Der findes, ifølge notatet, særlige grunde som kan føre til, at tilknytningskravet ikke stilles, og at ægtefællesammenføring til Danmark bevilliges selvom parrets samlede tilknytning ikke er større til Danmark end til et andet land. Dette kan ske, hvis ægtefællerne ellers henvises til at leve som familie i et land, hvor den herboende ikke har mulighed for indrejse og ophold; fx en flygtning som ikke kan vende tilbage til sit hjemland hvor partneren, som personen har været gift med siden *før* flugten, også kommer fra. Har flygtningen giftet sig med en person fra hjemlandet *efter* tildelingen af asyl i Danmark, gives der ikke lempeligere adgang til familiesammenføring. Som man skriver i notatet, er sagsbehandlingen ved Udlændingestyrelsen justeret, således at der "[...] ved efterfølgende ægteskab med herboende flygtninge ikke længere foretages en vurdering af den herboendes aktuelle forfølgelsesrisiko i hjemlandet. I sådanne sager sker der således alene en vurdering af den herboendes tilknytning til Danmark efter de samme regler, som gælder for ægtefællesammenføring med herboende danske statsborgere."¹²⁸ Videre kan kravet fraviges hvis den herboende har så høj alder, er syg eller så alvorligt handikappet, at det vil være humanitært uforsvarligt at henvise den herboende ægtefælle til et land, hvor behandlingsmulighederne er mindre omfattende end i Danmark

IV.4.1 Mundtlig behandling i Folketinget

Den 21 marts 2002 blev lovforslag nr. L 152 (Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og ægteskabsloven med flere love) behandlet første gang 21 marts 2002, anden gang 23 maj, og den 30 & 31 maj samme år sat til afsluttende tredjebehandling i Folketinget. Jeg har studeret debatterne, og udvalgt udtalelser og udtryk som jeg mener er interessante for denne opgave. Jeg har bevidst forsøgt at medtage eksempler fra alle vinkler, perspektiver og partiindstillinger, men da denne opgave har en klart defineret problemformulering er jeg naturligvis forudindfattet (biased) i forhold til besvarelsen af denne. Trods udstykningen af debatten og opsplittningen håber jeg, at i nedenstående have præsenteret en rimelig, forståelig og, for denne opgave, anvendelig helhed.¹²⁹ Jeg har, i visse stykker af debatten, valgt at medtage ganske omfattende citater. Dette har naturligvis bevirket, at dette afsnit er blevet ganske langt, men jeg mener, at helheden i udvekslingerne af spørgsmål og svar indimellem er både interessant og nødvendig, for denne opgave, at bevare. Jeg har bevidst undladt at præsentere materialet i kronologisk orden (jeg har altså placeret citater fra de forskellige behandlinger i samme afsnit) og i stedet forsøgt at opdele det i forskellige afsnit under forskellige emner og overskrifter. Jeg har i nedenstående forsøgt at medtage forskellige udtalelser som både handler om tilknytning direkte, og sådanne som jeg mener kan belyse problemformuleringen mere indirekte. Jeg håber, at læseren vil finde debatten ligeså interessant som jeg har gjort, og holde gejsten oppe til sammenfletningen af teori og empiri i det efterfølgende diskussionskapitel.

kan være, og hvorvidt, og i så fald hvordan, det kan forstås i termer af identitetsafgrænsning. Objektivitet er, mener jeg, umuligt at opnå – i alt fald indenfor denne opgaves rammer, men jeg håber at have gjort opmærksom på min subjektivitet og dermed at undgå risikoen for at overbevise både mig selv og andre om at jeg behandler rene fakta og præsenterer klinisk vurdirensede konklusioner. Jeg forsøger dog at belyse sagen så bredt som muligt, og at holde pegefingrerne i styr.

¹²⁸ "Notat om tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7." Hentet 9/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvbilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 7

¹²⁹ Lovforslagets indhold nærmere specificeret; afskaffelse af de facto flygtningebegrebet, effektivisering af asylsagsbehandlingen, skærpede betingelser for meddelelse af tidsbegrænset opholdstilladelse og stramning af betingelserne for familiesammenføring m.v. Skulle man være særligt interesseret af at læse behandlingerne i sin helhed kan de findes transskriberede på Folketingets hjemmeside (www.Folketinget.dk) ved søgning på L 152 beh. 1, 2, 3 og 3/2 tale 1.

IV.4.2 At mindske tilstrømningen

At mindske antallet af udlændinge som får opholdstilladelse og dansk statsborgerskab, og at kunne stille retsligt garanterede krav til dem som ønsker sig til Danmark er en af de af regeringen udtrykte manifesterede funktioner i forandringerne i udlændingeloven udtrykt i udlændingepakken.

Birthe Rønn Hornbech (V) sagde i sin indledningstale om det aktuelle lovforslag;

"Det, som hele forslaget tilsigter, er jo at sige, at dem, der vil gøre en indsats i Danmark, ja, dem vil vi såmænd gøre det lettere for, men Danmark skal man ikke komme til, hvis man alene ønsker social forsørgelse."¹³⁰

Som nævnt tidligere, har regeringen, både i udlændingepakken og i en handlingsplan, formuleret ønsker om øgede indsatser mod tvangs- og arrangerede ægteskaber - hvor tilknytningskravet skal være med til at yderligere hindre disse. Der har dog, i debatten, været delte meninger om både begrebet tvangsægteskaber, deres egentlige problemationsomfang og konsekvenserne af en gennemførelse af lovforslaget om ændringen af tilknytningskravet. Kamal Qureshi (SF) er en af dem som mener, at de liberalt udtrykte ideer om menneskers frie ret til selv at vælge hvem de vil gifte sig med, dækker over helt andre, og noget mindre frisindede, ønsker om at vanskeliggøre indrejse og ophold i Danmark yderligere, og herigennem at mindske tilstrømningen;

"Hvorfor siger man ikke ligeud, at man vil bruge de her mennesker og begrebet tvangsægteskaber for at begrænse antallet af mennesker, der kommer til det danske samfund? Det er ærlig snak."¹³¹

IV.4.3 Hvorfor skal tilstrømningen mindskes?

I *Udlændingepakken* er, mener jeg, ønsket om en minimeret indvandring et ganske tydeligt mål, selv om man ingen steder skriver, at forbudet mod tvangsægteskaber og de strammere regler for at forhindre disse skal hjælpe med netop dette mål. Derimod anfører man forandringerne på disse områder som et forsøg på at forbedre integrationen blandt de indvandrere som har opholdstilladelse i Danmark, gennem at "opfordre" til ægteskaber med folk som allerede bor i Danmark, og som formodes at være mere integrerede end nyttilkomne familiesammenførte ægtefæller. I *Udlændingepakken* anføres intet egentligt formål med hvorfor tilstrømningen skal mindskes (måske undtaget at man så håber at kunne forbedre integrationen for de udlændinge som allerede findes i Danmark), men når formålet diskuteres i Folketinget handler det, mener jeg, til stor del om danskhed, identitet og angsten for at denne skal forsvinde i en globaliseret verden. Til Kamal Qureshis spørgsmål foroven svarede Birthe Rønn Hornbech;

¹³⁰ Birthe Rønn Hornbech (V) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³¹ Kamal Qureshi (SF) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

"Hr. Kamal Qureshi spurgte, hvorfor man ikke siger rent ud, at man gerne vil begrænse antallet af udlændinge. Jammen altså jeg vil da godt sige, at det er Venstres grundholdning, at Danmark ikke bare er et tilfældigt geografisk område med et tilfældigt antal mennesker, der kan gøres op i en statistik. [...] Men vi kan jo ikke i al evighed bare lukke grænserne op, hvis vi fortsat skal være Danmark, og det ønsker vi."¹³²

Dansk Folkeparti kan siges at være det parti som har kørt linjen om stop eller drastisk mindskning af antallet af indvandrere og flygtninge i Danmark hårdest. Søren Krarup sagde i forlængelse af Birthe Rønn Hornbechs indledende tale citeret i afsnit III.4.1;

"[...] det som kalder mig herop, er hendes tale om, at de, der vil gøre en indsats i Danmark, skal være velkomne. Og det er jo, kan man sige, et liberalt synspunkt, hvor det udelukkende drejer sig om at have mulighed for selvforsørgelse og selvbeskæftigelse. Men jeg vil spørge fru Birthe Rønn Hornbech: Vil hun ikke give mig ret i, at det er jo altså en lille ting? Grundforholdet i det spørgsmål, der nu i, skal vi sige snart 25 år har oprevet Danmark og bl.a. sat en ny regering, er jo, at der i disse årtier finder en folkevandring sted fra ulandene til ilandene, og det vil sige, at hvis vi i den vestlige verden ønsker at bestå som os selv, er vi nødt til simpelthen at stoppe denne folkevandring."¹³³

Elisabeth Arnold fra Det Radikale Venstre (RV) sagde, i sin opsummering om indholdet i lovforslaget, at hun mente, at opfattelsen af problemet med tilstrømning var overdrevet, og at det desuden i den moderne, globaliserede verden vi lever i i dag, er umuligt at lukke grænser, og at hun havde vanskeligt ved at forstå, hvordan den forholdsvis lille andel af udlændinge som lever i Danmark, skulle kunne true kultur, økonomi og egenart.

"Der er 4000 danskere, der hvert år beslutter sig for at gifte sig med en udlænding. En stor del af disse 4000 danskere er nogle, der kan datere deres aner tilbage til vikingerne. De har intet ønske om at ødelægge danskheden. De har intet ønske om at undergrave det danske folks identitet. De har bare forelsket sig i en udlænding. Derfor vil de gerne bo sammen med denne udlænding i Danmark. [...] Til sidst vil jeg gerne spørge: Hvorfor er danskerne så fint og sart et folkefærd, så de ikke kan tåle at blive blandet op med nogle andre?"¹³⁴

Til det sidste spørgsmål svarede integrationsminister Bertel Haarder (V);

"Så vil jeg ikke have siddende på mig, at regeringen mener, at danskerne ikke tåler at blive blandet op med andre. Vi har udenlandsk blod i os alle sammen. Det ses på vore forskellige farver og næser osv. jeg er i hvert fald selv en af dem. Det har ikke noget med det at gøre."¹³⁵

Pia Kjærsgaard (DF) støttede Bertel Haarder (V) i sit svar til Elisabeth Arnold (RV), og udtrykte sin irritation over, at argumenterne for en mindsket tilstrømning behandles i termer af angst for opblanding. Hun mente, at problemet er selve antallet af indvandrere samt det "faktum" (ifølge Pia Kjærsgaard) at Danmark får den "dårligste del" af udlændingene;

¹³² Birthe Rønn Hornbech (V) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³³ Søren Krarup (DF) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³⁴ Elisabeth Arnold (RV) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³⁵ Bertel Haarder (V) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

"Det er den dårligste del, vi får. Det er de uuddannede, det er analfabeterne, det er dem fra den tredje verden."¹³⁶

IV.4.4 En ny slags tilstrømning?

Else Theill Sørensen fra de konservative (KF) sagde ved førstebehandlingen, at der er sket en forandring i indvandringen;

"Gennem tiderne er der kommet flygtninge og indvandrere til Danmark fra mange forskellige lande, dog mest fra Europa. De har giftet sig ind i danske familier, og deres efterkommere blev danskere, men danskere med udenlandske forældre. Den indvandring, vi nu snart i mange år har været vidne til, har haft en anden karakter. Der er kommet et meget stort antal fremmede til vores land, mennesker fra en kultur og med et familiemønster og et menneskesyn, som er helt anderledes end vores, så meget anderledes, at en integration af dem i det danske samfund er overordentlig vanskelig, ja, for manges vedkommende sker der, trods samfundets bestræbelser, slet ikke nogen integration. [...] Jeg vil godt kraftigt understrege, at det ikke er den enkelte udlænding, der er problemet, det er udlændingepolitikken der er forfejlet."¹³⁷

Sophie Hæstorp Andersen (S) undrede sig i sit indlæg over hvordan fremmedhed kan gradbøjes, og om denne grad i så fald virkelig har nogen betydning for de pågældende udlændinges integration og tilpasning i det danske samfund;

"Jeg hæftede mig ved, at den konservative ordfører, Fru Else Theill Sørensen, fortalte, at udlændinge ikke er problemet. Det er udlændingepolitikken. Samtidig kom hun dog også ind på, at der var nogle som var mere fremmede end andre. Jeg har godt nok aldrig selv hørt den gradbøjning af ordet 'fremmed', så det vil jeg godt have en kommentar til."¹³⁸

Else Theill Sørensen svarede herefter;

"Med hensyn til, hvem der er mere fremmed end andre, vil jeg også tillade mig at citere, hvad jeg selv sagde: 'Mennesker fra en kultur med et familiemønster og et menneskesyn, som er helt anderledes end vores.' Og jeg synes godt, det må være tilladt at indrømme, at når store dele af den befolkning, der nu bor i Danmark, har et familiemønster, som gør, at far, når datteren bliver født, bestemmer, hvem hun skal giftes med, at han måske bliver truet på livet, når han bryder den kontrakt, hvis han oven i købet gerne selv vil bryde den, så synes jeg godt, jeg må have lov til at sige, at det familiemønster og de mennesker for mig er mere fremmede end en svensk familie, der er flyttet fra Malmö til København. Undskyld, men det synes jeg altså."¹³⁹

¹³⁶ Pia Kjærsgaard (DF) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³⁷ Else Theill Sørensen (KF) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³⁸ Sophie Hæstorp Andersen (S) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

¹³⁹ Else Theill Sørensen (KF) ved første behandling i Folketinget 21/3 2002 hentet 13/12 2004 fra http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

IV.4.5 Hvornår er man tilknyttet - nok?

Under alle behandlingerne er det blevet diskuteret hvordan tilknytningskravet skal anvendes i praksis, og hvilke retningslinjer de embedsmænd som skal tillemppe det skal følge, hvem som udarbejder disse, med hvilke kriterier tilknytning skal afgøres og om det overhovedet er rimeligt at lovmæssigt tilskrive et, ifølge modstanderne, så udefineret begreb så stor retslig og praktisk betydning. Elisabeth Arnold (RV) sagde ved andenbehandlingen;

”Det har undret os meget i løbet af udvalgsbehandlingen at se svar på mange af de spørgsmål, der er stillet, hvoraf det klart fremgår, at der vil være meget stor retsusikkerhed på familiesammenføringsområdet. Det vil sige, at retskravet forsvinder totalt, og at det vil blive overladt til embedsmændenes skøn, om man kan få en familiesammenføring eller ej.”¹⁴⁰

Til dette svarede Birthe Rønn Hornbech;

”Jeg er ikke enig med fru Elisabeth Arnold i, at der bliver stor retsusikkerhed. Hvis man kender lidt til administration, ved man jo, at der i en meget stor del af lovgivningen, som skal forvaltes i styrelser og kommuner, er tale om, at forskellige momenter skal vægtes mod hinanden. Deri er der ikke noget nyt set ud fra et forvaltningsmæssigt synspunkt.”¹⁴¹

Både Kamal Qureshi (SF) og Anne Baastrup (SF) havde yderligere konkrete spørgsmål om tillempningen af tilknytningskravet;

”Jeg vil godt spørge, som jeg har gjort gentagne gange under denne proces: Hvordan vil man undersøge tilknytningskravet, når man vil vurdere, om folk har ret til at bo i det danske samfund? Hvis nu min datter, når hun bliver gammel nok, vælger at tage til Indien, New Delhi, på udviklingsophold og finder sig en eller anden flot fyr derovre, har hun ret til at få sin ægtefælle til Danmark, ja eller nej? Det har vi spurgt om adskillige gange, og vi kan ikke få nogen svar.”¹⁴²

Birthe Rønn Hornbech (V) svarede;

”Så ønsker en kollega her i Folketinget, at jeg her fra Folketingets talerstol skal udøve konkret sagsbehandling, når det drejer sig om de ærede medlemmers børn. Det gør jeg ikke. Det vil afhænge af de betingelser, der står i lovteksten, og det skal afvejes efter de momenter, der er angivet i lovforslagets bemærkninger. Ingen vil være i stand til her i Folketingssalen at fremlægge alle de bilag, der vil ligge i en sådan sag, alle de spørgsmål, der skal stilles og besvares. Det er fuldkommen urimeligt, og det er efter min mening udtryk for en meget kedelig tendens, der desværre er i det danske Folketing, at man her altså skal blande sig i den udøvende magts område.”¹⁴³

¹⁴⁰ Elisabeth Arnold (RV) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

¹⁴¹ Birthe Rønn Hornbech (V) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

¹⁴² Kamal Qureshi (SF) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

Anne Baastrup stillede et lignende hypotetisk spørgsmål, om hvilke rettigheder hendes datter ville have, hvis hun rejser til USA som 26 årig, taler engelsk og gifter sig og vil familiesammenføres i Danmark.

¹⁴³ Birthe Rønn Hornbech (V) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

Elisabeth Arnold (RV) sagde til Birthe Rønn Hornbech (V);

”Det er helt i orden, at man strammer kravene. Det kan man gøre med et flertal her i Folketinget, og vi kan være uenige eller enige, men når kravene er velformulerede og velkendte, kan man arbejde for at opfylde dem, når man er dansk statsborger. Man kan arbejde for at få sin bankgaranti, man kan arbejde for at skaffe sig en bolig af passende størrelse osv., osv. Men tilknytningskravet kan man ikke gøre noget ved, vil jeg sige til fru Birthe Rønn Hornbech. Man kan ikke udskifte sine forældre. Man kan ikke leve sin barndom om. Det er det, der er så forfærdeligt. Man stiller danske statsborgere i en fuldstændig låst situation. De kan intet gøre for at opnå den familiesammenføring, som de gerne vil have, hvis de er så uheldige at gifte sig med en udlænding.”¹⁴⁴

Til dette svarede Birthe Rønn Hornbech (V);

”Jammen det er jo ikke rigtigt vil jeg sige til fru Elisabeth Arnold. Danske statsborgere, som ønsker at gifte sig med udlændinge, kan netop arbejde for at opfylde alle de betingelser, som fru Elisabeth Arnold selv nævnte. Derudover skal de 50 pct. kun tippe til 51 pct., hvis vi nu siger det på en lidt ubehagelig matematisk måde. Det er helt oplagt, at der vil blive taget hensyn til dem, der f.eks. gør, hvad de kan for at lære dansk. Det vil jo være en tilknytning for den udlænding, og det vil være et moment, man vil tage med i vurderingen.”¹⁴⁵

Else Theill Sørensen pointerede ved et senere indlæg, at der jo også i den gamle udlændingelov (revideret ved den foregående socialdemokratiske regering) fandtes et tilknytningskrav som blev stillet personer bosiddende i Danmark uden dansk indfødsret, og at tilknytningen ikke burde være vanskeligere at afgøre nu blot fordi kravet udvides til også at omfatte personer med dansk indfødsret.

IV.4.6 Hvad bliver konsekvenserne af tilknytningskravet?

Ved tredjebehandlingen benyttede Kamal Qureshi sine korte bemærkninger til at fortælle om konkrete sager, hvor danske statsborgere ikke kan få familiesammenføring med sine udenlandske ægtefæller i Danmark, og at stille spørgsmål til regeringen, specielt Birthe Rønn Hornbech (V) og Else Theill Sørensen (KF), om hvordan de ville forklare eller rimliggøre, at disse mennesker ikke kan få lov til at bosætte sig i Danmark som følge af ændringen af tilknytningskravet. Qureshi nævnte bl.a. parret Levi hvor konen er fra Danmark og manden fra Israel, David Barker og hans kæreste Riekie fra Sydafrika og Martha Skytte og hendes kæreste fra Ghana. Else Theill Sørensen svarede;

”Ja, jeg kan forstå, at hr. Kamal Qureshi har ladet sig hyre til eller i hvert fald har bestemt sig for at bruge sin taletid til at være talerør for en organisation, som vil føre de her sager frem, og det er selvfølgelig også helt i orden. Jeg har tænkt mig ikke at være med til at være sagsbehandler her. Jeg ved godt, at der er nogle, der kommer i en uheldig situation. Jeg tror ikke, at alle de historier, der nu kommer frem, behøver at ende dybt ulykkeligt.”¹⁴⁶

¹⁴⁴ Elisabeth Arnold (RV) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

¹⁴⁵ Birthe Rønn Hornbech (V) ved anden behandling i Folketinget 23/5 2002 hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

¹⁴⁶ Else Theill Sørensen (KF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

Kamal Qureshi forsvarede anvendelsen af sin taletid med ordene;

”Jeg vil sådan set sige, at jeg prøver bare i forbindelse med behandlingen af det her lovforslag at bringe virkeligheden ind i Folketinget. Engang imellem virker det, som om lovforslag herinde bliver drøftet i et eller andet lufttomt rum uden tilknytning til den virkelighed, der eksisterer udenfor. [...] Der er ikke tale om, at jeg beder fru Else Theill Sørensen om at være sagsbehandler. Jeg beder fru Else Theill Sørensen om at forholde sig til det faktum, at danske statsborgere mister retten til at vende tilbage til deres hjemland.”¹⁴⁷

Integrationsministeren Bertel Haarder pointerede ved tredjebehandlingen at tilknytningskravet er et nødvendigt tillæg til 24-årsreglen hvis indsatsen mod arrangerede/tvangsægteskaber skal have en reel effekt. Fjernes tilknytningskravet risikerer man; “[...] at tilstanden bliver værre end før, nemlig at de unge bliver sendt hjem i 18-års alderen og kommer igen med familien og børn når de fylder 24.”¹⁴⁸

Kamal Qureshi spurgte umiddelbart herefter hvad integrationsministeren mente med at de unge mennesker, uden tilknytningskravet sendes ”hjem”; ”Danske statsborgere bliver altså sendt hjem, men hvor er det, de bliver sendt hen? Hvad er det for nogle hjem, de bliver sendt hjem til?”¹⁴⁹ Bertel Haarder svarede ikke direkte på dette spørgsmål, men derimod sagde partifællen Birthe Rønn Hornbech; ”Hr. Kamal Qureshi har jo den opfattelse, at alle danske statsborgere uanset oprindelse betragter Danmark som deres hjemland. Vi har fået mange eksempler på, at det er sådan, fra hr. Kamal Qureshi. Men sådan er det altså ikke for alle, der har fået dansk statsborgerskab, må jeg sige til hr. Kamal Qureshi.” Birthe Rønn Hornbech taler i denne sammenhæng videre om, at officielle myndigheder i Tyrkiet har informeret om, at de, hvis politikerne i Danmark fjerner tilskuddet til modersmålsundervisningen i tyrkisk, selv vil sende lærere til Danmark; ”Det er jo ikke at acceptere integration og acceptere, at Danmark skal være nyt fædreland. Det er jo alene, fordi man vil herop og have nogle bedre økonomiske forhold med ret til at beholde hus derhjemme og så tage hjem, når det passer en, og opretholde familiemønstret ved i generation efter generation at gifte sig med fætter og kusine.”¹⁵⁰

IV.4.7 At tale om ”de andre” - og sig selv

Ved tredjebehandlingen handler debatten mest om, hvad forskellige folketingsmedlemmer egentlig mener og har sagt om udlændinge, og om hvorvidt de officielle udtalelser er udtryk for racisme, eller blot konstateringer af neutrale fakta. Else Theill Sørensen indledte debatten med at spørge hvad Kamal Qureshi mente, når han sagde, at hun og andre taler på en bestemt (negativ) måde om udlændinge i Danmark;

”Jeg vil gerne bede om at få de citater, hvor jeg har udtalt mig på en ikke pæn måde om folk med en anden etnisk baggrund. Jeg har i hvert fald ikke haft sådan noget til hensigt, det er noget, jeg ikke har tænkt, følt, så derfor kan jeg ikke forstå, hvis jeg har udtalt mig sådan. Jeg har noget imod udlændingepolitikken, sådan som den har været indtil nu; jeg har ikke noget imod udlændinge.”¹⁵¹

¹⁴⁷ Kamal Qureshi (SF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

¹⁴⁸ Bertel Haarder (V) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

¹⁴⁹ Kamal Qureshi (V) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

¹⁵⁰ Birthe Rønn Hornbech (V) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

¹⁵¹ Else Theill Sørensen (KF) ved tredjebehandlingen 3/1 hentet 9/12 2004 fra

Jesper Langballe fra Dansk Folkeparti tilsluttede sig Else Theill Sørensens spørgsmål, og videreudviklede dette med en henvisning til sine egne oplevelser med indvandrere i Danmark og sine erfaringer om hvad de mener om udlændingepolitikken;

”Ja, jeg kan gøre fru Else Theill Sørensens spørgsmål til mit: Hvornår har jeg nogensinde udtalt noget nedsættende om folk med anden etnisk baggrund? Men så vil jeg sige til hr. Kamal Qureshi, at jeg også får utrolig meget ud af at køre med københavnske taxichauffører, og da jeg var på vej ind til Integrationsministeriet fra lufthavnen for at tale med integrationsministeren om udlændingelovgivning, kørte jeg med en herlig palæstinenser, som har boet i Danmark i 25 år, og han sagde til mig: Hvad er egentlig problemet? Så sagde jeg: problemet er, at der kommer for mange. Så sagde han: Ja, det har du ret i, og problemet er, at de danske myndigheder har været – og så bandede han, mens han slog i rattet – sløve, tåbelige, godtroende, tossegode osv. Så sagde han: Danskerne er et vidunderligt folk, der findes ikke en racist, de holder alt for meget af deres Tuborg til at have tid til at være racister. Og så skulle jeg have hans navn og telefonnummer, så jeg kunne tage det med op i ministeriet, sådan at jeg kunne tilkalde ham, hvis der skulle være brug for hans vidneudsagn.”¹⁵²

Til disse to udtalelser svarede Kamal Qureshi (SF);

”Jeg har ikke tænkt mig her fra talerstolen at gentage de udtalelser, som Dansk Folkeparti er kommet med om borgere med muslimsk baggrund. Det er simpelthen ikke min måde at bruge ordene på, heller ikke om Dansk Folkeparti, som jeg ikke har tænkt mig at bruge de samme ord om, som Dansk Folkeparti har brugt om folk med anden etnisk baggrund eller muslimsk baggrund.”¹⁵³

Herefter sagde Jesper Langballe (DF), at dette var endnu et eksempel på at Kamal Qureshi kom med insulterende beskyldninger mod andre mennesker om at være racistiske uden at ville/kunne eksemplificerede eller dokumentere det konkret. Herefter indlod Kamal Qureshi sig på at citere *Times* (fra dagen før) hvor Pia Kjærsgaard skulle have udtalt; ”muslimer har smag for at begå massevoldtægter.” Jesper Langballe svarede;

”Der er ingen i Dansk Folkeparti, heller ikke fru Pia Kjærsgaard selv, der har nogen som helst erindring om, at fru Pia Kjærsgaard skulle have talt med *The Times* vil jeg sige som eksempel på den generelt spredhagsbagvaskende udtalelse der kom før. Den var et meget dårligt eksempel. Der er altså ikke nogen konkrete eksempler på, ingen konkrete tilfælde, hvor nogen i Dansk Folkepartis folketingsgruppe har talt nedsættende om folk med anden etnisk baggrund. Vi har været uenige i udlændingepolitikken, og vi har sagt, at islam skal

www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm (Kursiv orig.)

¹⁵² Jesper Langballe (DF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra

www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

I min D-uppsats i antropologi skrev jeg om anvendelsen af sladder, rygter og stereotyper til at skabe og opretholde grænser mellem ”os” og ”dem” på forskellige niveauer/i kollektiver af varierende størrelse. I denne opgaves sammenhæng (og specielt af ovenstående citat) er det, mener jeg, vigtigt at pointere, at stereotyper, også racistiske sådanne, kan findes og opretholdes selv om man, som Jesper Langballe, har mødt en eller flere enkeltpersoner fra den stereotypiserede gruppe som man faktisk synes om. Stereotypen om ”udlændingen” behøver ikke at vakle blot fordi man har mødt én ”herlig palæstinenser”. Den opretholdes gennem at denne enkeltperson udskilles og kategoriseres anderledes end som medlem denne gruppe, hvis medlemmer i øvrigt opfattes homogent og ensartet negativt.

¹⁵³ Kamal Qureshi (SF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra

www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

bekæmpes, for selvfølgelig skal den da det, ligesom nazismen og kommunismen skulle bekæmpes. Men der er tale om åben kamp med ord i modsætning til dem, som er opflammet af islam og bruger ganske andre midler og udøver terror. Selvfølgelig skal islam bekæmpes, men det har intet med fremmedfjendskhed at gøre. Det har noget at gøre med forskellig tro, forskelligt udgangspunkt og forskellige værdier.¹⁵⁴

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) og Kamal Qureshi (SF) reagerede stærkt imod disse udtalelser;

”Det er da herligt, at hr. Jesper Langballe bekræfter mine udtalelser, næsten uden at jeg behøver sige noget som helst. Alene i kraft af sine sidste indlæg bekræfter han mine tidligere udsagn. Hvis jeg skulle klandre hr. Jesper Langballe for de forbrydelser, Milosevic begik på Balkan, alene i kraft af at hr. Jesper Langballe er kristen, vil jeg mener, at det er at lægge en gruppe, som ikke fortjener det, for had. Jeg mener ikke, der skal ske en kollektiv afstraffelse af personer alene på grund af deres tro. Det mener jeg er at skabe had, det mener jeg er at skabe forskelle i dette samfund. Det, som Milosevic gennemførte på Balkan, i det tidligere Jugoslavien, med masse drab på personer af anden etnisk baggrund, altså 8.000 muslimer, vil jeg da ikke klandre hr. Jesper Langballe for. Men når hr. Jesper Langballe klandrer alle muslimer for det, nogle af dem begår, mener jeg, det er at lægge en gruppe, som ikke har udført de handlinger, for had. Det var det samme, der skete i 1930’erne, hvor nazisterne pegede på enkelte personers handlinger og sagde, at alle jøder er således, og hvis hr. Jesper Langballes udtalelser mod muslimer blev ændret til at handle om jøder, tror jeg, vi ville befinde os i en tid, vi ikke ønsker at vende tilbage til.”¹⁵⁵

Søren Søndergaard (EL) talte fra talerstolen til Dansk Folkeparti i henhold til Jesper Langballe og Per Dalgaards udtalelser om islam som grunden for al terror, undertrykkelse og diktatur i verden, og spurgte, om der ikke også findes diktaturer som ikke er muslimske og undertrykkelse som ikke har rod i islam. Søren Søndergaard henviste til Tyskland under Hitler, Sovjetunionen fra Stalin og frem samt diktaturerne i Latinamerika i 1970’erne;

”I alle tre tilfælde var der tale om styre, der fungerede på grundlag af den kristne kulturarv. Det er sandheden, det er kendsgerningerne, og derfor synes jeg, at meget af den diskussion, der foregår her, er fuldstændig absurd og kun bygger på én ting, nemlig at folk bruger deres

¹⁵⁴ Jesper Langballe (DF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

I sammenhængen kan det nævnes, at Jesper Langballe er præsteviet og har, som han selv udtrykker det, med sit præsteløfte skrevet under på at bekæmpe islam. I samme bemærkning siger han; ”Vi skal ikke bekæmpe islam på den måde, at vi forbyder det. Det skal tåles og tolereres, men tager man ikke hensyn til følgerne af islam, så vil jeg næsten sige, så har man fortjent at gå under.”

¹⁵⁵ Kamal Qureshi (SF) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

Dagens ordstyrer, fjerde næstformand Margrethe Auken, forsøgte hér at afslutte ovenstående del af debatten gennem at påpege lovlige og ulovlige udtalelser i det foregående; ”Alle udtalelser, der er faldet her i dag, er lovlige. Men det, der ikke er lovligt, er at bekæmpe tilhængere af religioner, der er lovlige i Danmark, med lovgivning, og det gælder i øvrigt også for kommunister. Hverken islam eller kommunister må bekæmpes med lovgivning, for så strider det mod grundloven. Det er bare lige for at sætte tingene på plads i denne sammenhæng. Men i øvrigt mener jeg ikke, at vi skal gå videre med at udfordre hinanden på punkter, hvor vi bevæger os indenfor det almindelige skænderis ikke altid lige kønne område.”

Ordstyrer Margrethe Auken ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

egne fordomme til at skabe et billede, som de har det godt med. Det må de selvfølgelig gerne for min skyld, men lad være med at kalde det objektivt, lad være med at kalde det videnskab, for det er ikke andet end overtro – lige så meget overtro som al anden religion.”¹⁵⁶

Per Dalgaard svarede;

”Der er ingen tvivl om, at flygtninge i mange tilfælde er udsat for nogle forfærdelige rædsler, men at den vestlige verden kan løse hele verdens flygtningeproblemer er nok at skyde lidt over målet. Jeg vil spørge hr. Søren Søndergaard, hvornår han mener, at et lands egenart er truet, når en fremmed kultur invaderer landet, en kultur, som er diametralt modsat forholdene i det land, de befinder sig i. Hvad mener hr. Søren Søndergaard vil være et rimeligt antal, enten i procent eller i konkrete tal, som et land som Danmark kan kapere, uden at Danmarks egenkultur går fuldstændig tabt?”

Søren Søndergaard præciserede i sit svar først, at det han ville udtrykke med sine henvisninger til de ikke-muslimske diktaturer var, at disse var fremvokset indefra;

”Pointen er, at det ikke var en eller anden kultur, der kom udefra og angreb det russiske samfund som en bacille og påtvang det russiske folk det diktatur. [...] Det var en bacille, der kom indefra, ikke på grund af indvandring, men på grund af politisk uenighed.”¹⁵⁷

På spørgsmålet om truslen mod Danmarks egenart sagde Søren Søndergaard;

”Så til spørgsmålet om dansk kultur, og hvad der truer dansk egenart: Jeg bliver bare nødt til at konstatere, at jeg forstår det ikke. Jeg forstår ikke spørgsmålet. Det gør jeg ikke. Når jeg ikke forstår spørgsmålet, er det fordi jeg ikke forstår, hvad dansk egenart er. Det er jo så latterligt ikke at forstå spørgsmålet, så vi kan jo bede hr. Per Dalgaard komme herop og fortælle præcis, hvad dansk egenart er. Når det er sket, skal jeg svare på spørgsmålet.”¹⁵⁸

Elsebeth Gerner Nielsen (RV) påpegede, at det er vigtigt ikke kun at selv tale om ”de andre”, men også at lade disse selv komme til orde og kommentere og diskutere både sin egen situation og generelle samfundsspørgsmål;

”Så blev jeg spurgt fra SF’s side, hvad vi kan gøre for at bidrage til at udvikle demokratiet. Det bedste, vi kan gøre, er selvfølgelig at sørge for at beskytte mindretallene, sørge for, at mindretallene får de bedst tænkelige muligheder for at kritisere magthaverne og de bedst tænkelige muligheder for at komme til orde. Det er noget af det, jeg synes, vi skulle beskæftige os langt mere med, end vi gør i øjeblikket, og det er i hvert fald noget af det, vores

¹⁵⁶ Søren Søndergaard (EL) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

Ved samme lejlighed talte Søren Søndergaard imod forslaget om fjerne ambassadeansøgningerne, og eksemplificerede med hændelser i Iran hvor afghanske familier på flugt fra Talebanregimet blev samlet op af regeringstropperne og sendt tilbage til det land de var flygtet fra. Søndergaard pointerede at det ikke drejer sig om mange som får asyl gennem disse ansøgninger hvert år, men at de tildeles folk som virkelig har brug for dem (politisk forfulgte); af Søndergaard lidt ironisk kaldet ”rigtige” flygtninge.

¹⁵⁷ Søren Søndergaard (EL) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

¹⁵⁸ Søren Søndergaard (EL) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

grundlovstaler er nødt til at handle om.”¹⁵⁹

IV.5.1 Kapitlets anvendelse

Jeg håber at med ovenstående kapitel at have skabt en rimelig præsentation af debatterne ved behandlingen af lovforslaget, indeholdende ændringen af tilknytningskravet, fra flere vinkler og under relevante overskrifter. Overskrifterne er naturligvis subjektive og tilskrevet senere af mig i min ordning og sortering af materialet, men jeg håber, at de underletter læsningen og diskussionen i næste kapitel. I næste kapitel forsøger jeg at besvare problemformuleringen ud fra materialet præsenteret i dette og det foregående kapitel i relation til teorierne præsenteret i kapitel II.

¹⁵⁹ Elsebeth Gerner Nielsen (RV) ved tredjebehandlingen i Folketinget 3/1 hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

KAPITEL V.

Diskussion

Opdeling af opgavens problemformulering, analyse af opgavens empiriske kapitler ud fra de valgte teorier og forsøg til besvarelse af problemformuleringens spørgsmål herudfra.

" - in our fast globalizing world one thing that is not happening is that boundaries are disappearing. Rather, they seem to be erected on every new streetcorner of every declining neighbourhood of our world."¹⁶⁰

V.1.1 Genopfriskning og funktionel opdeling af problemformuleringens indhold...

Som jeg skrev i indledningskapitlet til opgaven, er formålet med denne, at undersøge om der i den danske udlændingelov, foruden de udtalte funktioner (at mindske indvandring og forbedre integrationen) findes underliggende/uartikulerede sådanne, og om disse, i så fald, kan forklares og forstås i termer af identitet - og i så fald hvordan og hvorfor. Jeg har forsøgt at have disse spørgsmål for øje gennem hele opgaven og i udformningen af dens opbygning, men har valgt (jeg har i alt fald forsøgt) at gemme alle diskussioner af disse spørgsmål ud fra teori og empiri til dette sidste kapitel. Jeg håber, at hér kunne væve alt sammen til en større helhed, og herigennem skabe mulige konklusioner og svar på problemformuleringen.

Jeg har valgt at strukturere dette diskussionskapitel ud fra en opdeling af problemformuleringen i tre spørgsmål, og at relatere disse til de relevante teoretikere og empiri, og at diskutere herudfra.

Kapitlets første spørgsmål bliver således; har (kan den have) den danske udlændingelov latente funktioner - og i så fald hvilke? Dette diskuteres ud fra Merton og Mathiesen.

Kapitlets andet spørgsmål er, (forudsat at det foregående besvares positivt); kan disse latente funktioner forklares i termer af identitet/etnisk grænsetrækning? Dette diskuteres ud fra Zip Sane og Burgess.

Det tredje spørgsmål bliver; hvorfor kan udlændingelovgivningen have disse funktioner (identitetskonstruktionsmæssigt) - og hvordan (strategi- og kognitions mæssigt samt sprogteknisk)? Førstnævnte diskuteres ud fra de antropologiske teoretikere samt Merton og Mathiesen, mens det sidste spørgsmål forsøges belyst og besvaret ud fra Bourdieu.

V.2.1 Kan der findes latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?

Robert Merton skriver, at sociale foreteelser både kan og bør observeres og analyses ud fra distinktionen mellem manifeste og latente funktioner. Særligt de latente funktioner bør, ifølge Merton tildeles mere opmærksomhed - også ved hændelser, forhold eller handlinger som synes kun at have manifeste funktioner som tilgmed tjener det udtalte formål. Som nævnt i teorikapitlet er latente funktioner sådanne som ikke er tilsigtede eller erkendte. Fordelen, skriver Merton, ved anvendelsen af begrebsdelingen mellem manifeste og latente funktioner, er mulighederne for en dybere undersøgelse af handlingens funktioner (latente/ikke-tilsigtede) for den gruppe som udfører den, eller som den forekommer i.¹⁶¹

¹⁶⁰ Bauman 2002 (Citat af socialantropologen Jonathan Friedman - virksom ved avd. for socialantropologi ved Lunds Universitet) s. 16

¹⁶¹ Som nævnt i teorikapitlet eksemplificerer Merton med Hopi-indianernes regndans.

V.2.2 Forekomsten af latente motiver og funktioner i udlændingelovgivningen

Som nævnt i teorikapitlet, mener jeg, at det kan være interessant at undersøge muligheden for forekomsten af både latente funktioner og motiver i dansk udlændingelovgivning.

Denne opgaves hypotese er altså, at dansk udlændingelovgivning har andre/flere og latente, funktioner (og eventuelt motiver) end de manifesterede og artikulerede, og at disse kan analyseres og tolkes i termer af identitet og etnisk grænsetrækning mellem ”os” og ”dem”.

I det næste to afsnit undersøger jeg først om den danske udlændingelovgivning har latente funktioner og først derefter om man i sammenhængen også kan tale om latente motiver.

V.2.3 Latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?

Ud fra Merton og Mathiesen mener jeg bestemt, at den danske udlændingelovgivning kan have latente funktioner. Den danske udlændingelovgivning har, som det formuleres i *Udlændingepakken*, tre meget veldefinerede og tydelige funktioner, hvoraf i alt fald nr. 2 (at mindske tilstrømningen), og som også er det punkt som har fået mest opmærksomhed og er blevet ført frem af de nuværende regeringspartier i valgkampen, til stor del opfyldes. Det er dog, mener jeg ud fra Merton, meget vigtigt at forsøge at se forbi og bagom denne manifesterede funktion og dens gennemførelse og konkrete/synlige konsekvens, og undersøge om der her findes latente funktioner/konsekvenser og hvilke disse er.

Til besvarelsen af netop dette spørgsmål, havde det måske været anvendeligt med mere traditionelle feltstudier og et mere bredt empirisk materiale hentet udenfor den politiske/formelt retsskabende sfære, men jeg mener, at lovens latente funktioner også kan identificeres både i formuleringerne om udlændingelovgivning på partiernes hjemmesider og i behandlingerne af L 152 fra Folketinget, idet artikler og indlæg her ofte handler om/viser helt andre funktioner end de som formuleres i *Udlændingepakken*.

Empirisk er det nok ikke muligt at entydigt bevise, at den danske udlændingelovgivning har latente funktioner, eller at disse, hvis de findes, har den form og retning som jeg påstår i denne opgave; derimod kan det, via problemformulerings andre dele, sandsynliggøres at det forholder sig sådan.. Det er derfor, mener jeg ud fra Merton, vigtigt at slå fast, at den danske udlændingelov absolut *kan* have latente funktioner, og ud fra de hernæstkommende diskussioner sandsynliggøre at de meget vel kan have den identitetskonstruktionsmæssige/afgrænsende karakter jeg behandler i denne opgave. Ud fra Merton og Mathiesen kan det konstateres, mener jeg, at det er mere sandsynligt at den danske udlændingelov har latente funktioner, end at den ikke har det. Endvidere er det, ud fra samme forfattere, vigtigt at analysere sociale forhold og foreteelser ud fra forudsætningen af de har latente funktioner og at undersøge hvilke disse kan være - i stedet for kun at fokusere på at teknisk/empirisk bevise dem.

V.2.4 Latente motiver i dansk udlændingelovgivning?

Forekomsten af et latent motiv er, mener jeg, ganske tydelig allerede før lovens gennemførelse og ikrafttrædelse særligt ved debatterne i Folketinget. Afsnit IV.4.2 og IV.4.7 i denne opgave indeholder udtalelser fra debatterne som, mener jeg, giver udtryk for at der sker en grænsetrækning mellem gruppen ”os” og gruppen ”de andre” når indhold og forandringer i udlændingeloven skal diskuteres. I denne opgave har jeg desværre ikke haft mulighed for at undersøge om, og i så fald, hvordan disse debatter har påvirket ”virkeligheden” udenfor Christiansborg, men da det er politikere som bestemmer lovens konkrete indhold er det, mener jeg, tilstrækkeligt i denne sammenhæng at undersøge latente motiver hér.

Det latente motiv i form af grænsetrækning mellem sociale grupper er, mener jeg, tydelig i det faktum, at alle partier er enige (uden at have debatteret det) om at der skal findes en indvandrerdebat, at udlændingeloven skal tilpasses gældende forhold (selvom man

er uenige om hvad disse består i og hvilke af dem man skal rette sig efter), at indvandrere skal integreres (selv om indstillingen til graden og måden varierer) og at indvandringen på en eller anden måde må reguleres eller bestemmes ved politiske lovttekster og praktisk retslig anvendelse heraf.

Der råder naturligvis ikke udtalt enighed i Folketingssalen om at grænsetrækning mellem sociale grupper skal ske, og visse partier taler direkte imod at dette skal ske/påpeger at det er en risiko ved gennemførelsen af forslagene stillet af regeringen i *Udlændingepakken* fra 2002. Fx taler Søren Søndergaard (EL) (i afsnit IV.4.7) om at trusler mod identitet og samfund lige så gerne kan komme inde- som udefra, samt sætter spørgsmålstejn ved det selvklare i anvendelsen af begreber som ”danskhed”, ”kulturel egenart” og ”dansk identitet”, Elsebeth Gerner Nielsen (RV) (afsnit V.4.7) om at lade minoriteterne komme til tale og selv beskrive sin situation, ønsker og udgangspunkter og Kamal Qureshi (SF) (afsnit V.4.6) om at lade virkeligheden komme ind i Folketinget og at som politiker være bevidst om, at ens udtalelser og beslutninger har konsekvenser for ”rigtige” mennesker. Ikke desto mindre er det jo regeringspartierne (og de partier som støtter dem på et eller flere punkter) som endeligt afgør udformningen af udlændingelovgivningen - og således forekomsten af og formen på latente funktioner. Grænsetrækningen mellem ”os” og ”dem” er således tydelig i debattens indlæg fra regeringspartierne specielt, men også fra andre partier og partimedlemmer som ikke er lige så bevidste om (eller måske ligeglade/ønsker delingen - mere herom i kapitlets sidste afsnit) denne funktion som de tre ovennævnte repræsentanter fra Enhedslisten, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti.

Grænsetrækningen er således, mener jeg, både en latent funktion og et latent motiv (gruppekonsolideringsmæssigt) – selv om visse taler imod den. Grænsetrækningen kan, mener jeg, benævnes også som et latent motiv fordi alle, trods øvrigt politisk standpunkt og kritik af regeringen, indgår i debatten om udlændingeloven ud fra enigheden beskrevet ovenstående og taler i termer af ”os” og ”dem” – selv om man måske er imod de faktiske *negative* konsekvenser heraf. Alle vil beholde det danske samfund og ”danskerne” som folk; og som jeg har vist i teorikapitlet kan etniske grupper kun skabes og opretholdes i modsætningeforholdet til en anden gruppe. Grænsetrækningen mellem os og dem er således et latent motiv i enhver udlændingelovgivning, selv om det varierer mellem partier og politikere hvilke praktiske konsekvenser heraf man er villig til at acceptere eller ønsker. Jeg taler i det følgende, for nemheds skyld, kun i termer af latent funktion, men begrebet indeholder herefter også forekomsten af et latent motiv.

V.3.1 Forklaring af latente funktioner og motiver i termer af identitet og etnisk grænsetrækning?

Som Henrik Zip Sane skriver (i afsnit II.3.1), skabtes med den begyndende regulering af indvandring, og udviklingen af grundlaget for en formel udlændingelovsstiftning i begyndelsen af det 19. århundrede, et særligt syn på indvandrere; ”de fremmede”. Zip Sane skriver, at formen på den nutidige udlændingelovsstiftning bygger på denne periodes overgang fra husstandenes personlige hjælp til nødlidende, til en overdragelse af dette ansvar til det offentlige; af Zip Sane beskrevet som fremvæksten af først det administrative og senere det ideologiske fædreland. Disse byggede og bygger, som Zip Sane skriver, på at nogen hører til (er berettigede til hjælp), og at nogle ikke gør det. Udlændingelovgivningen er, mener jeg, ud fra Zip Sane, et meget anvendeligt værktøj til formelt, og med politisk og juridisk legitimitet, at afgøre hvem som hører til, og hvem som ikke gør det. Herigennem skabes sikre voldgrave rundt om gruppen af ”os”, opretholdelsen af den kollektive identitet ”vi” garanteres ud fra definitionen af ”dem”/de fremmede, og afvisningen af dem fordi de ikke ”hører til”.

Som Burgess skriver, organiseres menneskers bevidsthed og tankemønstre af love og fastsatte koncepter, definitioner, navngivelser og klassifikationer - således er også den formelle ret og dennes paragraffer afgørende for, hvordan mennesker forstår "virkeligheden" og bestemmer rigtigt og forkert heri. Videre er selve grunden for de samfund formelle love skabes og forekommer i, kollektiver af varierende størrelse, og disse er, som Burgess skriver, baseret på en lov (og således klassifikation og navngivning) om hvem som hører til - og hvem som ikke gør det.

V.3.2 Retslig grænsetrækning mellem kollektiver

At ret og formel lovgivning kan have en identitetskonstruktionsmæssig/etnisk grænsetrækkende funktion er, mener jeg, ud fra Zip Sane og Burgess, helt sandsynligt. At det faktisk forholder sig sådan sandsynliggøres, mener jeg, yderligere af artiklerne på de danske politiske partiers hjemmesider, om disses visioner og ønsker for udlændinge- og integrationsområdet, og af debatten om skærpingen af tilknytningskravet i Folketingssalen.

V.3.3 Identifikation af det fremmede

I teksterne hentet fra de forskellige politiske partiers hjemmesider er det, mener jeg, ganske tydeligt at udlændingelovgivningen i dag har den latente funktion at trække grænser mellem dem som hører til, og dem som ikke gør det.

Alle regeringspartierne taler, på forskellig måde og i varierende grad, om at der findes noget specielt som er dansk, specielle danske erfaringer, værdier og handlingsmønstre og samtidigt om, at der findes ting, begreber, sociale forventninger og forestillinger som er udanske.

Fx mener Venstre på det udlændingepolitiske område, i tråd med sin egen definition af liberalisme (se afsnit III.3.2) , at udlændinges sprog og kultur kan accepteres i Danmark, men at det ikke skal støttes fra offentlig side - man kan vel sige, at dette fremmede ikke (i hvert fald ikke indenfor Danmarks grænser) skal accepteres som lige gyldigt (og måske ligeværdigt) som dansk kultur og dansk sprog. Selv mener jeg ikke, at der er noget mærkeligt i, at det danske sprog er en forudsætning for at kunne begå sig i Danmark, men andre udtalelser og formuleringer på partiets hjemmeside tyder på, at man trækker grænsen mellem integration og assimilation ganske utydeligt, idet det ikke er nok at tale det danske sprog, (for at være integreret eller tilknyttet) men at man også med "fornuft, følelser og handlinger i dagligdagen" må føle og opføre sig som borger i samfundet. Samtidigt skriver man, at rollemodeller skal vise indvandrere, at man kan leve et godt liv i harmoni med det danske samfund uden at miste sin identitet - men der står ingen steder hvad denne identitet kan bestå i, hvis alle kulturelt betingede handlinger, følelser og forståelse skal have dansk kvalitetsstempel. Dette skaber, mener jeg, en mærkelig positiv forventning eller indstilling til alt som defineres, navngives eller klassificeres som dansk (både mennesker og værdier), og en negativ værdiladet betydning omkring alt som ikke havner i denne kategori - og ikke "hører til".

De Konservative har, mener jeg en selvmodsigende eller i alt fald utydelig indstilling til hvad det er man forventer af indvandrere. Partiet skriver, at det har en sikker tro på at der findes danske værdier, en speciel dansk identitet og kultur som skal beskyttes, men pointerer samtidigt at der i Danmark absolut er plads til andre kulturer og folkeslag (afsnit III.3.3). Partiet skriver, at man mener det er vigtigt at tage imod impulser, indtryk og nye ideer udefra, men at man samtidigt forventer at de mennesker (som forventes at medbringe denne nytænkning) helt tilpasser sig dansk kultur og danske forhold. De Konservative mener, at der både kan og bør stilles krav til indvandrere om, at de skal lære sig sproget, historien, have en bestemt social (dansk?) adfærd og kunne begå sig helt alment i det danske samfund. Naturligvis må man stille krav, til både integrationsmyndigheder og de som skal integreres, men i ovenstående tangerer de, mener jeg, ikke specielt veldefinerede krav, assimilation

snarere end integration - hvor udveksling mellem kulturer i hvert fald ikke er et ønske eller reel mulighed; og hvor klassifikationen af dem som "hører til" er vanskelig både at gennemskue og at leve op til.

Dansk Folkeparti er mere direkte i sine proklamationer om at dansk kultur (danskhed) er det eneste som skal være gældende indenfor Danmarks grænser, og at al anden kulturel, sproglig og etnisk import er en trussel herimod. Videre stikker man, mener jeg, ikke under stolen med, at man mener, at de kulturelle indslag, værdier og påvirkninger som formodes at komme med indvandrere, er af lavere kvalitet end det den danske kultur selv kan producere og videreudvikle sig med (afsnit III.4.1).

Visse af oppositionens partier beskriver også specielle danske værdier og grundindstillinger (fx SF i afsnit III.4.3, Socialdemokratiet i afsnit III.4.4) - men her sættes de "danske" værdier i modsætning til regeringens førte politik og det fremholdes, at frisind og tolerance, hvis de skal være hvad de giver sig ud for, ikke kan tilpasses forskellige præferencer men må gælde for alle - og at det i grunden er udansk ikke at have respekt for det anderledes.

Fælles for opposition og regeringspartier er, at det danske er positivt - udansk er forbundet med noget negativt - dette gælder tydeligvis uanset om det er danskerne selv som handler imod sine formodet biologisk betingede moralske prædispositioner, eller det er udlændinge som med sine fremmede vaner truer dem. Det danske er godt - det udanske dårligt; en latent funktion af den udlændingelovgivning som praktisk skal regulere det konkrete/fysiske antal af mennesker som slippes indenfor grænserne, bliver således at der i debatter og ubevidste tankemønstre trækkes kognitive grænser mellem det som hører til i det danske samfund, og det som ikke gør det - både værdier, handlinger og mennesker.

Med dette fokus på "de danske værdier" (samt anvendelse af i øvrigt udefinerede begreber som dansk egenart, identitet og kultur) i forbindelse med diskussioner af udlændingelovgivning, fortaler for den gennemførte og eksisterende politik eller forslag til øgede stramminger, er det, mener jeg, tydeligt hvordan retten og udlændingelovgivningen kan bruges til at skabe grænser mellem sociale/etniske grupper - både mellem forskellige nationalstaters borgere og internt imellem forskellige grupperinger i en nationalstat. Det er i denne sammenhæng, altså i identifikationen af det/de fremmede, måske ikke så meget selve den konkrete lovtekst som har denne latente funktion men derimod debatterne og behandlingen af den regerings- og oppositionspartier imellem og i præsentationen af politik og ideologier omkring udlændingelovgivningen til de forskellige vælgergrupper. Den konkrete udlændingelovgivning kan således siges at være det manifeste udtryk for den latente klassifikation af hvem og hvad som hører til - og hvad eller hvem som ikke gør det.

V.3.4 Tilknytningskravet - retslig etnicitetsmarkør?

Forhold som yderligere viser at udlændingeloven og debatterne om dens forandring, har den latente funktion at trække tydeligere kognitive grænser mellem "os" og "dem" er, mener jeg, at man i Folketingsdebatterne fra regeringens side mener, at det både er legitimt og nødvendigt at gennemføre lovændringer som skaber forskelsbehandling mellem danske statsborgere (som burde være lige for loven, men hvor visse nu ikke frit kan regne med at leve et familieliv i Danmark med den partner de har valgt) med den begrundelse, at de har giftet sig/er kæresten med folk som ikke hører hjemme blandt "os" - eller som man formulerer det, har stor nok tilknytning til Danmark. Der er selvfølgelig variationer i hvor vidt man mener denne forskelsbehandling, og deraffølgende grænsestrækning eller ringbygning omkring det forestillede fællesskab af "os" kan gå og anvendes, men der er, blandt regeringspartierne enighed om, at det er et nødvendigt træk for at opfylde det manifeste mål; at mindske tilstrømningen til Danmark.

Selvom Dansk Folkeparti måske nok principielt ønsker et totalt indvandringsstop, formulerer i sin støttende funktion i fællesskab med regeringen "kun" ønsker om en stærkt reduceret indvandring og indser, at "vores" fællesskab (nationalstaten) i den moderne globaliserede verden ikke kan gøre sine grænser helt uigennemtrængelige.

Udlændingelovgivningens form, med tilknytningskravet som et mål for hvornår folk skal "lukkes ind", skaber, mener jeg, som en latent funktion en indre grænsetrækning (indenfor nationalstatens grænser) mellem et "os" som hører til "rigtigt" og et "dem" som måske nok har fået tildelt opholdstilladelse eller asyl af varierende længde, men som aldrig rigtigt slippes indenfor i fællesskabet af "rigtige" danskere. Dette både fordi de ikke har samme rettigheder, men også fordi de i debatter konstant udpeges som anderledes og stadig tælles i generationer efter forældre, bedsteforældre osv.¹⁶²

Grænsetrækningen mellem hvem som hører til og hvem som ikke gør det, er således både en manifest funktion i udlændingelovgivningen som skal afgøres af juridiske myndigheder efter politiske forskrifter (anvendelsen af tilknytningskravet), men den er også en latent funktion i form af mental og kognitiv kategorisering hos individer og grupper af hvem som er eller kan blive en del af "os", og hvem som ikke kan det. Både lovgivningen og de politiske debatter omkring dens gennemførelse og ikrafttrædelse har således den latente funktion at dele mennesker, både ved nationalstatens grænser og internt i dens territorium, i "os" og "dem".

Opdelingen af "os" og "dem" er således, mener jeg, tydelig som både manifest funktion i den formelle lovtekst (ved afgørelse om folk har tilstrækkeligt stor tilknytning til Danmark/er eller kan blive til en af "os") og latent funktion hos individer og grupper i disses kognitive klassificering af folk som medlemmer eller ikke-medlemmer af gruppen. I udlændingeloven bestemmes det, at "tilknytning" eksisterer som et rigtigt og relevant forhold for mennesker i den "virkelige" verden, at tilknytning i forskellig grad altid opstår i relationen mellem et menneske og sociale grupper eller en nationalstat, at den er afgørende for hvordan dette menneske kan og vil begå sig i en ny social og kulturel kontekst, og at den kan måles.

Tilknytningen kan, som beskrevet i kapitel IV (afsnit IV.3.1. IV.3.4), bestemmes af myndigheder ud fra forskellige forhold som sprogfærdigheder, uddannelse, længden af ophold i forskellige områder og kulturkredse samt familiemæssige bånd.

Den latente funktion, i form af tilladelse eller øget mulighed for mental kategorisering af mennesker ved grænsetrækning mellem "os" og "dem", er, mener jeg, tydelig i debatindlæggene præsenteret i kapitel IV (i afsnit IV.4.2, IV.4.5 og IV.4.7) hvor repræsentanter for regeringspartierne slår fast (henholdsvis i relation til afsnittene nævnt

¹⁶² I Danmark taler man, når man behandler forskellige former for kriminalitet, boligproblemer, uddannelsesforhold osv. gerne i termer af 1, 2, og 3. generations- indvandrere, og spørgsmålet er, hvornår (eller om) man lægger denne noget biologiske regnemetode og klassifikationskabelon på hylden. I min D-uppsats i social-antropologi behandlede jeg fremvæksten og opretholdelsen af forskellige kollektiver af varierende størrelse ved hjælp af forskellige sociale handlinger og udtryk (nemlig sladder, rygter og stereotyper). Jeg viste her hvordan størrelsen eller omfanget af et kollektiv er afhængigt af hvilken modpol, i form af et "dem" som "vi" stilles overfor. Jo større, og mere abstrakt "dem" - jo større og mere omfattende "vi". Således kan svenskere og danskere hade hinanden af godt hjerte når de mødes i fodboldturneringer eller dvæle længe ved sin interne forskelligheder til private fester eller over en øl på Nyhavn. Mødes de derimod tilfældigt i et læskur under en tropisk regnbyge i eksotiske og fjerne lande, virker forskellene mindre, og det nordiske fællesskab udsletter de grænser som gælder derhjemme. Således tror jeg, at mange af indvandrerens vanskeligheder ved at integreres og tilknytte sig (i alt fald i den omfatning som regeringen kræver) er vanskelig så længe Danmark som nation ikke stilles overfor større, og måske truende, fremmede kollektiver. De grænser som findes internt i nationalstaten i dag kan kun ophæves i møder hvor en større kollektivitet (som fx EU-borger, Europæer, Skandinav) føles mere relevant og anvendelig end hvad som er tilfældet i dag. Et andet, og måske mere rimeligt, men samtidigt tydeligvis problematisk alternativ, er en udvidelse af hvad det vil sige at være dansk.

foroven), at Danmark er et specielt sted hvis eksistens og egenart kan trues af for åbne grænser (Birthe Rønn Hornbech og Søren Krarup), at udlændinge aktivt kan arbejde for at opnå en større tilknytning til Danmark fx gennem intensive dansk-studier (Birthe Rønn Hornbech) og at en fremmed kultur kan true Danmarks "egenart" (Per Dalgaard).

Alle disse udtalelser, i kapitlet præsenteret under forskellige emnemæssige overskrifter, viser, mener jeg, at politikerne fra regeringspartierne er enige om, at der findes en bestemt dansk identitet (egenart), at denne trues hvis antallet af indvandrere bliver for stort, og at truslen fra disse indvandrere kun under bestemte forhold/med bestemte integrationsmidler og krav kan elimineres. Debatten om og gennemførelsen af tilknytningskravet har således, mener jeg, bestemt den latente funktion at skabe en kognitiv grænsetrækning mellem "os" og "dem", ved at opstille lovmæssige regler for hvem som hører til, og hvem som ikke gør det, samt at øge måderne og mulighederne for hvordan den formodede tilknytning eller identitet kan tilskrives værdi, artikuleres og få praktisk betydning i møder mellem mennesker.

Rettens latente funktioner kan derfor, mener jeg, ud fra ovenstående således forklares i termer af markering af grænser for identitet og sociale/kulturelle kollektiver - idet den bestemmer rammerne for en vis del af virkeligheden (hvem som retsligt hører til fællesskabet) og med sine klassifikationer og navngivning (af mennesker som enten "os" eller "dem"/"de fremmede") kan afgøre hvem mennesker er, og hvordan de deraffølgende skal behandles.

V.4.1 Hvorfor kan udlændingelovgivningen have disse identitetsmarkerende latente funktioner - og hvordan?

Som nævnt i indledningen til dette kapitel har jeg valgt at besvare dette spørgsmåls to dele ved hjælp af forskellige teoretikere og starter således med at diskutere det første ud fra de antropologiske teoretikere, og anvender mig af Bourdieu til det sidste.

V.4.2 Hvorfor kan udlændingelovgivningen markere grænserne om en etnisk gruppe?

Som jeg har skrevet i denne opgaves teorikapitel (afsnit II.2.1 – II.2.6) interesserer både socialantropologien, psykologien og sociologien sig for menneskers identitet og identitetskonstruktion - både på et individuelt og kollektivt plan. Som tidligere nævnt mener jeg, at denne indfaldsvinkel også kan være interessant i retssociologisk sammenhæng - specielt indenfor denne opgaves interesseområde da debatterne om udlændingelovgivningen til stor del handler om netop identitet, etnicitet, kultur og sammensætningen af kollektiver af forskellige størrelse. Disse begreber findes, og anvendes til vis del, af forskellige partier og deres medlemmers agitation enten for stramninger, eller imod regeringens forandringer og forslag med dennes henvisning til etnisk specifik dansk kultur eller danske værdier og holdninger. Som nævnt beskriver Helge Kleivan en etnisk gruppe som en befolkning der under henvisning til specielle kendetegn, som fx oprindelse og kultur, opfatter sig selv som forskellig fra andre, og af andre opfattes som forskellig. Som det pointeres af Hylland Eriksen og Frederik Barth er det mere eller mindre tilfældigt eller ligegyldigt hvilke disse kendetegn er; de kan ikke være mere eller mindre rigtige, ægte eller autentiske - hvis gruppen tilskriver dem værdi som skillelinjer eller markører mellem sig selv og andre, *er* de det faktisk. Barth lægger særlig vægt på, at det eneste som er konstant og forudsigeligt i identitets/etnicitetskonstruktion er en konstant dikotomisering mellem folk som hører til fællesskabet, og folk som ikke gør det (medlemmer og ikke-medlemmer), samt at eksistensen af et "vi" eller "os" er betinget af et "dem".

Både Kleivan, Hylland Eriksen og Barth er interessante for denne opgave, fordi de viser, at grupper som (i/ved/efter mødet med andre) opfatter sig som specielle og anderledes, altid vil dikotomisere både forholdet mellem sine egne medlemmer og "outsiders" og vurdere forhold, værdier og traditioner - positivt/rigtigt/civiliseret hos "os" - negativt/forkert/barbarisk hos "dem".

Anderson skriver, som vist i teorikapitlet, om nationen, at den er et forestillet fællesskab idet dens sammenholdning ikke bygger på personlige relationer mellem borgerne, men at de alligevel opfatter sig som værende en del i et stort reelt fællesskab. Det vigtige i denne sammenhæng er, skriver Anderson, ikke hvorvidt dette fællesskab er virkeligt eller autentisk - men derimod måden det fremstilles på. Dette er interessant for denne opgave - idet regeringspartierne, som jeg har vist i kapitel III og IV, fremstiller Danmark som et lille homogent land hvor alle næsten kender alle, og hvor stabiliteten derfor let kan trues når fremmede masser vælter ind over grænserne.

Bauman skriver om det nationale fællesskab, at dette aldrig kan have plads til rigtig forskellighed og mangfoldighed, trods at det nødvendigvis må rumme mennesker og grupper som ikke passer ind under den nationalstatsligt sanktionerede etikette for "normalitet" og dermed "os". Disse "fremmede" klassificeres og behandles, som Bauman skriver, derfor under eller i henhold til andre etiketter og medfølgende handlingsanvisninger - fx "udlænding" "familiesammenført", "asylansøger", "3. generations-indvandrere" osv. Dette er interessant for denne opgave, idet det viser, hvordan staten, med fx sin udlændingelovgivning, sanktionerer en forskelsbehandling af grupper indenfor dens grænser, med det formål at bibeholde den, om ikke andet, forestillede homogenitet og regulerede normalitet.

V.4.3 Retslig formalisering af identitet

Som nævnt i et tidligere afsnit er den latente funktion i form af etnisk grænsetrækning måske ikke så let at identificere i den formelle udlændingelovgivning - men derimod desto tydeligere i debatterne om dens form og forandring samt behandlingerne af forskelligtrettede forslag hertil.

Anvendelsen af begrebet tilknytning som retsligt forhold i Udlændingelovens paragraf 9 stk. 7 og 13 viser dog, mener jeg, at den etniske grænsetrækning som latent funktion ikke kun findes i forarbejderne til og debatterne om lovens udformning og indhold, men også er indeholdt og har funktioner i den formelle lovtekst og den praktiske anvendelse heraf. Fx står der i stk. 13, at opholdstilladelse kun kan gives til børn under 15 år (med en forælder i Danmark) hvis barnet har eller har haft mulighed for at opnå en sådan tilknytning til Danmark, at der er grundlag for en vellykket integration i landet. Man tager altså udgangspunkt i, at integration i stor grad bygger på tilknytning, og at denne kan øges eller forbedres gennem øget kontakt med den sociale og kulturelle gruppe mennesker skal integreres i. Dette er sandsynligvis ikke forkert, men det interessante for denne opgave er selve anvendelsen af begrebet tilknytning i den formelle lovtekst, idet denne peger på, at den latente funktion grænsetrækning har en slags manifest udtryk hér, og at "tilknytning" ved lov tilskrives betydning i retslige afgørelser om tildeling af opholdstilladelse. Videre er det naturligvis interessant, at se hvilke formelle kriterier Udlændingestyrelsen anvender sig af ved afgørelser af hvorvidt tilknytningskravet er opfyldt eller ikke. Her findes beskrivelser af hvilke forhold man mener er relevante for bestemmelse af graden af eventuel tilknytning, og som således må, mener jeg, ses som værende vigtige i konstruktionen og opretholdelsen af identiteten "os - danskerne" (afsnit IV.3.2 og IV.3.3). Man kan således ikke "høre til" hvis man ikke har opholdt sig en længere periode i Danmark, taler sproget og har gået i skole i Danmark - heri ligger tilsyneladende en stor del af grunden for medlemskab.

På partiernes hjemmesider og ved behandlingerne i Folketinget tales der dog, af de fleste, endnu mere og i mere vidtløftige termer (end i den formelle lovtekst og i Udlændingestyrelsens retningslinjer for anvendelse af tilknytningskravet) om dansk identitet og kultur som noget særligt som adskiller sig fra andre forhold og kulturelle foreteelser. Nu stadfæstes det, som vist foroven, ved lov at dette (dansk kultur og identitet) findes, og at det

skal have betydning for hvem som får lov til at opholde sig i landet.

På de forskellige regeringspartiers og støttepartiets hjemmesider findes forskellige elementer, forhold, indstillinger eller institutioner som udpeges eller fremhæves som specielt danske og nødvendige at værne om og beskytte fra udefrakommende trusler (- fx gennem integration) - disse præsenteredes i kapitel III. Venstre mener, at det er vigtigt at indvandrere lærer sig dansk sprog, historie, kultur og menneskesyn, fordi dette er den eneste måde det danske samfund fortsat kan bestå på, som byggende på en klar national identitet. De Konservative mener også, at der findes bestemte danske værdier, forhold og institutioner som er afgørende for samfundets udformning og eksistens, og nævner sproget, Grundloven, kongehuset og Folkekirken som vigtige. Dansk Folkeparti taler meget om danskhed og beskyttelse af denne, og beskriver dansk kultur som bestående af summen af det danske folks historie, erfaringer, tro, sprog og sædvaner. Videre mener partiet, at det danske samfund og kultur er både homogent og stabilt, og at indvandreres kultur (og eventuel multikulturalisme) er en trussel herimod, som kun kan afhjælpes, gennem at indvandrere erklærer og viser sig villige til helt at godtage og tilegne sig dét, som partiet kalder dansk kultur og levevis. Selv om det ingen steder defineres og beskrives indgående hvad dansk kultur og levevis egentlig er, er kendskab til og accept af disse åbenbart et krav de fleste (både regeringen og, må man formode, dens vælgere) mener man kan stille som et minimum for indvandreres individuelle integration.

Oppositionspartierne taler, som bekendt, også om danske værdier om dansk kultur - fx skriver Socialdemokratiet at dansk kultur er mere end kolonihaver, smørrebrød og hygge (se evt. afsnit III.4.4). Det Radikale Venstre er, mener jeg, det parti som er/fremstår som mest bevidst om hvilken grænseskabende effekt mellem mennesker udlændingelovgivning kan skabe og skriver, at man vil arbejde for et Danmark hvor flest muligt får mulighed for at høre til - og hvor befolkningen ikke internt splittes op i "os" og "dem" (afsnit III.4.5). Kristendemokraterne skriver ikke noget konkret om hvad dansk kultur består af, eller sætter kendskab til dette som konkret krav for integration. Derimod pointeres det, at man med integration ikke mener assimilation, og at indvandrere skal have mulighed for at deltage i alle samfundsaktiviteter på lige fod med etniske danskere uden, at det enkelte individ af denne grund, mod sin vilje, mister de identitetsbærende træk fra sit tidligere kulturgrundlag.

I de mundtlige behandlinger af L 152 i Folketinget tales der også, som vist i kapitel IV, om at Danmark er noget specielt, med en speciel kultur og levevis som er afgørende for samfundets fortsatte beståen i den form man kender og elsker det. Fx taler både Birthe Rønn Hornbech (V) (afsnit IV.4.3) og Søren Krarup (DF) (afsnit IV.4.7) om at tilstrømningen skal mindskes fordi Danmark ikke er et tilfældigt geografisk område og at dette ikke kan bestå hvis grænserne lukkes helt op, Else Theill Sørensen taler om at der findes fremmede og "fremmede" - at ordet, med Sophie Hæstorp Andersens ord, kan gradbøjes (afsnit IV.4.4) og Per Dalgaard mener at Danmark har en speciel egenart som er truet af indvandringen (afsnit IV.4.7). Der findes dog, som vist i kapitel IV, i oppositionen kritiske røster som taler imod denne naturalisering af kulturbegrebet (at kultur er noget som alle indvandrere har en bestemt form og mængde af, og som de enten kan vælge at arbejde bort og herigennem at integrere sig, eller at lade den råde instinktmæssigt og holde sig udenfor fællesskabet) og den common-sense betonede anvendelse af begreber som dansk kultur, identitet og egenart (fx Kamal Qureshi SF, Søren Søndergaard EL og Elsebeth Gerner Nielsen RV alle i afsnit IV.4.7).

Som antropolog, med tillært kronisk skepsis overfor anvendelsen af begreber som kultur, folkelig identitet og danskhed uden definition af hvad disse egentlig forventes bestå af, er det vanskeligt ikke umiddelbart at forkaste alle disse argumenter med en

videnskabeligt baseret henvisning til, at partimedlemmerne ikke fortæller vælgerne, og sandsynligvis knap selv ved, hvad de mener med disse begreber og ord - og hvad tilknytning (at være et medlem) egentlig betyder og indebærer. Ikke desto mindre må man, igen ud fra antropologiske teorier (Hylland Eriksen og Barth som nævnt foroven), godtage, at tilknytningen åbenbart *har* betydning og, set ud fra et identitetskonstruktionsmæssigt perspektiv, er både helt "legal" og mulig at anvende som grænsetrækker omkring gruppen af "os". - Ikke nødvendigvis fordi tilknytning faktisk eksisterer i "virkeligheden, fordi den består af sproglige færdigheder, er afhængig af længden på ophold i Danmark og andre lande, at den kan måles eller at det er et juridisk og menneskerettighedsmæssigt rimeligt krav at stille i forbindelse med immigration; men fordi det helt enkelt er den etniske gruppe selv som bestemmer *hvad* som skal være gyldigt og relevant, *hvordan* dette bestemmes og identificeres, og *hvad* som er kendetegnende for det som etnisk gruppe. Resultaterne af grænsetrækningen kan kritiseres, og kriterierne kan latterliggøres fra et eksternt (både geografisk, politisk og videnskabeligt) perspektiv - men de kan ikke ugyldigforklares eller annulleres af andre end den gruppe som har opstillet dem selv (i dette tilfælde den danske regering og den majoritet af danske vælgere som har stemt den frem).

Med udlændingelovgivningen kan "vi" identificere os som danskere samtidigt som vi kan skabe en identifikation omkring "de andre" som placerer dem i en opfattet homogen gruppe af "indvandrere", "flygtninge" eller blot "udlændinge". Dette er muligt, fordi nationalstaten, som Anderson viser, af dets statsborgere opfattes som et virkeligt og reelt fællesskab (en tæt gruppe af "os") og fordi, som Bauman skriver, fællesskabet må holdes lukket eller sikret fra fremmede og afvigende elementer og opretholde en fornemmelse af homogenitet og dermed forventning om stabilitet. Som Bauman skriver, kan staten sikre fællesskabet af "os" gennem uddefinering af utiltalende elementer som "de andre", eller ved at behandle disse under forskellige etiketter som initierer forventninger, forestillinger og handlinger fra "vores side" i forhold til "de fremmede" som effektivt placerer dem udenfor de kognitive mure af "vores" trygge fællesskab - selv om de fysisk, med støtte fra juridiske asylafgørelser, befinder sig på indersiden af de nationale, fysiske grænser. Som Bauman skriver, kan folk eller grupper, som af de dominante samfundsgrupper er blevet identificeret som fx "udlændinge" eller "asylansøgere", ikke selv ændre på denne klassifikation, men må oftest finde sig i de nationalstatslige magthaveres navngivning og de handlingsmønstre som denne betinger hos både offentlige myndigheder og i møder med private og erhvervsdrivende.

Grænsetrækningen kan, som sagt, ske med mere eller mindre humanistiske og moralsk tiltalende resultater, men i grunden er den, tror jeg, et værktøj i selvopholdelsesdriften for sociale og kulturelle grupper og således både et motiv for omgangen med og indstillingen (fx i form af udlændingelovgivning) til andre grupper og samtidigt en funktion af formen herpå.

Disse forhold forklarer tilsammen årsagen til hvorfor udlændingelovgivningen kan have den latente funktion at markere etnisk eller kulturel identitet gennem grænsetrækning mellem "os" i fællesskabet, og "dem" som ikke hører til.

V.4.4 Hvordan kan udlændingelovgivningen have denne identitets- og etnicitetsafgrænsende funktion?

Som vist i teorikapitlet mener Bourdieu (afsnit II.3.2), at retten skaber eller bestemmer en del af virkeligheden gennem dens kodificering og formalisering af alt som kommer indenfor dens område - fx indvandrerlovgivningen som bestemmer både hvem som skal behandles under bestemte regler, og hvordan. Som Bourdieu skriver, er dette muligt fordi sprog (både tekst og tale) kan skabe/eller opstille rammer for de forhold, det beskriver. Rettens tale og skrift er, i forhold til andre institutioner, ekstra magtfuld, fordi den allerede har legitimitet til at producere og formalisere en kollektivt erkendt (og dermed realiseret) repræsentation af virkeligheden og rigtigt og forkert heri. Som nævnt i teorikapitlet skriver

Bourdieu; "Legal discourse is a creative speech which brings into existence that which it utters."¹⁶³ Dette er vigtigt for forståelsen af, hvordan udlændingelovgivningen kan have den latente funktion at trække grænser mellem mennesker og sociale grupper; gennem bestemmelser om hvad en udlænding er, hvad som (retsligt bestemt og formuleret) kendetegner en "indvandrer", hvilke rettigheder og forpligtelser personer som befinder sig i denne kategori har, skaber eller opstiller retten anvisninger til og rammer for en bestemt del af virkeligheden for "os", og næsten hele omfanget af en hverdags-virkelighed for "dem". Som jeg skrev i teorikapitlet, behandler Bourdieu ikke det politiske system som en del af det juridiske felt; men jeg mener, at dette i Danmark er en yderst vigtig del eller initator til udformningen af det formelle sprog i retten - og derfor er det empiriske materiale i denne opgave belysende for, hvordan mennesker med ord selv skaber sin virkelighed, samtidigt som visse former for sprog/visse sprogkonstruktører har større legitimitet, betydning og gennemslagskraft end andre; fx politikernes og rettens sprog i forhold til enkelte indvandrere, modstandere til regeringens politik, socialarbejdere og menneskerettighedsadvokater.

Som nævnt tidligere mener jeg, at grænsetrækningen/identitetsmarkeringen, som latent funktion af udlændingelovgivningen (i den form/de paragraffer jeg behandler i denne opgave), også er et latent motiv og ønske. Mulighederne for politisk (og herigennem juridisk) påvirkning eller bestemmelse af "virkeligheden" og påvirkningen af "rigtige" mennesker, påpeges af visse af oppositionens medlemmer. At repræsentanter fra regeringspartierne ikke taler særlig meget om hvilke konsekvenser deres politik har, når den omsættes til jura, for de mennesker (indvandrene) den omhandler, skyldes dette sandsynligvis ikke, at de ikke er bevidste om de konkrete effekter, som påpeges af oppositionsmedlemmerne, men kan forklares ud fra Bourdieus anvendelse af begreberne doxa, heterodoksi og ortodoksi.

Doxa er, som Bourdieu beskriver den, en slags common-sense eller taget-for-givet viden som er så "common" at mennesker ikke er bevidste om dens eksistens, form og påvirkninger af deres kognitive mønstre - og heraffølgende af deres konkrete handlinger. Som tidligere nævnt, findes i doxa et stort magtpotentiale, idet denne ved sin egen logik skaber og reproducerer de opfattede/tilsyneladende objektive grupper og forhold som den ordner - og herigennem bidrager til opretholdelsen af de eksisterende magtforhold som den (doxa) er vokset frem i og af. Doxa er, som Bourdieu skriver (og viser i modellen præsenteret i afsnit II.3.3), alt det som ikke diskuteres, og som således ikke kan udsættes for kritik eller konstrueres med andre eller antagonistiske alternativer. Således ligger der en interesse, for allerede magtfulde og dominante institutioner eller grupper, i at bevare en eksisterende doxa som skaber og giver disse en stabiliserende og stor kilde til magt. For de undertrykte eller dominerede derimod, er afdækning eller tilbagetrækning af området for doxa, en mulighed for at forbedre sin situation, idet afsløringer af det tilfældige og artificielle (i forståelsen socialt konstrueret i modsætning til naturligt) i det taget-for-givne, kan skabe muligheder for nye verdensbilleder og nye sociale og magtpolitiske forhold - og således en ny doxa til andres fordel. Doxa er interessant for denne opgave, fordi begrebet kan anvendes til at vise hvordan udlændingelovgivningen kan have den latente funktion at trække grænser mellem mennesker gennem at der skabes en common-sense om hvordan "de" er i forhold til "os" og hvilke positive eller negative værdier de herigennem definerede forskelle skal tilskrives og hvilken betydning de skal have - uden at der sættes spørgsmålstejn i særlig omfattende grad herved. Doxa betyder, indenfor denne opgaves sammenhæng, hvad man legalt kan sige om indvandrere (her i Folketinget hvor udtalelser som strider imod det antagne enten stoppes eller vedhæftes reprimander af formændene), hvad som uden videre godtages som legitimt om både "dem" og "os" og efter hvilke udefinerede forestillinger (de behøver ikke at defineres eller artikuleres - alle kender dem) man kan fremsætte lovforslag og skrive formelle lovtjekster

¹⁶³ Bourdieu 1991a s. 42

eller praktiske paragraf-anvisninger til sociale myndigheder.¹⁶⁴

Hvis man sammenligner den indvandrerpolitiske debat i fx Sverige og Danmark er jeg ret sikker på, at det hurtigt kan konkluderes, at de politiske felters doxa adskiller sig vidt - og således også rammerne for virkeligheden eller den kognitive repræsentation af den og måderne den kan kritiseres på. Der er, som det fremgår af materialet præsenteret i de to empirikapitler, temmelig stor uenighed om hvordan indvandrerpolitikken skal se ud, formuleres, samt hvor stram eller løs den skal være. Der virker således ikke, som jeg egentlig troede da jeg begyndte på denne opgave, som om der findes særligt omfattende værdiladede områder indenfor udlændingepolitikken som omfattes helt af doxa og således befinder sig udenfor grænserne af det som er erkendt og kan diskuteres. Naturligvis findes der ting og forhold som indgår i det politiske felts common sense eller doxa og som alle har som kognitivt eller mentalt udgangspunkt i både mundtlige og skriftlige debatter; nemlig, som nævnt tidligere (afsnit V.2.4), enighed om at der skal findes en eller anden form for udlændingepolitik, at denne skal bestemmes politisk og administreres juridisk, mens der til gengæld er bevidsthed om at grundindstillingen til udlændinge og multikulturalisme skal og kan variere afhængigt af forskellige politiske udgangspunkter- og derfor kan debatteres både til formen og påvirkningsgraden på den gennemførte politik.

Mødet mellem modsætningerne på det udlændingepolitiske område kan forklares ved hjælp af Bourdieus andre termer og ud fra hans model præsenteret i afsnit II.3.3. Som Bourdieu skriver, er doxa indenfor forskellige felter naturligvis ikke stabil men forandres og påvirkes af magtkampene mellem dominerende og dominerede. Den politiske debat forklares, mener jeg, ganske udmærket, ved hjælp af begreberne ortodoksi og heterodoksi. Som Bourdieu skriver, er ortodoksi, for en dominerende gruppe, det næstbedste efter en omfattende doxa; nemlig en bevidst og bestemt retningsudpegelse af hvad der bør, kan og skal tænkes om forskellige emner enten ved hjælp af censurering, eller med henvisning til, at denne ene måde er den eneste sande og rigtige. (jvf. skrivelserne om dansk kultur, de udtalte og smygende henvisninger til at alle ved hvad dette er/eller i alt fald bør vide det - og at det er utvivlsomt at indvandring uden reguleringer og stramninger ikke udgør en trussel herimod.) Som Bourdieu videre skriver, eksisterer ortodoksi nødvendigvis kun i modsætningsforholdet til det frie valg; heterodoksi- af Bourdieu beskrevet som: "[...] the sum total of the alternatives not chosen that the established order implies."¹⁶⁵ Bourdieu mener, at ortodoksi og heterodoksi politisk kan forbindes henholdsvis med højre og venstre, og at den højre tilskrives og tilskriver sig selv legitimitet, mens den venstre står for "forkert" eller afvigende (se evt. afsnit II.3.3). Dette stemmer, mener jeg, meget godt overens med de observationer jeg har gjort og vist i mit indsamlede empiriske materiale.

Ortodoksien er således det som regeringspartierne fremholder som naturligt gældende både om udlændinge, danskere og resultaterne af indvandringspolitikken, og ses fx i Integrationsminister Bertel Haarders vise *Tag til Malmö* (præsenteret som indledningscitater til kapitel III), teksterne på samtlige regeringspartiers hjemmesider som slår fast at dansk kultur eksisterer (som noget næsten naturligt eller biologisk), at den er noget specielt og at den kan trues af indvandring, Birthe Rønn Hornbech når hun udtaler at Danmark gerne vil tage imod dem som vil gøre en indsats i landet og dermed insinuerer at mange af dem som allerede er kommet snylter på systemet (afsnit IV.4.1), og når Per Dalgaard siger at han mener, at bekæmpelsen af Islam er både nødvendigt og legitimt indenfor et demokrati som det danske

¹⁶⁴ I de tre behandlinger af lovforslag 152 jeg har studeret, har jeg kun set formanden gribe ind to gange; den ene gang efter Jesper Langballe's udtalelser præsenteret i afsnit IV.4.7 og den anden efter en længere ordveksling mellem forskellige partimedlemmer for generelt at holde debatten på sporet om konkrete ændringsforslag stillet af oppositionspartierne så den ikke kom ind på mere personlige meningsudvekslinger igen.

¹⁶⁵ Bourdieu 1991b s. 169

hvis det vil bestå (afsnit IV.4.7). Ortodoksien eksisterer og præsenteres med en slags underforstået henvisning til ”sådan er det bare” eller ”det ved alle jo”, og kommer dermed ofte langt med sin egen beskyttelse mod kritik, idet kritiske ord som ”racisme” og ”fremmedangst” åbenbart effektivt kan forkastes eller helt hæmmes med disse underforståede henvisninger.

Heterodoksien er derimod de alternative virkeligheder eller forståelsesrammer præsenteret af oppositionen (venstrefløjen) - naturligvis mere indgående og overbevisende af nogle mere end andre. Heterodoksien retter således både kritik mod regeringens ortodoksi, og forsøg på monopolisering af ”sandheder” om udlændinge og indvandringspolitik, samt kommer med forslag til hvordan disse også kan se ud eller forholdene anskues og behandles. Fx skriver Elsebeth Gerner Nielsen på Det Radikale Venstres hjemmeside om hvordan regeringens ”Starthjælp” bygger på negative stereotyper om indvandrere (som dovne og dermed i behov af ekstra motivation, i form af lavere sociale ydelser, for at søge arbejde) og samtidigt dermed forstærker disse hos befolkningen (afsnit III.4.5), mens Enhedslisten på sin hjemmeside angriber regerings politik direkte ved at sige at den bygger på propaganda og skræmmepolitik (afsnit III.4.2) . Videre viser Kamal Qureshis (SF) udtalelser om at regeringens indsats mod tvangsægteskaber kun er et påskud for at begrænse antallet af flygtninge, Elisabeth Arnolds (RV) indlæg om sin manglende forståelse for hvordan indvandrere kan true dansk kultur, egenart og økonomi (afsnit IV.4.3) samt Søren Søndergaards (EL) (for øvrigt ubesvarede) spørgsmål til Per Dalggaard (DF) (afsnit IV.4.7) om hvad præcis den danske egenart han taler om egentlig består af eller er; at der findes andre virkeligheder og tolkningsmuligheder af politikken og de forhold som angiveligt skaber den - end regeringen selv præsenterer.

Svaret på hvordan udlændingelovgivningen kan have identitetsmarkerende eller grænsetrækkende latente funktioner er således, at retten og den institution som skaber dens regler (nemlig politikerne og regeringen) med sprog, i både tekst og tale, skaber eller bestemmer de dele af virkeligheden som den definerer, at der findes en bestemt, og uartikuleret/ubevidst common sense, af Bourdieu kaldet doxa, omkring de grundlæggende forhold og omstændigheder for udlændingepolitik, og endelig fordi den ortodoksi som er gældende med den nuværende regering, støtter netop denne form for latent funktion gennem naturalisering af de forestillinger om ”os” og ”de andre” debatterne og den endelige lovtekst bygger på.

V.5.1 Konklusioner

Efter ovenstående diskussion kan jeg, mener jeg, svare sikkert ”ja”, på opgavens første spørgsmål; nemlig om den danske udlændingelovgivning har latente funktioner? Dette er vist gennem min præsentation af forekomsten af funktioner og/eller effekter udlændingelovgivningen har, men som ikke artikuleres som manifest funktion i dens formelle tekster - nemlig mental/kognitiv og praktisk grænsetrækning mellem forskellige etniske grupper.

Videre har jeg vist, at den latente funktion også er et latent motiv som enhver etnisk gruppe, på en eller anden måde, må udtrykke i sin udlændingelovgivning – om end med forskellige ønsker til udformningen af grænsetrækningen og de konkrete effekter.

Heri ligger også en del af besvarelsen på spørgsmålet om hvorvidt disse latente funktioner kan forklares i termer af identitet og etnisk grænsetrækning. Jeg har vist at dette er tilfældet i min diskussion i afsnit V.3.1 til V.3.4 gennem at vise hvordan retten bestemmer de dele af virkeligheden den regulerer, og med sine klassifikationer og definitioner derfor kan afgøre hvem mennesker er; og herigennem om de hører til blandt ”os” eller om de skal kaldes

og behandles som ”fremmede”.

Grunden til at udlændingelovgivningen kan have disse identitets/ethnicitetsmarkerende latente funktioner er, som vist i afsnit V.4.1 til V.4.3, at etnicitet skabes i mødet mellem ”os” og ”dem” ved dikotomisering de to grupper imellem, at ”vi”-gruppen selv bestemmer hvad og hvilke sociale, kulturelle, religiøse, moralske osv. forhold, kvaliteter eller egenskaber som kendetegner den - og således også hvilke modsatte (og negative) kvaliteter ”de andre” har.¹⁶⁶ Dét at denne grænsetrækning kan gøres ved hjælp af ret og jura kan, som jeg har vist ud fra Bauman og Anderson, forklares med, at nationalstaten opfattes som et fællesskab, og at statens magthavere med alle midler (fx lovgivning) vil søge at beskytte den forestillede homogenitet og stabilitet i form af fællesskabet ”os”.

Spørgsmålet om hvordan dette er muligt, har jeg besvaret ud fra Bourdieu som viser, at retten kan ”do things with words”, og at der indenfor det politiske felt findes en delt, men uarticuleret og udiskuteret common-sense (doxa) for fx udlændingeområdet. Videre kan ”hvordan”-spørgsmålet forklares ud fra Bourdieus begreber ortodoksi og heterodoksi, hvor ortodoksi er den gældende, og af den højreorienterede regering sanktionerede eller legitimerede, indstilling til indvandrere, som påvirker udformningen af lovforslag, formelle paragraffer og debatterne om disses gennemførelse og applikation.

V.6.1 Videre studier

Jeg har i denne opgave alene haft til formål at undersøge om der findes latente funktioner i den danske udlændingelovgivning, om disse, i så fald, kunne forklares i termer af identitet og videre hvordan og hvorfor denne lovgivning kunne have disse funktioner. Jeg har derfor, af både plads- og tidsmæssige hensyn, valgt ikke at give mig ind på undersøgelse af hvilke sociale konsekvenser de påviste latente funktioner i den danske udlændingelovgivning kan have. Dette er naturligvis, mener jeg, et interessant område for videre studier og empiriske undersøgelser som enten må overlades andre, eller tages op af undertegnede ved en senere lejlighed.

¹⁶⁶ Dette skaber ikke nødvendigvis de store problemer når de er to ”ligeværdige” (magtmæssigt og økonomisk) grupper som står overfor hinanden - fx svenskere og danskere. Men i mødet mellem en stærk gruppe af ”os” (fx de etniske danskere i Danmark) og en svag gruppe af ”de andre” (Fx indvandrene - opfattet og behandlet som homogen gruppe) kan den negative dikotomisering have problematiske konsekvenser og effekter for den svagere gruppe.

Afslutning

"1) Two roads diverged in a yellow wood,
and sorry I could not travel both
and be one traveller, long I stood
and looked down one as far as I could
to where it bent in the undergrowth;

3) and both that morning equally lay
in leaves no step had trodden black.
Oh, I kept the first for another day!
Yet knowing how ways lead on to way,
I doubted if I should ever come back.

2) then took the other, as just as fair,
and having perhaps the better claim,
because it was grassy and wanted wear;
though as for that the passing there
had worn them really about the same,

4) I shall be telling this with a sigh
somewhere ages and ages hence:
two roads diverged in a wood, and I...
I took the one less travelled by,¹⁶⁷
and that made all the difference."

Vejvalget, som Robert Frost beskriver, finder ikke kun sted på lange vandreture i store skove, men også i mødet mellem mennesker og i afgørelsen om hvordan de vil møde hinanden. Mødet mellem "os" og "dem" i samme samfund bestemmes, omfangsmæssigt, af nationalstatslige udlændingelove - forudsætningerne, forventningerne og resultaterne, som lovtjekterne ikke formelt udtrykker, farves dog også af de juridiske forhold; både af den politiske lov-skabelsesproces, det taget-for-givne eller dominerende forestillinger indenfor dette felt og af paragraffernes konkrete indhold og applicering.

Ud fra Bourdieu kan det politiske vejvalg i forbindelse med udformningen af udlændingelovgivningens beskrives som, at regeringen (som er demokratisk valgt) bestemmer hvilken vej som kan ses og vælges (ortodoksi), mens oppositionen, i sagens natur, har til opgave og som mål at finde og vise alternative ruter (heterodoksi). Der ligger, som Robert Frost skriver, ofte stor betydning i hvilken vej som vælges, og ud fra denne opgave kan det videre konkluderes, at der ligger stor magt i at være vejviser - særligt hvis man kan overbevise ens følgeslagere om, enten at der kun findes én slagen vej som alle naturligt må vandre, eller at med moralske, religiøse eller politiske argumenter lægge monopol på "det rigtige" eller "naturlige" vejvalg.

Jeg håber, at med denne opgave have tydeliggjort at der altid findes andre veje end dem vi vælger, at ingen er mere naturlig end andre, og at alle derfor bør kunne diskuteres og debatteres. Naturligvis kan vi ikke prøve alle veje, men vi kan åbne øjnene når vejen deler sig og i det mindste anerkende eksistensen af de mange muligheder, og forestille os til hvilke udsigter og steder de forskellige veje leder.

¹⁶⁷ Robert Frost "The Road Not Taken" (Digt, vers 4) Hentet 3/1 2005 fra www.poets.org/poems.cfm?prmID=1645

Referencer

LITTERATUR:

Anderson, Benedict
Den Föreställda gemenskapen. Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning
Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg 1991

Austers, Ivars
Perspectives of Ethnic Group Attributions
Akademitryck AB, Edsbruk 2001

Barth, Frederik
"Introduction" I:
Ethnic Groups and Boundaries
Universitetsforlaget, Oslo 1969

Bauman, Zygmunt
Community. Seeking Safety in an Insecure World
Polity Press, Cambridge 2001

Bourdieu, Pierre (A)
Language and Symbolic Power
Polity Press, Cambridge 1991

Bourdieu, Pierre (B)
Outline of a Theory of Practice
Cambridge University Press, Cambridge 1991 (Førsteudgave 1977)

Burgess, J. Peter
"Law and Cultural Identity" I:
Arena. Working Paper
Arena, Blinders No. 14, July 1997

Hylland Eriksen, Thomas
Etnicitet och nationalism
Bokförlaget Nya Doxa AB, Nora 1993

Johansen, Rune
"Gemenskapens grunder" I:
Etnicitetens grunder och mångfald
Carlssons, Stockholm 1999

Jungersen, Christian
Undtagelsen
Gyldendal, København 2004

Mathiesen, Thomas
Rätten i samhället
Bokförlaget Korpen, Göteborg 1985

Merton, S. Robert
Social Theory and Social Structure. Toward the Codification of Theory and Research
The Free Press of Glencoe, Illinois 1951

Shakespeare, William
"Hamlet" I:
Samlede Shakespeare, Dramatiske værker
P. Hasse & Søns Forlag, 3. udgave 1998

Terdiman, Richard
"Translator's Introduction" Til Pierre Bourdieu "The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field" I:
The Hastings Law Journal
July 1987 s. 809

AVISER:

Dronning Margrethe
"Hendes Majestæt Dronningens nytårstale 2004" I:
Morgenavisen Jyllands-Posten
Søndag 2/1 2005, 1. sektion, s. 4

Bertel Haarder
"Tag til Malmø" I:
Sydsvenskan lørdag 2/10 2004

UPUBLISEREDE OPGAVER:

Heilmann, Else Marie
(uden titel)
Hovedfagsspeciale ved afd. For grønlandsk sprog og kultur
Århus Universitet 1989

Højsgaard Nielsen, Louise
Trylleord. Grønland, Norddanmark eller Kalaallit Nunaat? Sprogets betydning som etnicitetsmarkør i Grønland
C-Uppsats, Socialantropologi/SAN 503 2002 s. 3

Højsgaard Nielsen, Louise
Hønsehuset. Sladder, rygter og stereotyper - Redskaber til konstruktion af kollektiv identitet?
D-Uppsats, Socialantropologi/SAN 504 2003

INTERNET:

(Referencerne i dette afsnit præsenteres i den rækkefølge de er anvendt i opgaven)

Frost, Robert

The Road Not Taken

Hentet 3/1 2005 fra www.poets.org/poems.cfm?prmID=1645

Hasse, Cathrine

Identitet som læreproces - En diskussion af idem et idem-forhold i faglige grupper

Hentet 13/7 2003 fra www.politologiske.dk/artikel01-ps8.htm

Zip Sane, Henrik

Medborgerskabet fødes. Udvisningspraksis i Danmark 1875 – 1915

Hentet 20/10 2004 fra www.historisktidsskrift.dk/pdf_histtid/99_1/99_1_1.pdf

Udlændingepakken (Regeringens udspil til en ny udlændingepolitik i 2002) Offentliggjort

17/1 2002 Hentet 1/11 2004 fra

www.bm.dk/flygtninge_inndvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp s. 1

Det liberale menneskesyn

Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=522

Kunst og kultur

Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=533

Retfærdig og konsekvent udlændingepolitik

Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=509

Flygtninge

Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/index.php?id=518

De næste skridt mod en bedre integration

Hentet 26/12 2004 fra www.venstre.dk/fileadm/venstre.dk/main/files/integrationsoplaeg.pdf

Konservatismen nu og i fremtiden

Hentet 17/12 2004 fra

www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1730

”Historie, kultur og identitet” I:

Partiprogram

Hentet 17/12 2004 fra

www.konservative.dk/~konservative/partiprogram/fornuft_og_fornyelse.pdf

En retfærdig indsats

Hentet 17/12 2004 fra

www.konservative.dk/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1651

Principprogram

Hentet 18/12 2004 fra

www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=19185&menu_parent=&layout=0&print=1

Udlændinge- og asylpolitik

Hentet 18/12 2004 fra

www.danskfolkeparti.dk/sw/frontend/show.asp?parent=4269&menu_parent=&layout=0&print=1

”Indvandrerne og deres efterkommere er ved at få den danske velfærdsstat til at kuldsejle” I:

Pia Kjærsgaards ugebrev, mandag 19/7 2004.

Hentet 18/12 2004 fra www.danskfolkeparti.dk

”Det mener Enhedslisten om flygtninge og indvandrere” I:

Respekt (uddelingsavis) maj 2004

Hentet 18/12 2004 fra www.magtenspris.dk

Det mener vi om flygtningepolitik

Hentet 18/12 2004 fra www.enhedslisten.dk/nyhed.asp?nyhed=2399

Kort om SF's udlændingepolitik

Hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=3546

Frihedens århundrede - SF's udspil til regeringens udlændingepolitik, januar 2001

Hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2536

Gi' tolerancen stemme. SF's bud på en bedre integration

Hentet 18/12 2004 fra www.sf.dk/index.php?article=2091

Hånden på hjertet. Socialdemokraternes Principprogram 2004

Hentet 26/12 2004 fra www.socialdemokraterne.dk/?main=2&subc=7&pgid=2064&page=1

Mindre ghetto; mere integration

Hentet 26/12 2004 fra

www.socialdemokratiet.dk/default.php?main=2&subc=6&pgid=1508&page=2

Socialdemokraterne - Udlændingepolitik

Hentet 26/12 2004 fra www.partiernespolitik.ft.dk/content.asp?catid={C271607D-AF71-4F2B-82EA-25A28BCCD4EA}&docid={CA71C493-4A67-4FF7-B01A-6974098F3809}

Fremmer udlændingepolitikken integrationen?

Artikel af Elsebeth Gerner Nielsen, marts 2004

Hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article_print.aspx?aid=19654

Udlændingepolitik og integration

Udspil fra Det Radikale Venstres Folketingsgruppe november 2001

Hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?ais=1094

Danmark i verden. Verden i Danmark

Radikale udspil på udlændingeområdet, Det Radikale Venstres Folketingsgruppe, marts 2003
Hentet 18/12 2004 fra www.driv.dk/article.aspx?aid=2477

Flygtninge og indvandrere

Fra Kristendemokraternes arbejdsprogram 2001-2005
Hentet 18/12 2004 fra www.kd.dk/index.phtml?krf=1416&lokal=0¹

Folketingets arbejdsform

Hentet 9/12 2004 fra: www.Folketinget.dk/?/Samling/20041/MENU/00000004.htm

The Government's Action Plan on Forced, Quasi-forced and Arranged Marriages

Hentet 15/9 2004 fra
www.inm.dk/imagesUpload/dokument.Actionsplan_on_forced_marriages_FINAL_GB.pdf

Udlændingepakken

Offentliggjort 17/1 2002
Hentet 1/11 2004 fra
www.bm.dk/flygtninge_inndvandrere/udlaendingepakken/udlaendingeudspil.asp

LBK nr. 808 af 14/7 2004 (Gældende) Lov nr. 429 af 9/6 2004

Hentet 22/11 2004 på www.retsinfo.dk/_GETDOCI_/ACCN/A20040080829-REGL

Ordliste

Udlændingestyrelsen
Hentet 7/12 2004 på www.udlst.dk/Ordliste.htm#tilknytningskrav

Udlændingestyrelsens retningslinjer for anvendelse af tilknytningskravet

Hentet 7/12 2004 fra www.udlst.dk/Familiesammenfoering/Aegtefaeller/Default.htm

Notat om anvendelsen af tilknytningskravet ved ægtefællesammenføring, jf. Udlændingelovens paragraf 9, stk. 7.

Hentet 9/12 2004 fra
http://www.folketinget.dk/Samling/20021/udvbilag/UUI/Almdel_bilag106.htm s. 1 - 2 (af 7)

Første behandling af L 152 i Folketinget 21/3 2002

Hentet 13/12 2004 fra
http://www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH1_45_3_1.htm

Anden behandling af L 152 i Folketinget 23/5 2002

Hentet 13/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH2_74_24_1.htm

Tredje behandling af L 152 i Folketinget 3/1

Hentet 9/12 2004 fra www.folketinget.dk/Samling/20012/salen/L152_BEH3_79_6_1.htm

VEJMELDING

Latente funktioner i dansk udlændingelovgivning?